stimulare a cooperării economice continentale. Şi cum acest nou cadru al activităţii O.S.A. nu este agreat de cercurile monopoliste nord-americane, ţările latino-americane şi-au formulat platforma lor în relaţiile cu S.U.A., **în afara O.S.A.** Aşa s-a ajuns la „Memorandumul" de la Vina del Mar, în care sînt exprimate poziţii de principiu şi propuneri concrete vizînd mai ales raporturile economice cu Statele Unite. În felul acesta, ţările latino-americane au impus **o nouă orientare** a relaţiilor interamericane. Faimosul „Consensus" de la Vina del Mar are şi semnificaţia unui act de respingere a O.S.A. ca organizaţie cu atribuţii politice şi militare suprastatale ; fenomen pe care-l constată şi Galo Plaza, secretarul general al O.S.A. În intenţia de a repune pe linia de plutire vasul naufragiat, Galo Plaza a acţionat intens pentru intrarea în vigoare a unei noi Carte a O.S.A., elaborată încă în 1967. Noua Cartă a O.S.A., care a intrat în vigoare la sfîrşitul lunii februarie, prefigurează reorientarea activităţii organizaţiei în funcţie de nevoile dezvoltării economice latino-americane. Asemenea intenţii se desprinseseră şi din mesajul de Anul Nou al lui Galo Plaza : „Deceniul care începe va găsi în O.S.A. un instrument mai eficace pentru realizarea dezvoltării şi pentru soluţionarea problemelor vitale ale popoarelor".

Deocamdată, noile direcţii ale activităţii O.S.A. nu sînt de loc evidente. O întoarcere, însă, la funcţiile care i-au adus trista faimă de „minister al coloniilor S.U.A." nu mai este posibilă. Dimpotrivă. Numeroase guverne latino-americane îşi manifestă intenţia de a reveni, într-un fel sau altul, asupra acelor decizii luate de O.S.A. care vin în contradicţie cu suveranitatea popoarelor de pe continent. În acest sens este abordată şi perspectiva reluării relaţiilor cu Cuba. În cuvîntul de inaugurare a conferinţei C.I.E.S. (Comitetul economic şi social interamerican — organism al O.S.A.), care a avut loc recent, la Caracas, preşedintele Venezuelei, Rafael Caldera, a declarat că „ţările latino-americane resimt, în modul cel mai serios, lipsa Cubei din familia lor". La 21 decembrie, ministrul de externe al Columbiei, Alfonso Lopez Michelsen, afirma — în cadrul unei conferinţe de presă la Santo Domingo — că „stabilirea relaţiilor bilaterale cu Cuba va fi o temă de meditaţie pentru mai multe ţări latino-americane...". Tot la o conferinţă de presă, ministrul de externe al Republicii Chile, Gabriel Valdès, declara că „întreruperea relaţiilor diplomatice cu Cuba trebuie să înceteze".

■

În deceniul trecut şi, mai ales, în perioada 1965/1969, s-au înregistrat, aşadar, eşecuri vizibile ale politicii de dictat promovată de S.U.A. în relaţiile cu ţările latino-americane. Tendinţele de eliberare a economiilor latino-americane din strînsoarea sufocantă a monopolurilor imperialiste şi efortul comun al ţărilor de la sud de Rio Grande pentru afirmarea lor ca parteneri egali în drepturi cu S.U.A. reprezintă direcţii principale ale noilor relaţii interamericane.

Memorandumul de la Vina nu este îndreptat împotriva cooperării cu S.U.A. — ţările latino-americane fiind interesate să aibă relaţii bune cu marea putere economică de pe continentul lor, ci împotriva **unui anumit tip** de raporturi, bazate pe avantajele unilaterale ale partenerului nord-american. În acest sens au fost concepute jaloanele viitoarelor relaţii economice cu S.U.A. : controlul naţional asupra activităţilor economice şi financiare ale firmelor străine, degrevarea creditelor provenite din S.U.A. de condiţiile cheltuirii lor ; revizuirea restricţiilor care limitează accesul produselor latino-americane pe piaţa S.U.A. ; acordarea unor tarife vamale preferenţiale, care să compenseze, măcar într-o anumită măsură, deteriorarea preţurilor la materiile prime, principalul capitol al exporturilor latino-americane.

Se tinde, aşadar, şi pe plan economic, şi pe plan politic, spre **statornicirea unui nou tip de raporturi între S.U.A. şi America Latină**, care să reflecte interesele **ambelor părţi**, în cadrul unei cooperări loiale. Acesta este sensul general al reevaluării în relaţiile interamericane.

Manifestările concrete ale unei asemenea evoluţii, asupra căreia ne-am oprit în acest articol, obligă şi Statele Unite la cercetarea cauzelor care au provocat tensiunea dintre cele două Americi. Într-un articol scris pentru publicaţia „The Center Magazin", senatorul Frank Church, preşedintele subcomisiei senatoriale pentru problemele latino-americane, analizează cu mult realism apariţia „imaginei lugubre a S.U.A. în America Latină". Frank Church ajunge la concluzia că această imagine este, în primul rînd, consecinţa intervenţiilor armate împotriva Cubei şi Republicii Dominicane. „Aceste intervenţii, care au violat Carta O.S.A. — scrie Church — au afectat colosal reputaţia S.U.A. pe continent şi au accentuat părerea că, în realitate, sîntem hotăriţi să acţionăm ca sentinele ale statu quo-ului". Church propune o nouă politică interamericană a cărei piatră unghiulară să fie „principiul nonintervenţiei în treburile interne latino-americane".

Mutaţiile care se fac simţite în sistemul relaţiilor interamericane sînt înregistrate şi de guvernul S.U.A., chiar dacă acest lucru s-a făcut cu mare întîrziere. În mesajul preşedintelui Nixon cu privire la politica externă a S.U.A. pentru anii '70 se recunoaşte că în relaţiile cu America Latină „Statele Unite nu trebuie să domine", subliniindu-se, ca un principiu călăuzitor, „respectarea identităţii şi demnităţii naţionale, într-o alianţă de parteneri în care drepturile şi răspunderile să fie împărtăşite de o comunitate de state independente". Desigur, însă, în laboratorul unde se elaborează politica S.U.A. faţă de America Latină continuă să se manifeste presiunile monopolurilor imperialiste care-şi văd ameninţat imensul rezervor al profiturilor din sudul continentului. Nici vechea strategie continentală nu pare să se fi schimbat. În raportul lui Nelson Rockefeller înaintat preşedintelui Nixon se constată legitimitatea unor poziţii exprimate de ţările latino-americane în domeniul relaţiilor **economice** cu S.U.A., dar, în acelaşi raport, pe prim plan se situează proiectele de „colaborări militare". În propunerea de a se înfiinţa un „Consiliu al securităţii continentului" care, cu sprijinul S.U.A., „să înfrunte forţele subversiunii", nu e greu de identificat noua variantă a proiectului unei armate supranaţionale, scos de la naftalină într-un ambalaj nou.

În privinţa problemelor cooperării economice, obstrucţia nord-americană se manifestă atît în gesturile de impulsivitate politică — reacţia la naţionalizările din Peru şi Bolivia —, cît şi în tărăgănarea adoptării unei poziţii concrete faţă de propunerile de la Vina del Mar. Sesiunea C.I.E.S. de la Caracas a oferit, pentru prima oară, posibilitatea confruntării, la aceeaşi masă, a deziderateloor latino-americane cu poziţia S.U.A. Practic, însă, în afara unor mici concesii vamale (acordate, deocamdată, în principiu, şi numai unor republici din America Centrală), propunerile latino-americane privind un nou curs al relaţiilor economice, reciproc avantajoase, nu găsesc audienţă.

Gabriel Valdes : *Întreruperea relaţiilor cu Cuba trebuie să înceteze*

Galo Plaza : *O.S.A. trebuie să se adapteze necesităţilor dezvoltării economice*

Precum se vede, Statele Unite constată, şi pe plan politic şi pe plan economic, **restrîngerea posibilităţilor de exercitare a hegemonismului lor continental** (evitarea reuniunii O.S.A. în conflictul cu Peru a dovedit-o cum nu se poate mai bine), dar caută să prelungească perioada „statu quo-"ului la care se referea Frank Church. Însă evenimentele ultimilor ani care le prefigurează şi pe cele ale anilor '70 pun în lumină faptul că, în pofida unor sinuozităţi, chiar neaşteptate, pe care le pot înregistra relaţiile interamericane, ele nu mai pot fi menţinute în vechile tipare.

■

Ne-am propus, în aceste articole despre America Latină, să schiţăm cîteva linii generale ale proceselor social-politice prin care continentul de la sud de Rio Grande a devenit una din zonele marilor transformări înnoitoare prin care trece lumea contemporană. Se impun, la sfîrşitul consideraţiilor noastre, şi cîteva concluzii sintetice.

Constatăm, în primul rînd, că modificarea reliefului politic latino-american este, înainte de toate, un efect al luptei antiimperialiste, în cadrul căreia s-a manifestat, **pentru prima oară, unitatea de acțiune de pe platforma politicii de stat** (Vina del Mar). Aceasta nu înseamnă nici pe departe că în viața politică nu continuă să acționeze forțe ostile progresului (exponenții structurilor economice perimate, oligarhia autohtonă cointeresată în promovarea unei politici conservatoare, în concordanță cu interesele imperialismului), dar esențial este că, în confruntarea cu lupta pentru apărarea independenței naționale, balanța înclină **în defavoarea** acestor forțe, că ele trebuie să cedeze teren.

Cucerirea independenței economice, care conferă **noi sfere de manifestare și suveranității politice**, ridică la acțiune cele mai variate categorii și pături sociale. Se confirmă marea actualitate a cugetărilor lui José Marti, promotorul luptei pentru neatîrnarea Cubei, despre condițiile independenței depline : „O țară care-și cucerește libertatea politică, dar nu și cea economică — scria José Marti — va sfîrși prin a pierde orice libertate ; dar un popor care-și cucerește libertatea economică poate obține și cuceri, totodată, libertatea politică".

Lupta popoarelor latino-americane împotriva dominației nord-americane a dus la o serie de naționalizări și măsuri de democratizare care, chiar dacă sînt înfăptuite de forțe diverse, au în general o tendință antiimperialistă. Cursul nou al evenimentelor latino-americane exprimă — în forme specifice, determinate de realitățile economice și social-politice din țările continentului — **procesul dezvoltării progresiste a omenirii.** Lupta popoarelor de pe acest continent pentru transformări înnoitoare în economie și în politica internă se îmbină cu eforturile pentru statornicirea unui nou climat în relațiile dintre state, a cărei afirmare respinge hotărît politica hegemonismului și a dictatului.

În cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești sînt surprinse trăsăturile definitorii ale transformărilor care au loc pe continentul latino-american : **„Se afirmă tot mai impetuos lupta popoarelor din țările Americii Latine pentru eliberarea de sub tutela imperialismului american, pentru dezvoltare economică și socială de sine stătătoare, pentru apărarea intereselor lor naționale vitale, pentru lărgirea relațiilor cu statele socialiste. Mișcarea forțelor revoluționare din America Latină, în frunte cu puternicele detașamente ale proletariatului, reprezintă o parte componentă deosebit de importantă a luptei antiimperialiste mondiale".**

Succesele luptei antiimperialiste din America Latină ilustrează unele tendințe generale ale dezvoltării istorice contemporane — hotărîrea fermă a popoarelor de a-și apăra independența, de a folosi în mod suveran, după propria lor voință, întregul potențial național, de a promova relații economice și politice pe baza deplinei egalități în drepturi și avantajului reciproc. Are loc, în consecință, **un proces de îngustare a cîmpului de acțiune și de dominație a imperialismului.**

Schimbările din raportul de forțe pe continentul american și tendința marcată a continuării lor reflectă acest proces și-l demonstrează.

Eugen POP

sinteze

Răspunsuri la întrebările cititorilor

Relații indo-pakistaneze

Cititorul Alexandru Stanciu din București ne solicită cîteva date privind problema Cașmirului, în contextul relațiilor indo-pakistaneze.

Telegrame de presă au anunțat, recent, schimbul unor mesaje de bunăvoință între India și Pakistan, în care se afirmă dorința reciprocă de a depune noi eforturi în vederea îmbunătățirii relațiilor dintre cele două țări, relații puternic deteriorate acum cîțiva ani de conflictul militar dintre cele două țări în legătură cu problema Cașmirului.

Cum a apărut și cum a evoluat această problemă ? După cum se știe, în august 1947, cu ocazia punerii în aplicare a legii de independență, subcontinentul indian a fost împărțit, conform criteriului religios, în două state : Uniunea Indiană și Pakistanul. Alături de cele două state, 565 de principate, conduse de administratori locali, au primit dreptul de a opta pentru cele două mari formațiuni. Cașmirul, unul din aceste principate, avînd administrația în majoritate hindusă, dar cu o populație în proporție de 78 la sută musulmană, a amînat luarea unei hotăriri în ceea ce privește alipirea la Pakistan sau la Uniunea Indiană.

În condițiile menținerii unei situații politico-administrative confuze, începînd din octombrie 1947 — ca urmare a conflictelor dese și a stării de tensiune instalate în această zonă — India și Pakistanul s-au aflat practic în stare de confruntare armată.

Ca urmare a propunerilor Comisiei O.N.U. însărcinată cu rezolvarea problemei Cașmirului, cele două părți au procedat, însă, la sistarea focului. Căutînd să reglementeze diferendul, în iulie 1949, O.N.U. a stabilit o „linie a armistițiului" care a împărțit Cașmirul în trei zone : o treime, partea nordică, sub control pakistanez, și două treimi (Jammu Ladack și Valea Srinagar) sub administrație indiană. În același timp, au continuat căutările pentru reglementarea problemei, examinîndu-se, printre altele, ideea unui referendum sub auspicii internaționale, fapt consemnat și în comunicatul comun dat publicității în august 1953, la Delhi, cu ocazia încheierii tratativelor între primii miniștri ai Indiei și Pakistanului. Pînă în iunie 1962, pe planul relațiilor bilaterale agenda politică a înregistrat o serie de progrese, dar și stagnări în elaborarea unei modalități reciproc convenabile de soluționare a problemei Cașmirului. Eforturile de ameliorare a relațiilor reciproce au fost consemnate și de cea de-a XI-a sesiune a Consiliului de Securitate, sesiune încheiată, însă, fără un rezultat palpabil în această problemă.

Evoluția nesatisfăcătoare a situației a impus o nouă întîlnire a primilor miniștri, Shastri — Ayub Khan, la Caraci, în octombrie 1964, care s-a produs în contextul înregistrării pe linia armistițiului a unor frecvente ciocniri armate, soldate cu morți și răniți. În august 1965, conflictul s-a intensificat, iar ciocnirile de graniță au degenerat într-o luptă armată de amploare.

În aceste condiții, pe care U Thant le-a calificat, în septembrie 1965, drept „o gravă amenințare pentru pace", premierul sovietic A. Kosîghin a propus oficial celor două țări o rezolvare pașnică a conflictului, invitîndu-le să ia loc la masa tratativelor, eventual la Taşkent. La 4 ianuarie 1966, prin acordul părților, la Taşkent a început întîlnirea la nivel înalt indo-pakistaneză. La încheierea tratativelor a fost dată publicității o declarație, în care, printre altele, se sublinia : „Primul ministru al Indiei și președintele Pakistanului sînt de acord asupra faptului că cele două părți trebuie să depună toate eforturile pentru făurirea relațiilor de bună vecinătate dintre India și Pakistan, în conformitate cu Carta Organizației Națiunilor Unite. Ei își reafirmă obligația lor, în conformitate cu Carta, de a nu recurge la forță și de a rezolva litigiile lor prin mijloace pașnice. Ei consideră că menținerea încordării dintre cele două țări nu corespunde intereselor păcii în regiunea lor, și mai ales în subcontinentul indo-pakistanez, precum și intereselor popoarelor Indiei și Pakistanului. Tocmai ținînd seama de aceasta a fost discutată problema teritoriilor Jammu și Cașmir și fiecare din părți și-a expus poziția corespunzătoare". În aceeași Declarație se sublinia, de asemenea, că cele două părți „au căzut de acord ca întregul personal armat al celor două țări să fie retras cel mai tîrziu pînă la 25 februarie 1966, pe pozițiile pe care le ocupa pînă la 5 august 1965, și ambele părți să respecte condițiile încetării focului, pe linia încetării focului".

Natural, pe drumul rezolvării problemelor litigioase conform principiilor unanim recunoscute pe plan mondial, Declarația de la Taşkent a însemnat un important pas înainte. Totuși, o serie de probleme nu au fost complet rezolvate, fapt de natură să impună ambelor părți abordarea celor rămase în suspensie în spiritul declarației. În același timp, trebuie remarcat că în ultimii ani, cu excepția unor izolate schimburi de focuri în zona de graniță, cronica relațiilor dintre cele două țări nu a mai fost marcată de noi elemente agravante, ceea ce creează premise favorabile pentru o reglementare trainică de pace, în interesul popoarelor Indiei și Pakistanului, al cauzei păcii.

Recentele mesaje schimbate între India și Pakistan consemnează, o dată mai mult, posibilitatea și dorința reciprocă de perfecționare a unui statut al păcii și bunei înțelegeri în această regiune a lumii.

Radu BUDEANU

COPENHAGA
văzută de primarul ei

Convorbire
cu
HENRY STJERNQUIST
președintele
Consiliului municipal
al orașului Copenhaga

De fapt, dl Stjernquist — conducătorul delegației Consiliului municipal al orașului Copenhaga — nu este chiar primarul orașului; danezii îl numesc primar pe conducătorul aparatului administrativ al orașului, iar interlocutorul nostru prezidează organul ales al conducerii locale; Consiliul municipal se ocupă de Copenhaga centrală, suburbiile avînd administrații proprii. După aceste precizări, dl Stjernquist rămîne incontestabil o autoritate de prima mînă în ce privește viața și perspectivele capitalei daneze.

— M-am născut și am trăit toată viața la Copenhaga; locuiesc în centrul cartierului vechi al orașului. Sînt membru al Consiliului municipal de opt ani și președinte al consiliului de doi ani.

Economist ca formație, d-sa a ocupat numeroase funcții în administrația locală și de stat (director al Administrației guvernamentale 1938—1969) și a activat în organizațiile locale ale partidului social-democrat, pe care îl reprezintă acum în Consiliul municipal.

Ultima circumstanță îngăduie o scurtă incursiune în viața politică daneză. Ce rezultate au avut, pentru social-democrați, recentele alegeri locale și în ce măsură oferă ele indicii asupra orientării corpului electoral?

— Social-democrații au cîștigat majoritatea absolută în Consiliul municipal; dispunem acum de 31 de locuri din 55, în timp ce anterior nu erau decît 25 de social-democrați în consiliu. Care ar fi fost situația la alegerile generale, e greu de spus; poate că social-democrații n-ar înregistra cîștiguri atît de importante — unii din alegătorii înclinați spre partidele guvernamentale par să se fi abținut la aceste alegeri. Oricum, personal cred că guvernul nu va proceda la un scrutin anticipat, iar mandatul actualului parlament nu expiră decît în 1972.

Care sînt preocupările actuale ale Consiliului municipal?

— În imediata actualitate se află, ca întotdeauna în această perioadă a anului, bugetul. Dar cred că nu astfel de chestiuni tehnice vă interesează. O preocupare actuală — actuală de mai multă vreme, dar acum presantă — o constituie relativa depopulare a zonei centrale, cea aflată sub jurisdicția consiliului nostru. Deși în „marea Copenhagă" populația a crescut, trecînd de 1 400 000 de locuitori, centrul a pierdut, în ultimii 15 ani, o sută de mii din cele trei sferturi de milion de locuitori pe care îi avea. Spațiul existent este disputat de comerț, firme care caută sedii; oamenii au preferat suburbiile și cartierele rezidențiale mai liniștite.

Intenționează Consiliul municipal să combată această tendință?

— Da, în mai multe moduri. Unul dintre acestea, cel mai spectaculos, după părerea mea, este proiectul de extindere a orașului pe seama apei. Va fi îndiguită și secată o porțiune din mare, iar pe terenul astfel obținut vor putea fi construite locuințe. Prin această lucrare — oarecum asemănătoare celor ce se practică în Olanda — se speră să se asigure spațiu locuibil pentru 50—70 000 de oameni.

Asociată cu acest exod spre suburbii, dar nu numai cu el, este și preocuparea noastră pentru stabilirea unor relații reglementate cu celelalte douăzeci de municipalități din „marea Copenhagă". După discuții îndelungate, problema a intrat în preocupările guvernului, care va supune propuneri parlamentului. Așteptăm o hotărîre în această privință, probabil anul viitor.

Viața locuitorilor Copenhagăi, ne explică dl Stjernquist, este tocmai ceea ce încearcă să prezinte expoziția „Familia la Copenhaga", pe care d-sa a inaugurat-o zilele trecute.

— Sperăm ca românii să poată afla, vizitînd expoziția, cît mai multe lucruri despre locuitorii Copenhagăi. Am încercat să oferim, prin ea, o imagine cît mai adevărată a capitalei noastre: am căutat să nu ocolim unele aspecte mai puțin favorabile, să prezentăm lucrurile așa cum sînt. Este bine ca oamenii — și popoarele — să se cunoască.

În continuare, oaspetele s-a referit la relațiile între cele două municipalități, din București și Copenhaga; am aflat, cu acest prilej că d-sa a mai vizitat țara noastră, cu cinci ani în urmă.

— Orașul s-a mai schimbat, s-a extins. Am vizitat cartierul Titan: este impresionant cît și cum s-a construit între cele două vizite pe care le-am făcut aici. Oamenii, însă, nu s-au schimbat: am fost primit prietenește, am revăzut cu plăcere oficialități care au vizitat Copenhaga, am stabilit relații amicale. De data aceasta, am putut asculta mai multă muzică populară care *(expresia pare să existe și în daneză)* mi-a mers la inimă. Pot spune, după ce am cunoscut această expresie a tradițiilor culturale românești, că iubesc țara dv.

Am sentimentul că acest fel de vizite, și în general contactele directe, ne apropie, strîng relațiile între noi; iar acesta e un fapt pozitiv. E pozitiv pentru că pacea este un obiectiv comun. Sistemele sînt diferite, dar înțelegerea între oameni este posibilă. Din acest motiv este bine să ne întîlnim, să vorbim unii altora: pentru că avem cu toții nevoie de pace.

Mihai MATEI

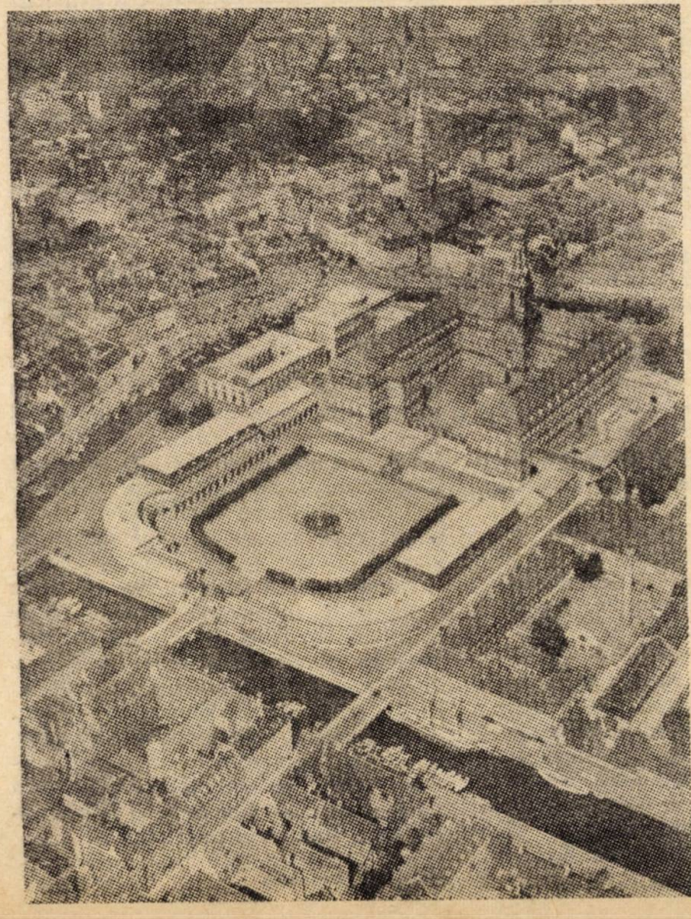

Centrul orașului: în prim plan, clădirile Parlamentului, Curții Supreme, Sălii regale de recepție și Ministerului de externe

Corespondență din Helsinki, de la Pentti Sorvali

Finlanda în pragul alegerilor

În Finlanda mai este încă zăpadă și ger ; temperatura politică s-a ridicat, însă, datorită campaniei electorale. Noul parlament va fi ales la mijlocul lunii martie. Actualul parlament a fost ales acum patru ani, cînd grupurile parlamentare social-democrat și democrat-popular au reușit să obțină o mică majoritate. Au existat previziuni în sensul că ar fi posibilă o modificare a raportului de forțe în parlament, dar, după părerea mea, acest lucru n-o să se întîmple. Raportul de forțe este echilibrat ; desigur, surprizele sînt posibile, dar în sistemul de alegeri al Finlandei nu se poate ajunge la schimbări prea mari.

În parlament sînt reprezentate 8 partide. Stîngii îi revin în total 103 locuri, respectiv — Partidului Social-Democrat 55, Uniunii Democrate a Poporului Finlandez (comuniștii) 42 și Uniunii Social-Democrate 6. Celelalte partide dispun de 97 de locuri, din care : Partidul de Centru 50, Partidul Popular Liberal 8, Partidul Popular Suedez 12, Partidul Conservator, de dreapta, 26 și Partidul Provincial (al lui Vennamo) un loc. Acest ultim partid a apărut atunci cînd liderul său, Vennamo, a demisionat din Partidul de Centru acum 10 ani și și-a înființat o formațiune politică proprie. Inițial, partidul lui Vennamo a avut un cimp de activitate numai în partea de nord a țării ; abia în ultmii ani a reușit să atragă unele elemente instabile și nemulțumite, creîndu-și astfel un oarecare sprijin în centrele populate ; în general, se apreciază că partidul provincial ar putea să obțină 5-6 locuri în viitoarele alegeri.

În campania electorală au fost ridicate multe probleme. Au avut loc și discuții despre politica externă, deși aceasta nu este un teren al controverselor în viața politică a țării. În general, discuțiile desfășurate nu au arătat că ar exista intenții de a se aduce modificări importante actualei politici externe. Se poate spune că în ceea ce privește politica externă finlandeză nu există păreri diferite, ci doar unele nuanțe în abordarea anumitor probleme. De asemenea, între politica externă a țării, condusă de președintele Kekkonen, și poziția guvernului nu au fost nici un fel de discrepanțe.

Discutîndu-se despre politica externă, este interesant de constatat că Finlanda a devenit mai activă în această direcție în ultimul timp. După cum se știe, guvernul finlandez a elaborat un memorandum cu privire la organizarea conferinței securității europene. Acest memorandum s-a bucurat de o primire pozitivă din partea aproape a tuturor țărilor cărora le-a fost prezentat. Tocmai datorită acestor rezultate încurajatoare, aici se apeciază că activitatea de realizare a conferinței nu trebuie să treneze. În vederea pregătirii premiselor conferinței, guvernul a încredințat un mandat lui Ralph Enckellin, care are sarcina de a face sondaje în diverse țări în legătură cu organizarea acesteia.

O problemă importantă a politicii externe finlandeze, mult discutată în ultimul timp, o constituie Nordek-ul, proiectul de colaborare economică dintre țările nordice. Grupurile parlamentare de opoziție au criticat guvernul pentru faptul că acordul n-a fost aprobat acum, urmînd ca viitorul parlament și viitorul guvern să adopte hotărîrea în această privință. În realitate, guvernul, în principiu favorabil acordului Nordek, vrea să acționeze precaut, spre a nu întîmpina dificultăți și spre a putea negocia. Totodată, este clar că actualul guvern de stînga-centru condus de Mauno Koivisto dorește, mai ales, ca acordul Nordek să nu fie conceput ca o escală în direcția Pieței comune și este nemulțumit de faptul că în unele țări nordice au fost prezentate teorii potrivit cărora Nordek-ul ar putea servi la intrarea în C.E.E. a țărilor nordice. E firesc, în acest context, ca Finlanda să vrea să pornească în această problemă cu prudență. Dacă în timpul tratativelor Nordek, sau după realizarea acordului, alte țări nordice vor încerca să trateze cu Piața comună, Finlanda va înceta să participe la tratative sau va considera acordul nevalabil.

În legătură cu planul Nordek, ar trebui, poate, menționat faptul că importanța lui a fost uneori exagerată. Între țările nordice au existat și anterior acțiuni economice comune. Ar trebui amintit și faptul că, din punctul de vedere al Finlandei, nu se poate aprecia încă suficient efectul economic pe care l-ar putea avea aplicarea planului Nordek. Finlanda ar putea, din cauza Nordek-ului, să constituie o zonă rămasă în urmă dacă nu va reuși să-și mențină capacitatea de competitivitate în raport cu celelalte țări nordice. Dar există și posibilități pentru ca această competitivitate să se intensifice. Deocamdată, în această privință nu se pot face decît speculații.

În timpul campaniei electorale, au ieșit la iveală, într-un fel sau altul, multe probleme legate de schimbările ce au avut loc în economie, în structura socială și politică a țării. În acest sens, merită relevat transferul populației agricole spre alte ramuri ale vieții economice, al populației rurale spre centrele urbane, îndeosebi în partea de sud a țării. De forță umană în agricultură este nevoie în mai mică măsură decît înainte, datorită creșterii productivității. S-au ivit însă dificultăți în încadrarea în muncă a populației care a plecat din agricultură și silvicultură. Ramurile industriale și sectorul serviciilor n-au putut absorbi forța de muncă eliberată de agricultură și alte domenii de activitate. Îmbunătățirea conjuncturii economice pare să fi diminuat șomajul, însă în regiunile de nord și est acesta continuă să existe.

Una din marile probleme ale societății finlandeze o constituie perspectiva provinciilor rămase într-o situație mai slabă din punct de vedere economic și social. Ele pierd foarte mulți locuitori, unele fiind serios amenințate de depopulare. Pentru aceste provincii subdezvoltate s-au luat măsuri speciale, vizînd crearea de condiții mai bune în vederea ridicării producției și a vieții economice ; deocamdată, însă, rezultatele nu sînt satisfăcătoare.

Finlanda nu este, în general, o țară care să dispună de multe bogății. Este, însă, clar faptul că deosebirile de condiții de viață cresc și, în al doilea rînd, că există categorii cu salarii mai mici. În ultimul timp, s-a acordat mai multă atenție acestui domeniu : parlamentul a examinat un proiect de lege pe baza căruia se încearcă să se asigure anumite îmbunătățiri celor cu salarii mai mici. Desigur, a existat și pînă acum preocuparea pentru reglementări sociale. În ultimele două decenii, au fost luate cîteva măsuri importante în domeniul reformelor sociale, ca mărirea asigurărilor de boală, a asistenței sociale etc. Unele dintre aceste sarcini rămîn actuale și în acest deceniu.

Dintre problemele economice a rămas nemenționată așa-zisa „politică de consolidare". În anii anteriori, salariile și prețurile au crescut deseori în același ritm, fapt reflectat în valoarea monedei, ceea ce a dus la scăderea potențialului de concurență. În toamna anului 1967, a avut loc devalorizarea mărcii, fapt ce a dus, îndeosebi, la întărirea capacității de producție. Dacă salariile și prețurile ar fi crescut în același ritm, devalorizarea și-ar fi pierdut repede efectul. Guvernul majoritar, cu o largă bază, și organizațiile comerciale au căutat să folosească o astfel de politică a salariilor și a prețurilor cu care s-a putut menține valoarea monedei și a capacității de concurență. Asigurarea continuării unei politici financiare severe de către noul guvern se va dovedi a fi una din cele mai dificile probleme.

Ca și deceniul trecut, următorii ani vor fi în Finlanda perioada de abordare a unor importante măsuri în domeniul învățămîntului. La începutul deceniului se tinde a se realiza în practică un sistem de învățămînt avînd ca scop garantarea, pentru tot tineretul, a unor posibilități de învățătură și de formare profesională. Este sigur că unele din măsuri vor trebui dezbătute de viitorul parlament, urmînd ca ele să fie realizate în anii viitori ; are prioritate intensificarea învățămîntului profesional, cuprinzînd nu numai tineri, ci și adulți care nu au o pregătire profesională sau trec de la o profesie la alta.

Asemenea probleme au fost discutate în Finlanda în campania electorală. Ce soluții se vor alege — depinde de componența guvernului care se va forma. După anul 1966, guvernele au avut un sprijin de 3/4 din parlament. În privința noului guvern, este probabil să se formeze un cabinet majoritar, căci problemele sînt prea complexe pentru ca un guvern minoritar să aibă posibilitatea să le trateze în mod eficace.

Helsinki, 9 martie

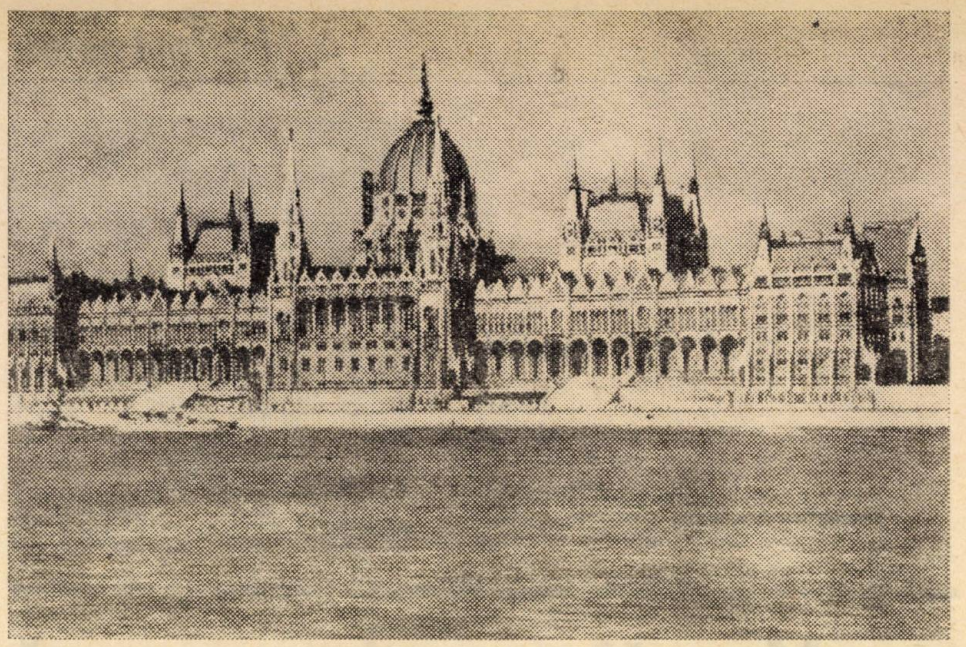

Clădirea Adunării de Stat a R. P. Ungare

Sesiunea Adunării de Stat

Corespondență din Budapesta de la Alexandru Pintea

Către sfîrșitul săptămînii, în impunătoarea clădire a Parlamentului din Budapesta s-au desfășurat, timp de trei zile, lucrările primei sesiuni din acest an a Adunării de Stat a Republicii Populare Ungare.

Primul punct al ordinei de zi l-a constituit dezbaterea raportului de activitate al Guvernului Revoluționar Muncitoresc Țărănesc Ungar, raport prezentat de Jenö Fock, președintele guvernului. În expunerea sa, Jenö Fock s-a referit la rezultatele obținute în actualul plan cincinal, precum și la sarcinile principale de viitor. Datele prezentate reflectă dezvoltarea de ansamblu a economiei naționale ungare în anii de după eliberarea țării, eveniment de la care peste puține zile se împlinește un sfert de secol. Șeful guvernului ungar a arătat că, pînă la sfîrșitul celui de-al treilea plan cincinal (1966-1970), venitul național va crește cu aproximativ 40—42 la sută, față de numai 19—21 la sută cît era prevăzut. După toate calculele, la sfîrșitul anului 1970, industria ungară în ansamblul său își va spori producția cu 33—34 la sută față de anul 1965. Dintre ramurile economiei naționale, ritmuri mai înalte au înregistrat, în ultimul cincinal, industriile chimică, energetică și constructoare de mașini. În același timp, s-a îmbunătățit baza materială de producție în agricultură, a crescut productivitatea muncii.

Abordînd activitatea desfășurată pe tărîmul relațiilor economice internaționale, Jenö Fock a subliniat: „Guvernul ungar va trebui să dezvolte în continuare tendințele favorabile apărute în comerțul exterior ungar. Trebuie să intensificăm schimburile cu țările socialiste. Va trebui să ținem seama că, în anii viitorului plan cincinal, în colaborarea noastră economică vor apare tot mai multe elemente noi și complexe. De asemenea, dorim să dezvoltăm și în viitor legăturile economice cu țările nesocialiste, pe baza avantajului reciproc".

Luînd cuvîntul pe marginea raportului, Apro Antal, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.S.U., vicepreședinte al guvernului, s-a referit la relațiile comerciale externe ale Ungariei în ansamblu, precum și la problemele participării țării la activitatea în cadrul C.A.E.R. Vorbitorul a menționat, printre altele, că dezvoltarea colaborării economice între țările membre ale C.A.E.R. nu trebuie să însemne izolarea de alte regiuni ale lumii. „Calea spre colaborarea economică cu noi — a spus el — este deschisă și pentru alte state". Apro Antal a relevat faptul că, în ultimul timp, Ungaria și-a extins considerabil relațiile sale economice și cu țările care nu fac parte din sistemul mondial socialist. A fost intensificată activitatea desfășurată de Ungaria în alte organizații economice internaționale. În acest scop, au început convorbiri pentru intrarea în G.A.T.T. Apro Antal a declarat că, începînd din 1971, Ungaria va fi membră a Consiliului Economic și Social al O.N.U.

Activitatea internațională desfășurată de guvernul ungar a fost prezentată de János Peter, ministrul afacerilor externe. „În domeniul politicii externe, a subliniat vorbitorul, guvernul Republicii Populare Ungare este călăuzit de dorința de a sprijini forțele care slujesc consolidării păcii și securității internaționale. Asigurarea păcii și securității europene se poate realiza — a spus el în continuare — numai dacă toate țările europene, indiferent de orînduirea lor socială, vor colabora în problemele nerezolvate. Țările socialiste membre ale Tratatului de la Varșovia au lansat, în martie 1969, Apelul de la Budapesta în vederea convocării Conferinței europene. Ele au propus, de asemenea, anumite probleme pentru ordinea de zi a dezbaterilor. Noi așteptăm cu încredere și alte propuneri concrete ale celorlalte țări europene. Succesul conferinței depinde în cea mai mare măsură de felul în care fiecare țară consideră ținerea acesteia drept propria sa cauză", a arătat ministrul ungar.

Arătînd că condițiile pentru convocarea conferinței general-europene în problema securității se maturizează treptat, vorbitorul și-a exprimat speranța că „Statele Unite ale Americii, precum și Canada vor începe să organizeze schimburi de păreri bilaterale, iar apoi multilaterale cu țările europene, în vederea pregătirii conferinței europene".

În continuare, János Peter a apreciat că guvernul finlandez a adus un mare serviciu propunînd ca Helsinki să devină gazda conferinței. „Noi întărim colaborarea cu Finlanda și, desigur, încă în acest an, primul ministru J. Fock va satisface invitația de a face o vizită în Finlanda, iar președintele Prezidiului R.P. Ungare, Pal Losonczi, va vizita Finlanda în anul 1971".

„Considerăm că nu este cu totul neîntemeiată speranța că schimburile de păreri care continuă între Uniunea Sovietică și R.F.G., R.P. Polonă și R.F.G., R.D.G. și R.F.G. vor duce la convorbiri serioase", a opinat ministrul.

János Peter s-a oprit apoi asupra convorbirilor și tratativelor purtate în ultimul timp de conducători ai R.P. Ungare cu reprezentanți ai unor țări europene în probleme internaționale actuale și, în special, în problema realizării securității pe continent. Referindu-se la problema realizării păcii și securității pe continentul european, vorbitorul a informat despre tratativele purtate la Moscova, Sofia și Bruxelles, precum și despre viitoarele convorbiri din Polonia, Suedia și Olanda. „Astăzi, nici o forță nu mai poate împiedica ținerea conferinței în problema securității europene", a concluzionat ministrul ungar al afacerilor externe.

Budapesta, 9 martie

prof. dr. docent
Jean
LIVESCU

membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, rectorul Universității din București

Vocația contemporană a universității

În luna aprilie a.c., România va fi gazda unei importante reuniuni internaționale : întîlnirea rectorilor universităților europene. La solicitarea revistei „Lumea", tovarășul prof. dr. doc. Jean Livescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, rectorul Universității din București, a avut amabilitatea să răspundă redactorului nostru, George G. Potra, la unele întrebări legate de organizarea și tematica acestei reuniuni.

— În numeroase rînduri, România a fost gazda unor importante reuniuni internaționale dedicate problemelor educației. Calendarul anului 1970 include organizarea în țara noastră a întîlnirii rectorilor universităților europene. V-am ruga, tovarășe rector, să ne prezentați rațiunile care au determinat inițiativa României privind organizarea acestei importante manifestări internaționale.

— La cea de a XV-a sesiune a Conferinței Generale a U.N.E.S.C.O. (Paris, octombrie-noiembrie 1968), România a propus organizarea unei întîlniri a rectorilor universităților europene, consacrată dezbaterii mijloacelor de dezvoltare a colaborării între universitățile din Europa. Propunerea țării noastre a fost primită cu deosebit interes de către Conferința Generală a U.N.E.S.C.O., care a aprobat acest proiect prin doc. 15 C/5. Guvernul român a hotărît să organizeze această reuniune și a încredințat Universității din București realizarea proiectului, sub auspiciile U.N.E.S.C.O.

Luînd inițiativa unei asemenea întîlniri, România dorește să-și aducă contribuția la dezvoltarea programului de cooperare europeană în domeniul învățămîntului superior, program pe care U.N.E.S.C.O. a început să-l realizeze de cîțiva ani cu concursul statelor membre interesate.

Angajată într-o vastă operă de construcție, România socialistă duce o politică de cooperare activă cu toate țările, indiferent de regimul lor social, promovînd consecvent principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. România întreține relații diplomatice, economice sau culturale cu peste 100 de țări. Dezvoltarea cooperării între instituțiile de învățămînt superior ocupă un loc important în ansamblul acestor relații, dovedindu-se fructuoasă.

Întîlnirea de la București se înscrie în ansamblul activităților regionale europene ale U.N.E.S.C.O., inițiate de către Organizație în ultimii ani, începînd cu acea primă Conferință a miniștrilor educației din țările europene (Viena, noiembrie 1967). În viziunea inițiatorilor și a organizatorilor, reuniunea rectorilor universităților europene, manifestare de prestigiu ce va avea loc în cadrul Anului Internațional al Educației, va trebui să constituie o nouă etapă de intensificare a dialogului și a colaborării interuniversitare pe plan european.

— V-am ruga să ne prezentați cîteva elemente concrete privind organizarea acestei reuniuni.

— Întîlnirea rectorilor universităților din Europa are înscrise pe ordinea de zi două probleme. Prima : *„Universitățile europene și problemele cooperării interuniversitare"*. Ca punct de plecare al dezbaterilor privind acest aspect, Universitatea din București a întocmit, în consultare cu U.N.E.S.C.O., un document de lucru care, neîndoios, va fi îmbogățit în cadrul reuniunii de către participanți. A doua : *„Problemele tineretului universitar"*. Acest aspect se va discuta în cadrul unei mese rotunde, programate în colaborare cu organizațiile de tineret din Republica Socialistă România, fără a avea ca bază a discuțiilor un document de lucru.

Lucrările Reuniunii rectorilor universităților din Europa se vor desfășura la București, între 22 și 28 aprilie 1970.

Au fost invitați să participe 51 de rectori reprezentînd universitățile din Tirana (R.P. Albania), Viena, Graz (Austria), Bruxelles, Gand (Belgia), Londra, Edinburg, Cambridge, Sussex (Marea Britanie), Sofia (R. P. Bulgaria), Praga, Bratislava (R. S. Cehoslovacă), Copenhaga (Danemarca), Berna, Geneva (Elveția), Helsinki (Finlanda), Paris, Lyon, Strasbourg, Montpellier (Franța), Berlin, Leipzig (R.D. Germană), Bonn, München (R.F. a Germaniei), Atena, Salonic (Grecia), Dublin (Irlanda), Reykjavik (Islanda), Roma, Bologna, Napoli (Italia), Belgrad, Zagreb (R. S. F. Iugoslavia), Oslo (Norvegia), Amsterdam (Olanda), Varșovia, Cracovia (R.P. Polonă), Madrid, Barcelona (Spania), Stockholm, Uppsala (Suedia), Ankara, Istanbul (Turcia), Budapesta, Debrecen (R. P. Ungară), Moscova, Leningrad, Minsk, Harkov, Novosibirsk, Tbilisi (U.R.S.S.).

Vor participa, de asemenea, la reuniune rectorii Universităților din Cluj, Craiova, Iași și Timișoara. Au mai fost invitate să ia parte la reuniune, în calitate de observatori, șase organizații guvernamentale avînd statut U.N.E.S.C.O., dat fiind faptul că preocupările lor sînt orientate spre problemele universitare : Federația Internațională Sindicală pentru Învățămînt, Conferința Permanentă a Rectorilor și Vicecancelarilor Universităților Europene, Asociația Universităților din Commonwealth, Asociația Internațională a Universităților, Federația Internațională a Universităților în întregime sau parțial de limbă franceză.

— În abordarea problemelor dezvoltării, educația apare din ce în ce mai frecvent ca un element esențial de calcul și planificare. Care este perspectiva pe care această relație educație-dezvoltare o deschide universității și ce responsabilități dobîndește și trebuie să-și asume universitatea în virtutea acestui raport ?

— Problemele pe care le pune astăzi dezvoltarea au strînsă legătură cu universitatea. Printre mutațiile semnificative ale ultimilor ani, rolul educației și al științei — ca factori esențiali ai dezvoltării — nu este dintre cele mai puțin importante. Transformarea științei într-o forță directă de producție, rolul esențial pe care îl joacă astăzi aplicarea cercetării științifice în toate branșele economiei, incumbă educației, în general, învățămîntului superior, în special, noi responsabilități.

Universitatea este menită să ocupe un loc din ce în ce mai important în viața economică și socială, necunoscut în trecut, ceea ce determină o interdependență mult mai strînsă între aceasta și celelalte organisme ale societății. Universitatea mobilizează numeroase resurse materiale și umane ; ea posedă un considerabil potențial de inteligență. Instituțiile de învățămînt superior devin veritabile întreprinderi naționale, educația dovedindu-se, atît pentru economist, cît și pentru planificator, o preinvestiție pe termen lung, nu numai necesară, dar și rentabilă. Responsabilitatea socială a Universității crește considerabil, pe măsură ce se precizează și se multiplică raporturile între obiectivele universității și cele ale dezvoltării. Integrată dezvoltării, universitatea este, sau trebuie să devină, unul din principalii fermenți ai progresului social, un factor al mutațiilor și reînnoiri-

lor, o întreprindere a prezentului și a viitorului. Aceasta mi se pare a fi vocația sa națională.

Privită în perspectiva orizontală a cooperării internaționale, misiunea universității păstrează aceleași legături profunde cu obiectivele dezvoltării. Programele operaționale, de asistență și de cooperare cu țările în curs de dezvoltare implică și concursul activ și multiplu al universității. Fie că este vorba de punerea în valoare a resurselor naturale sau, mai mult decît atît, de valorificarea resurselor umane, fie că este vorba de progresul sistemelor educative sau de implantarea științei, universitatea este pretutindeni prezentă, prin experții, consultanții și specialiștii săi.

În momentul în care se elaborează de către Națiunile Unite și instituțiile sale specializate datele strategice ale celui de-al doilea Deceniu pentru Dezvoltare, în acest an, 1970, care este, la scară mondială, acela al educației, universitățile, în general, și universitățile europene, în special, pot contribui într-o manieră substanțială la punerea în aplicare a unei politici destinate să asigure progresul educației și științei în țările în curs de dezvoltare.

Fie că este vorba de a acorda concursul lor la organizarea sau la extinderea învățămîntului secundar și superior în acele regiuni în care penuria de cadre și școli se face încă simțită, sau de a comunica propria lor experiență multilaterală în materie de învățămînt (planificare, cercetare, formare, metode noi, corelarea învățămîntului și economiei), universitățile europene pot să aibă un cuvînt de spus și să aducă o contribuție adecvată.

Dar asistența universităților europene la marea operă a dezvoltării nu ar putea fi concepută fără ca să se realizeze, mai mult sau mai puțin, la scara continentului, cooperarea universitară. Această cooperare noi o considerăm necesară pentru Europa și pentru alte regiuni ale lumii. Cine se mai poate îndoi astăzi că colaborarea și securitatea pe continentul nostru constituie un factor important al păcii și cooperării pe plan mondial? Este în interesul tuturor ca pacea și cooperarea să se implanteze ferm în vechea noastră Europă, mereu reînnoită.

— În ce măsură dezvoltarea cooperării interuniversitare, pe plan regional și pe plan general, ar potența rolul și contribuția universității în societatea contemporană?

— Dezvoltarea socio-economică și culturală nu ar putea fi concepută ca un proces impus dinafară; ea este rezultatul eforturilor concertate ale unei națiuni pentru punerea în valoare a resurselor sale naturale și umane. Nu s-ar putea accepta în zilele noastre ideea unei evoluții lente, subiect al hazardului. Se pune problema de a defini și de a aplica o politică reclamînd, pe termen mediu sau pe termen lung, o mobilizare a energiilor și a competențelor. Conceptele de planificare într-unul sau altul din domenii devin instrumente familiare ale puterilor publice și ale specialiștilor, care dobîndesc din ce în ce mai mult conștiința interdependenței tuturor sectoarelor vieții economice, sociale și culturale.

Efortul național nu exclude, ci, din contră, implică o largă operă de cooperare internațională. Niciodată umanitatea nu a încercat în asemenea măsură ca în zilele noastre nevoia de a colabora și de a intensifica schimburile materiale și spirituale. Remarcabilele realizări ale științei și tehnicii, avîntul cultural, reclamă din ce în ce mai mult dezvoltarea relațiilor în toate domeniile vieții economice și sociale. Integrarea, din ce în ce mai profundă a învățămîntului în societate, explică interesul crescînd al comunității universitare pentru problemele sociale și politice, interne și internaționale, amplifică rolul care-i revine în utilizarea rezultatelor științei, ca și responsabilitățile care îi incumbă în formarea tinerelor generații.

— Care vi se par acele domenii în care cooperarea interuniversitară pe plan european ar putea fi marcată de rezultate fructuoase?

— Gama de probleme în jurul cărora se poate realiza un schimb larg de păreri și experiențe ni se pare a fi deosebit de largă. Din rîndul acestora, putem reține, fără îndoială, *problemele conținutului învățămîntului universitar* (planuri, programe, cunoașterea și difuzarea modalităților celor mai potrivite pentru o încorporare rapidă a noilor informații științifice în cadrul învățămîntului universitar, fondul umanist al învățămîntului), *ale metodelor și mijloacelor de învățămînt* (atitudinea universității și a profesorilor față de noile mijloace tehnice — audiovizuale, mașini de studiu — a căror utilizare este destinată să mărească randamentul învățămîntului), *ale organizării universitare* (conducerea și administrarea universității; adaptarea formelor tradiționale la necesitățile actuale; integrarea în universități a unor forme noi de studiu, specifice adulților; realizarea unei terminologii universitare comune, privind instituțiile de învățămînt superior, disciplinele de studiu, gradele universitare; comparativitatea conținutului învățămîntului pentru a facilita omologarea și echivalarea diplomelor, a titlurilor științifice și a gradelor universitare), *relațiile profesori-studenți, orientarea studenților, cercetarea științifică în universitate* (schimb de informații privind concluziile cercetării științifice, regimul tehnic al schimbului de informații, calitatea, noutatea și rapiditatea cu care este transmisă informația, schimbul de specialiști, reuniuni științifice interuniversitare). Iată, cu totul schematic, un tablou larg incluzînd multiple aspecte universitare, susceptibile a determina și întreține un amplu dialog interuniversitar, cu efecte benefice pentru instituție ca atare, pentru dezvoltarea rolului ei în viața socială, pentru realizarea unei opere generale de înțelegere și cooperare.

— Cunoscînd că rolul universității în promovarea înțelegerii și cooperării internaționale va fi un aspect amplu dezbătut în cadrul reuniunii, v-am ruga, tovarășe rector, să vă referiți mai pe larg la posibilitățile pe care universitatea le are în acest domeniu.

— Universitățile europene, fiecare separat și toate la un loc, au largi posibilități pentru a se angaja în această direcție. Contribuția Europei la dezvoltarea civilizației universale este binecunoscută; nu trebuie uitat, însă, faptul că pe teritoriul ei s-au declanșat cele două mari conflagrații ale secolului nostru, care au antrenat imense distrugeri și au costat viața a zeci de milioane de europeni și neeuropeni. Problemele securității europene și ale bunelor relații între popoarele acestui continent constituie o parte esențială a problemelor generale ale păcii. Universitățile din Europa trebuie să-și conceapă misiunea lor de promovare a înțelegerii și cooperării între națiuni, atît în perspectivă europeană, cît și în perspectivă mondială.

Acțiunea universității pentru promovarea înțelegerii internaționale și a bunelor relații între țări găsește un cadru propice de dezvoltare în activitățile sale curente. Universitatea este, prin ea însăși, un loc de reflecție asupra problemelor esențiale ale epocii; ea poate și trebuie întotdeauna să fie încinta de afirmare a ideilor celor mai generoase. Avînd un rol deosebit în promovarea încrederii și respectului reciproc față de drepturile popoarelor și ale indivizilor, a atașamentului față de valorile general-umane, universitatea contribuie la acumularea în rîndurile tinerei generații a acelor premise intelectuale și morale necesare unei opere constructive de pace și cooperare internațională. Ideile cuprinse în Declarația privind educarea tinerei generații în spiritul idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare, adoptată de O.N.U., la propunerea României, oferă, după părerea noastră, elementele fundamentale pentru acțiunea pe care universitatea o poate dezvolta în această direcție.

Contactele mutuale, schimburile constituie, prin ele însele, o parte importantă a schimbului de valori între popoare, un mijloc adecvat de cunoaștere și apropiere. Dacă ne-am referi numai la contactele mutuale, am putea spune că ele oferă o excelentă ocazie nu numai pentru perfecționarea profesională, dar, mai mult decît atît, posibilitatea de a cunoaște și de a studia alte experiențe umane, dezvoltă discernămîntul, evită atitudini și judecăți rigide.

Universitarii români așteaptă cu deosebit interes organizarea acestei reuniuni. Sîntem bucuroși să primim în țara noastră pe reprezentanții celor mai prestigioase universități europene, convinși fiind că întîlnirea noastră va prilejui un util și fructuos schimb de opinii privind problemele actuale ale învățămîntului superior, în general, și ale universității, în special. Distinșii noștri oaspeți vor avea posibilitatea să cunoască *de visu* realitățile României socialiste, să se informeze direct asupra realizărilor din cele mai diferite sectoare de activitate și, în mod special, desigur, asupra acelora din domeniul învățămîntului superior. Ne exprimăm speranța că întîlnirea rectorilor universităților europene ce urmează să se desfășoare curînd în țara noastră va constitui, prin rezultatele sale concrete, o contribuție efectivă în opera generală de cooperare și înțelegere pe plan european, în afirmarea idealurilor nobile de progres și pace ale tuturor popoarelor.

reportaj pe glob

SAMARKAND

Nicolae Moraru

„Dacă există cu adevărat cele șapte minuni ale lumii, apoi Samarkandul este cu siguranță una dintre ele". Mi-am amintit aceste cuvinte, spuse de Ilya Ehrenburg, cînd avionul pierdea repede din înălțime, iar în fața ochilor apărea un tablou fermecător : la poalele munților Malguzar și Nuratin se întinde un vast teren acoperit de verdele cîmpului și grădinilor nesfîrșite, iar pe malul stîng al fluviului Zeravșan se conturează străvechiul oraș — Samarkand. Anul acesta, el își va sărbători cei 2500 de ani de existență, documentele atestîndu-i vîrsta înaintată ca a Romei și Atenei, Babilonului și Thebei. Încă din avion admiri frumusețea străzilor, piețelor, edificiilor impunătoare înecate parcă în masivele de verdeață. Te încîntă cupolele azurii ce se înalță de pe acoperișurile vechilor monumente, construcții care în bătaia soarelui par a se întrece într-o cascadă de tonuri și nuanțe, de la albastru și azuriu la verde și liliachiu, cu reflexe de aur și argint. Oraș modern, al doilea după mărime și importanță din R.S.S. Uzbekistan, Samarkandul poartă mereu și intens amprenta vechimii sale, a unei istorii zbuciumate.

Vitrina unui magazin de bijuterii te orbește, de regulă, prin scînteierea nestematelor expuse ; dintre acestea, însă, se reliefează de obicei cîteva, cele mai frumoase, cele mai atrăgătoare. Într-un muzeu de artă, pereții sălilor îți prezintă nenumărate pînze de mare valoare, realizate cu măiestrie înaltă ; dar printre acestea se află cîteva capodopere care te captivează și imaginea lor stăruie mereu în sufletul tău. Călătorind într-o țară și admirîndu-i orașele, este sigur că vei întîlni unul care să te farmece prin așezarea și soluțiile sale arhitectonice, stăruind printr-o imagine de nerepetat. Omul este dispus, deseori, să caracterizeze orașele după înfățișarea lor. De aceea se spune despre orașe că ar fi „vesele" sau „triste", „luminoase" sau „întunecate", „poetice" sau „sumbre" și „reci". Nu este vorba de trăsături superficiale, exterioare. Aceste caracterizări se desprind din însușirile proprii orașului, constituite veacuri de-a rîndul, purtînd însemnul vieții oamenilor, bucuriilor și necazurilor lor, avîntului creator al fanteziei și talentului lor. Desigur, o mare importanță au amplasarea orașului, funcția sa economică, întregul complex de împrejurări care — secol de secol — își pun amprenta asupra dezvoltării sale. Samarkandul e unul dintre aceste orașe.. Vechi și mereu noi. Căci — mare centru economic și cultural, vizitat de turiștii veniți din toate colțurile U.R.S.S., din foarte multe țări din Europa și de pe alte continente — el păstrează monumente arhitectonice sublime, grandioase construcții care constituie un adevărat tezaur al avîntului creator ce îmbină colaborarea diferitelor ramuri de artă în găsirea soluțiilor curajoase, o măiestrie nepieritoare. Și, dacă în cele ce urmează, vom stărui mai cu seamă asupra acestor capodopere — moschei unde de mult nu mai răsună glasul credincioșilor, mausolee ridicate în memoria hanilor, șeicilor și emirilor de multă vreme dați uitării, medreseurile (școli teologice superioare) unde nu mai învață nimeni — o facem nu numai pentru vechimea lor, ci pentru că ele reprezintă concentrarea unui efort creator generator de frumos artistic ce se ridică deseori la înălțimile sublimului.

Ceea ce te încîntă aci e faptul că acest oraș străvechi se menține mereu tînăr. La tot pasul te izbește contrastul dintre trecutul implantat în întreaga atmosferă și contemporaneitatea care irumpe din faptele oamenilor, din tot ce se construiește astăzi într-un ritm impetuos. Rămîi înmărmurit în fața monumentelor arhitecturii medievale din secolele XI—XVII, dar nu poți trece indiferent pe lîngă uzinele și fabricile moderne, instituțiile de învățămînt și de cercetare științifică, teatrele și muzeele, edificiile publice și vastele cartiere de locuit ridicate în zilele noastre, înecate și ele în verdele vegetației luxuriante. Orașul înmănunchează totuși armonic trecutul cu prezentul prin soluții arhitectonice fericite. Și dacă fiecare piatră îți vorbește aici despre trecut, la fiece pas vei întîlni elementele ce te cheamă la actualitate.

Săpăturile arheologice au dat la iveală mărturii asupra vechimii oamenilor pe aceste meleaguri. S-a dovedit trecerea prin toate formele evoluției sociale. Cîndva, aci era loc de întîlnire populară, de schimburi comerciale între popoarele nomade și cele sedentare. Rol important a avut și așezarea orașului la intersecția drumurilor ce legau China veche, India și alte țări din Orient cu Iranul, Turcia, Caucazul, Rusia și țările Mediteranei. Despre vechimea orașului ne vorbește cronicarul care descrie expediția lui Alexandru Macedon din secolul IV î.e.n., armata sa reușind să spargă fortificațiile ce se întindeau aci pe 10 kilometri.

Sfîrșitul secolului XIV este marcat de o intensă ridicare a orașului care, sub Timur-lenk, devine capitala uriașului său imperiu. Se dezvoltă comerțul, meseriile, se concentrează mari bogății, din toate părțile vin oameni de știință și artă. La Samarkand se înalță palate și moschei, medrese și caravan-saraiuri. Timur, zis „Șchiopul de Fier", hotărăște ca această capitală să fie „neasemuit de frumoasă".

Samarkandul a intrat în istorie prin contribuții de mare valoare. Se spune că aici s-a descoperit fabricarea hîrtiei, sticlei și catifelei ; că aici s-au realizat printre cele mai vechi sisteme de canalizare cu ajutorul conductelor din argilă ; că aici apar primele miniaturi artistice. Se știe, de asemenea, că aici au fost construite din cărămizi poduri peste ape fără a se folosi lemnul sau fierul, exclusiv pe bază de calcul matematic, procedeu utilizat și la ridicarea marilor edificii, cu cupolele și minaretele lor. Și tot aci s-a desfășurat o intensă muncă științifică, mereu în luptă deschisă cu fanatismul religios musulman. La Samarkand și-a continuat activitatea renumitul savant Cazî-zade-Rumi ; aci au muncit învățatul Ali Cușci, astronomul Ghiaseddin Djemșid, matematicianul — descoperitor al algebrei — Al Horazmi ; tot aci și-a scris tratatul de medicină marele Avicena.

■

Dacă urci pe dealul Ciupan-ata care se înalță în nordul Samarkandului, orașul se află la picioarele tale. Îl vezi pînă departe, tocmai către lanțul munților scăldați într-o lumină violetă, oraș așezat pe malul stîng al Zeravșanului care-și mînă alene apele sale capricioase. Cît vezi cu ochii, în jurul orașului se întind verdele cîmpiei, ogoarele plantate cu bumbac și pomi fructiferi. Ai impresia că acest verde masiv ascunde orașul, atît edificiile sale industriale, cartierele de locuit, lăcașurile de cultură, cît și marile construcții ridicate cu secole în urmă. Doar cupolele albastre ale edificiilor, paralelipipedele marilor portaluri și vîrfurile zvelte ale minaretelor reușesc să domine vegetația așa fel că-și pun amprenta specifică asupra înfățișării arhitectonice a orașului.

Chiar aici, lîngă culmea Ciupan-ata, se află clădirea unui vechi mazar (loc de închinăciune, mausoleu) construit în prima jumătate a secolului XIV, ridicat întru slava miticului „părinte al păstorilor" — cult răspîndit la popoarele nomade. Pe povîrnișul lin al dealului se afla cîndva magnificul palat Cil-Sutun din care nu au mai rămas nici măcar ruinele. Mai încolo, lîngă arîcul Obi-Rahmat se păstrează rămășițele observatorului astronomic construit de marele savant Ulugbek. Săpăturile au descoperit doar planul circular al edificiului, iar cu ochiul poți contempla renumitul sextant înzestrat cu împărțirea pe grade și minute. Aci s-au elaborat tăblițele stelare „Zidji Gurgani", aci erau urmărite și ziua stelele, pe vremea cînd nu se cunoșteau încă luneta și telescopul. Nimicit de fanatici, observatorul n-a păstrat nici hărțile constelațiilor cu care erau împodobiți pereții, nici decorația exterioară bogată, realizată în cărămidă smălțuită, colorată albastru și azuriu. Actualmente, pe lîngă rămășițele observatorului se află un mic muzeu unde pot fi văzute rămășițele instrumentelor utilizate pe vremuri de astronomi.

Unul dintre ansamblurile cele mai frumoase ale Samarkandului, care s-a păstrat în parte, îl constituie Șahi-Zinda. Se pare că originea sa este anteislamică și provine din cultul „împăratului viu" care sălășluiește în legenedele populare despre un oarecare Afrasiab, căpetenia țării subpămîntene Turan. Neputînd stîrpi acest cult, arabii au recurs la adaptarea lui, legîndu-l de numele fratelui profetului, de Muhammed-Cusam ibn Abbav, cu toate că acesta nici nu călcase pe aceste locuri. Iar legenda spune că, pe vremea săvîrșirii namazului, armata lui Cusam ar fi fost surprinsă și învinsă de chiafiri (necredincioși) iar el, decapitat, și-ar fi luat capul în mîini și ar fi coborît într-o fîntînă adîncă unde trăiește și azi. Fantezia populară a adăugat și legenda despre un oarecare Buc, eroul care ar fi coborît în adîncimi pentru a smulge tainele Șahi-Zindei. În secolele XI și XII au apărut în jurul mazarului o serie de construcții — moschei, cilliahane (lăcașuri de rugă și post). Invazia mongolă a nimicit totul în afara mazarului, de care năvălitorii superști-

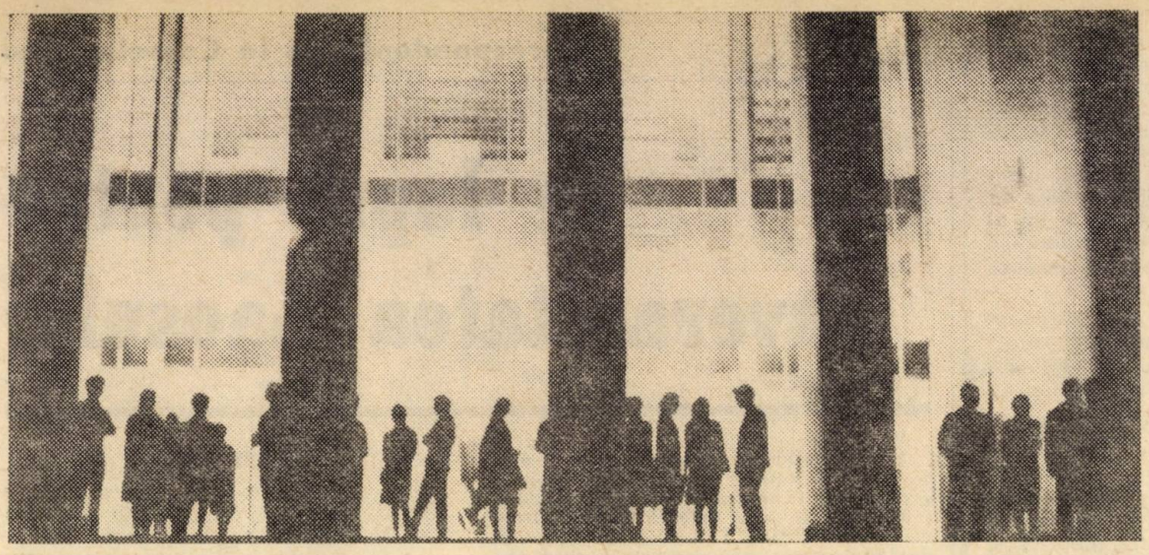

Teatrul de operă și balet

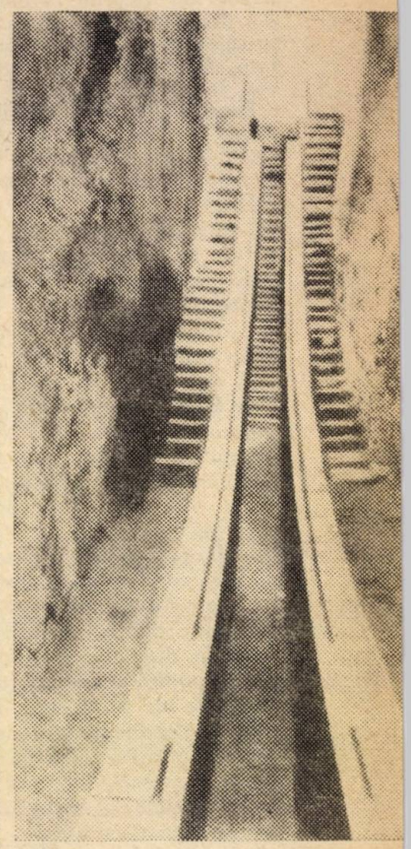

Sextantul observatorului ridicat de Ulugbek

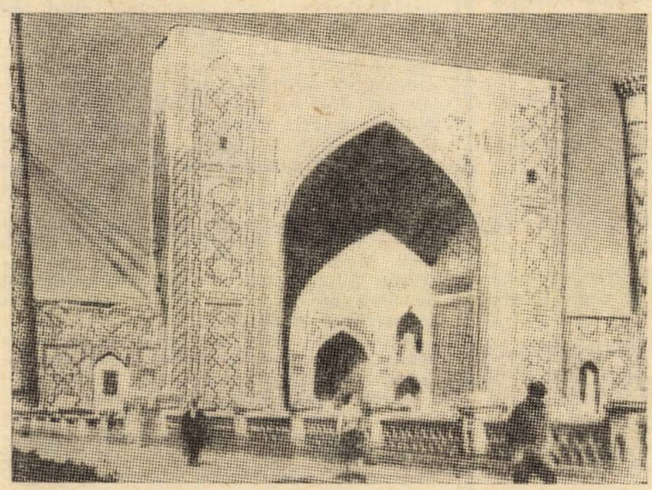

Medreseul Ulugbek

ținși nu s-au atins. Sub Timur și Ulugbek complexul a fost reconstruit. Se desprind aci trei grupe complete de mausolee.

Cel mai vechi — mazarul lui Cusam — păstrează decorația murală admirabil realizată cu ajutorul ornamentului geometric în alb, albastru și auriu, îmbinat cu desene de origine vegetală. Inscripții în relief, medalioane ovale și circulare se îmbină cu frumusețea sculpturilor murale realizate în materiale mai dure. Clădirea Ziarhat-hana a fost și ea împodobită de la temelie pînă la vîrful cupolei cu decoruri fine realizate în teracotă. Predomină culoarea azurie, înghițind parcă albul și albastrul mai discret. Atrăgător este și mihrabul decorat în mozaic albastru, ornat cu texte din Coran. Ansamblul se încheie cu trei mausolee a căror ornamentare este făcută de preferință în teracotă, dar folosind și majolica. Ceva mai încolo se află mausoleul emirului Burunduk, iar mai la vale mausoleele lui Sadi-Mulk, Emir Zade, Emir Husein și Sirin-dica-aka. Zvelt, cu o cupolă deosebit de grațioasă, este mausoleul ridicat lui Cazî-zade-Rumi.

Mai încolo se înalță marea moschee a lui Timur și medreseul Sarai-Mulk-hanîm, legate compozițional de mausoleul dinastic feminin pe care legenda îl atribuie reginei Bibi-hanîm. E o construcție interesantă, înzestrată cu un cavou subteran octogonal, cu pereții împodobiți în mozaic alb-albastru. Din moschee s-au păstrat doar portalul, trei clădiri cu cupole și un minaret. Se remarcă aci măreția formelor, bogăția ornamentală și îndrăzneala ideii artistice. Pe drept cuvînt acesta e apreciat ca una dintre cele mai strălucite înfăptuiri ale Orientului Medieval. Dimensiunile sînt impresionante : portalul înalt de 30 m, arcul de 18 m, înălțimea de la podele pînă în vîrful cupolei — 40 m. Varietatea decorativă, finețea detaliilor poartă amprenta utilizării tuturor cuceririlor artei timpului, riguros subordonate unității ritmului arhitectonic. Majoritatea clădirilor nu s-au păstrat din cauza unui calcul greșit în ceea ce privește rezistențele, pentru că Timur impunea dimensiuni nemaiîntîlnite. Și totuși, nu se poate să nu admiri îndrăzneala creatorilor, frumusețea împlinirii artistice despre care Serefeddin spunea : „Ea ar fi unică pe lume, dacă cerul nu ar fi dublura ei !" În acest ansamblu și, mai cu seamă, în marea moschee ridicată, se deslușesc trăsăturile caracteristice ale noului curent în arhitectură care se constituie la Samarkand în secolul XIV, înmănunchind efortul creator al marilor meșteri ai Asiei Centrale. Nu e vorba aci de o sumă eclectică, ci de o sinteză a celor mai noi descoperiri artistice.

Urmîndu-ți drumul către cel mai însemnat ansamblu al Samarkandului — Registanul, mai treci pe lîngă mazara lui Hodja-Abdi Darun și medreseul lui Hodja Ahrar. Registanul domină întregul oraș fiind așezat în centrul hisarului (zid de fortificații) către care converg dinspre porțile orașului principalele magistrale. Încă în 1372 zidul a fost refăcut de Timur. Pe timpul său aci se afla un adevărat forum al Samarkandului. La începutul secolului al XV-lea era o mare piață dominată de negustori și meșteșugari. La indicația împăratului a fost construit un pasaj impunător, împodobit cu o mare cupoă. Mai tîrziu însă, semnificația comercială trece pe plan secund, iar piața capătă destinația festivităților și acțiunilor oficiale Treptat, pătratul pieței se profilează prin ridicarea unui grup de edificii monumentale. Aci a fost ridicat medreseul lui Ulugbek, cu hanaka (lăcaș de iarnă destinat rugăciunilor) și dormitoarelor dervișilor.

Două sute de ani mai tîrziu, ca un pandant al medreseului Ulugbek, a fost ridicat Șir-dorul. S-ar părea că este o copie. De fapt, însă, constați că aici apar noi motive ornamentale, o diversitate de desene irepetabile. De asemenea, nu mai găsești aici moscheea de iarnă, nici darshanele, iar minaretele sînt mai mici. În ansamblu, medreseul Șir-dor e un monument al artei secolului XVII ca, de altfel, și Tillea-cari construit ca mare loc de întrunire și rugă, parte a întregului complex. În totalitatea Samarkandului, Registanul are o însemnătate urbanistică deosebită. Aci se îmbină experiența seculară a tot ce a putut da Asia Centrală cu măiestria acumulată între secolele XI și XVII cu privire la construirea moscheelor, medreseurilor și caravan-saraiurilor. Chiar și astăzi Registanul reprezintă o imagine sugestivă, emoționantă, a unui complex arhitectonic din epoca feudalismului tîrziu, impunîndu-se prin finisare severă, prin măreția calmă a volumelor, bogăția coloristică a fațadelor și interioarelor — totul subordonat ideii centrale a unui forum impozant al urbei. Îți dai seama astfel că nu austerele redute — cala caracterizează acest oraș străvechi, ci ansamblurile marilor edificii care exprimă bogăția vieții și preocupările populației. Se poate spune pe drept cuvînt că secolul al XV-lea a fost aurora mărețului val constructiv pe aceste meleaguri, iar secolul XVII crepusculul său. Cert este că aceste monumente stîrnesc curiozitatea privitorului și treptat admirația sa, după ce a căutat să le cunoască și să le înțeleagă.

■

Au trecut ani și ani, decenii și veacuri. La începutul secolului al XIX-lea, Samarkandul nu era decît o simplă așezare asiatică, cu străzi înguste, bazare și piețe. Spre sfîrșitul veacului trecut, el cunoaște o anumită dezvoltare a comerțului și meseriilor, apoi a industriei. Apare clasa muncitoare, apar primele elemente de organizare, lupta revoluțio-

nară. Orașul rămîne însă despărțit parcă în două : partea veche, localnică, și una nouă, europeană. Așa îl cuprind vîltorile revoluției, zbuciumul din perioada războiului civil, anii reconstrucției și, în sfîrșit, construcția socialistă. A rămas în memoria localnicilor mai în vîrstă cum tot în aceeași piață a Registanului, în acele zile viforoase au vorbit Kalinin și Arhunbabaev. Și tot aceste locuri poartă amintirea scriitorului Hamza, întemeietorul literaturii sovietice uzbece.

Samarkandul de astăzi ni se înfățișează ca un oraș mare, modern, cu străzi largi și vaste parcuri. Aci se dezvoltă impetuos industria — mai cu seamă construcția de mașini, chimică și energetică. Motoarele uzinelor „Krasnîi dvigatel" sînt cerute în toată Uniunea Sovietică și peste hotare ; superfosfatul produs de marea uzină chimică ia calea tuturor republicilor unionale ; fabricile de depănat și țesut dau renumitele plușuri și catifele uzbece atît de căutate, iar cele de confecții și tricotaje mari cantități de produse cerute peste tot. Ca să nu mai vorbim despre țesăturile de bumbac, proprii acestei regiuni care îl cultivă în cantități impresionante. Se produce la Samarkand și aparatura complexă pentru cinematografie. Și totuși, mai bine de 50 la sută din industria orașului este alimentară ,specifică acestei regiuni agricole, producînd ceai, tutun, vinuri, conserve de carne etc. Mai multe termocentrale și cascada hidrocentralelor pe Zeravșan asigură baza energetică, iar derivația conductei Buhara—Taşkent asigură cantitățile necesare de gaz metan. Cursul fluviului a dezvăluit și un alt bun de mare preț : aurul, prezent în mari cantități.

Samarkandul de astăzi e și un oraș al culturii. Aci se află marea universitate care poartă numele clasicului literaturii uzbece — Alișer Navoi. Totodată își desfășoară activitatea institutele de medicină, agronomie, cooperație. 17 școli speciale pregătesc cadrele medii. Orașul are mai multe institute de cercetare științifică cum ar fi, de pildă, Institutul unional de cercetare a carakulului — realizator de soiuri deosebite (în afară de cel negru și cenușiu, soiul brun, roz și alb). Lucrează aci o puternică filială a Institutului de cercetări în domeniul viticulturii, precum și Institutul de cercetări în parazitologie. Muzeul de istorie și cultură a Samarkandului este, de asemenea, unul dintre cele mai vechi din Asia Centrală. La toate acestea se adaugă mai multe teatre, filarmonica, casele de cultură și școlile.

Părăsești Samarkandul adînc impresionat. Și, întors la treburile obișnuite, deseori te duci cu gîndul spre acest oraș care se ridică mărturie și simbol al capacității omului de a făuri valori nepieritoare. Oraș care a rezistat nenorocirilor și devastărilor, care a suportat calamitățile naturale și dezlănțuirea sălbăticiei subumane, care a fost trecut prin foc și sabie și care, totuși, a rezistat și a rămas. Și, o dată cu el, avîntul creator, zborul înaripat al fanteziei sale, elanul minții și inimii îndrăgostite de adevăr și de frumos. Împreună cu întregul Uzbekistan, împreună cu Țara Sovietelor, orașul acesta — adevărată bijuterie artistică — își trăiește cotidianul tumultuos al avîntului creator contemporan.

Corespondență de la Corneliu Vlad

În luptă pentru suveranitatea Laosului

Am cunoscut în persoana lui Sisana Sisane mai întîi pe unul din prestigioșii reprezentanți ai culturii laoțiene contemporane. O seară de artă laoțiană, concepută și realizată de domnia-sa, ne-a dezvăluit cîteva din ipostazele unui artist multilateral, care este poet și compozitor, prozator și regizor de teatru, maestru de balet și virtuos al instrumentelor muzicale tradiționale ale poporului său.

Unul din cei mai populari autori de cîntece ai țării, Sisana Sisane practică o artă angajată, răspunzînd în cel mai înalt grad comandamentelor istoriei Laosului de azi, o artă profund națională și pe deplin accesibilă maselor.

Artistul patriot este, totodată, unul din liderii mișcării de eliberare națională a țării. Membru al C.C. al Frontului Patriotic Lao, Sisana Sisane desfășoară și pe plan politic o intensă activitate ca șef adjunct al Biroului de propagandă al Frontului, director al Agenției de presă Khaosan Patet Lao și director al postului de radio Voix de Patet Lao.

Omul politic Sisana Sisane avea să mi se dezvăluie cîteva zile mai tîrziu, în cursul unei întîlniri consacrate de domnia-sa prezentării datelor problemei laoțiene pentru cititorii revistei „Lumea".

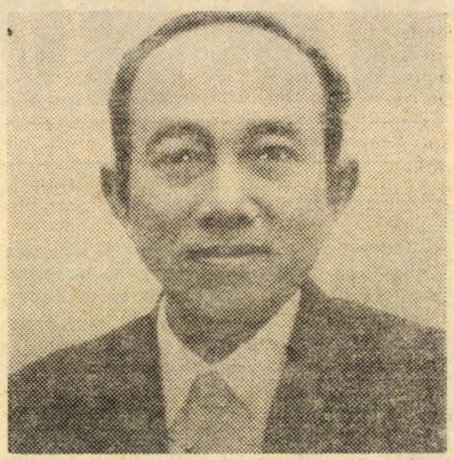

Interlocutorul nostru — Sisana Sisane, membru al C.C. al Frontului Patriotic Lao

— Înainte de orice — *ne spune domnia-sa* — sînt necesare cîteva precizări. Războiul din Laos este un fenomen de o complexitate deosebită. Cred că principalele elemente de care trebuie ținut seama, atunci cînd ne referim la el, sînt : 1. Faptul că o țară mică luptă cu succes împotriva unei mari puteri. 2. Faptul că această luptă se desfășoară în centrul Asiei de sud-est, într-o țară înconjurată de state cu diferite regimuri social-politice. Acești factori permit o concludentă imagine asupra luptei grele purtate, de peste 16 ani, de poporul nostru pentru libertate și independență.

— Și, totuși, în ciuda tuturor acestor evidențe, în presa occidentală s-a vorbit mult despre „războiul uitat" din Laos. De ce ?

— În primul rînd, din cauza caracterului specific al intervenției străine în afacerile interne ale țării noastre. Dacă agresiunea este una și aceeași pretutindeni, formele ei de exercitare pot fi diferite. În cazul Laosului, se folosește termenul de „război civil". Intervenția militară a S.U.A. datează numai de 5 ani, dar amestecul lor în Laos se manifestă încă din primele momente ce au urmat încheierii Acordurilor din 1962 de la Geneva privitoare la Laos. Acest amestec s-a concretizat, în principal, pe două planuri : 1. stimularea dezvoltării unei pături capitaliste compradore, căreia i-a fost facilitat accesul la putere ; 2. crearea unor forțe armate (compuse din trupele aflate sub conducerea elementelor de dreapta și din „forțele speciale" recrutate din rîndul unor minorități naționale) care să poarte greul luptei împotriva patrioților laotieni.

Indiferent de acceptarea sau negarea termenului de „război civil", este clar că în spatele forțelor care luptă împotriva Frontului Patriotic Lao (Neo Lao Haksat) se află intervenția Statelor Unite.

Așa-zisul „război civil" cunoaște astăzi o agravare serioasă și cînd spun aceasta fac o comparație și cu războiul din Vietnam. Avioanele americane care bombardează teritoriul laotian întreprind în medie 500 de raiduri pe zi. Aproximativ 750 de avioane de toate tipurile, inclusiv B-52, decolează de la bazele americane din Vietnamul de sud, Tailanda, Guam sau de pe port-avioanele flotei a VII-a pentru a participa la operațiunile din Laos.

— În fruntea luptei pentru eliberarea și independența țării se află Frontul Patriotic Lao (Neo Lao Haksat). Care este structura sa ?

— Frontul Patriotic Lao continuă tradiția de luptă a Frontului pentru Eliberarea Laosului, care a condus lupta poporului nostru împotriva dominației coloniale franceze.

Structura Frontului nostru prezintă caracteristici proprii față de cea a diferitelor organizații similare din alte țări. În componența sa intră, deopotrivă, partide, organizații politice și personalități marcante din diferite domenii, care luptă pentru înfăptuirea unui Laos pașnic, independent, neutru, democratic, unificat și prosper. Forul suprem al Frontului — Comitetul Central — exercită, în același timp, prerogative pe linie de partid și de stat. La nivelul provincial,

districtual, comunal și sătesc, în strînsă interdependență cu organele Frontului, își desfășoară activitatea organele locale ale administrației noastre de stat.

— Linia politică a F.P.L. preconizează rezolvarea problemei laoțiene pornind de la respectarea Acordurilor de la Geneva privitoare la Laos și, în același timp, ținînd seama de situația actuală. Practic ce înseamnă aceasta ?

— În cazul Laosului, există două acorduri de la Geneva — cel dintîi, încheiat în 1954, care recunoaște suveranitatea, independența și integritatea teritorială a țării noastre, cel de-al doilea — din 1962, care menționează, alături de prevederile primului document, și politica de neutralitate. În perioada care s-a scurs de atunci, dreapta laoțiană și Statele Unite au încălcat, însă, prevederile Acordurilor de la Geneva, intensificînd acțiunile militare împotriva zonelor eliberate de forțele patriotice.

După 1964, au intervenit noi elemente, care au modificat configurația tabloului politic laoțian : o fracțiune a grupării neutraliste s-a raliat forțelor de dreapta, o alta — forțele neutraliste patriotice — au întărit unitatea de acțiune cu Frontul Patriotic Lao. Nici gruparea de dreapta nu se mai află în situația existentă în perioada încheierii Acordurilor de la Geneva și a acordurilor tripartite între principalele forțe politice laoțiene (neutralistă, Neo Lao Haksat și de dreapta) ; doi din liderii ei de atunci, prințul Boun Oum și Phoumi Nosavan, care și-au pus semnătura pe documentele tripartite, au părăsit scena politică.

O situație nouă există și în cazul F.P.L.; zonele eliberate s-au consolidat în acești ani, forța noastră, sprijinul primit din partea populației au crescut continuu.

— În actuala situație, cum vedeți evoluția problemei laoțiene ?

— În momentul de față, americanii și forțele de dreapta nu dovedesc că intenționează să pună capăt războiului. Țara noastră va avea de traversat, de aceea, în viitorul apropiat, momente grele ; poporul laoțian are, însă, o experiență bogată a luptelor pentru apărarea libertății și a independenței sale.

Continuînd cu fermitate lupta, F.P.L. este, în același timp, pregătit și dispus în toate circumstanțele să negocieze. Chiar în acest moment al intensificării masive a războiului purtat împotriva noastră, menținem la Vientiane reprezentantul F.P.L. Adesea, americanii și cercurile laoțiene de dreapta declară că sînt pentru negocieri. Dar „reglementarea pașnică" despre care vorbesc ei presupune abandonarea luptei de către forțele patriotice și noi nu vom accepta aceasta niciodată. Doresc să subliniez că, fără o masivă intervenție militară și contribuție în dolari a Statelor Unite, elementele dreptei laoțiene n-ar putea supraviețui atacurilor forțelor patriotice. În ciuda faptului că subvenționarea forțelor reacționare a crescut de la 70 milioane dolari în 1964 la 350 milioane dolari în 1969, acestea nu pot obține succese pe cîmpurile de luptă. Iată de ce, la ordinea zilei nu se află, poate, atît problema „laosianizării" războiului, cît aceea a „tailandizării" sale, adică a încercării de angajare sporită a Tailandei în lupta împotriva patrioților laoțieni.

Indiferent de evoluția evenimentelor, F.P.L. este totdeauna gata să-și îndeplinească datoria națională de a apăra independența și suveranitatea patriei sale și, cu toate că Laosul se numără printre țările mici ale lumii, să aducă o contribuție proprie la triumful idealurilor înaintate ale întregii umanități.

Escaladare în Laos

Eugeniu Obrea

„Războiul uitat" a fost, brusc, redescoperit. Valea Ulcioarelor — cîțiva kilometri de pămînt răscolit de bombe — s-a impus în titlurile ziarelor. Evenimentele din Laos au dobîndit o amploare care, în ultimele zile, a eclipsat alte evenimente ale actualității internaționale.

O revistă pariziană scria că asupra Văii Ulcioarelor, pe o zonă ce nu depășește 60 kmp, super-fortărețele americane B-52 au lansat zilnic cîte 3 000 tone de bombe, adică mai mult decît asupra *întregii* Japonii într-o zi de război din 1945 (în lunile care au precedat Hiroșima). În noaptea de 17 februarie anul acesta și în ziua care a urmat, bombardierele americane au aruncat încărcătura lor distrugătoare doar pe o suprafață de 10 kmp, între Ban Son și Khan Khay. Dar soarta bătăliei din Valea Ulcioarelor n-a putut fi decisă de bombardiere. Unitățile Patet Lao au repurtat o strălucită biruință, eliberînd acest teritoriu pe care, cu cîteva luni în urmă, forțele de dreapta îl ocupaseră printr-un atac-surpriză, într-o tentativă de „împingere" a patrioților pe poziții vulnerabile. Acțiunea unităților Patet Lao „are ca rezultat reocuparea pozițiilor pe care le dețineau înainte de ofensiva trupelor regale, sprijinită de americani, din 1969" (France Presse). Forțele de dreapta au pierdut 12 puncte-cheie, după care au abandonat și baza de la Muong Suoi ; ele au părăsit, de asemenea, pozițiile strategice de pe înălțimile pe care se instalaseră după părăsirea Văii Ulcioarelor. Patrioții au reușit să se infiltreze chiar și în „cartierul general" de la Long Cheng, unde Vang Pao și-a instalat faimoasa sa „armată secretă" de mercenari, finanțată de C.I.A.

Desfășurarea evenimentelor din Laos indică o amplificare a intervenției Statelor Unite, îngrijorătoare prin implicațiile ei. Întreaga forță aeriană a S.U.A. angajată în războiul din Vietnam a fost deplasată în ultimele zile ale lui februarie în micul regat învecinat. Escadrilele B-52 au abandonat obiectivele lor de fiecare zi din Vietnamul de sud, îndreptîndu-se către Laos. „Washington Post" relata că de pe port-avioanele flotei a 7-a care patrulează în apele Golfului Tonkin decolează, de la 15 februarie, numeroase bombardiere cu misiunea de a ataca teritoriul laoțian. Informații (majoritatea din sursă americană) relevă că bazele din Tailanda au devenit punctul de plecare a nenumărate raiduri aeriene asupra teritoriului laoțian. Asemenea raiduri s-au mai efectuat și în trecut. De astă dată, s-a produs o escaladare calitativă și cantitativă : au intrat în scenă avioane de cel mai modern tip, cîmpul de acțiune al bombardierelor americane s-a extins considerabil, iar cantitatea de bombe utilizată a atins proporții fără precedent.

Intervenția aceasta nu s-a produs pe neașteptate, într-o singură noapte, ci se integrează într-un plan strategic de anvergură. În toamna trecută, „consilieri" americani (trimiși de Pentagon și C.I.A.) au inițiat o acțiune ofensivă denumită „Kou Kiet" („salvarea prestigiului"). Trimișii Washingtonului au dorit să-și salveze prestigiul în Valea Ulcioarelor, ocupînd-o cu ajutorul aviației și al „armatei secrete" a generalului Vang Pao. Acordurile tripartite care stabileau un statu quo în Laos fuseseră date uitării. Intențiile intervenționiștilor puteau fi descifrate : reducerea treptată și în cele din urmă, lichidarea zonei deținută de forțele Patet Lao. Dar, în final, situația de pe cîmpul de luptă a contrazis iluziile „consilierilor". Cînd soarta bătăliei din Valea Ulcioarelor devenise previzibilă, s-a

În cursul luptelor desfășurate în Valea Ulcioarelor, forțele Patet Lao au doborît, în ultima vreme, zeci de aparate de zbor americane

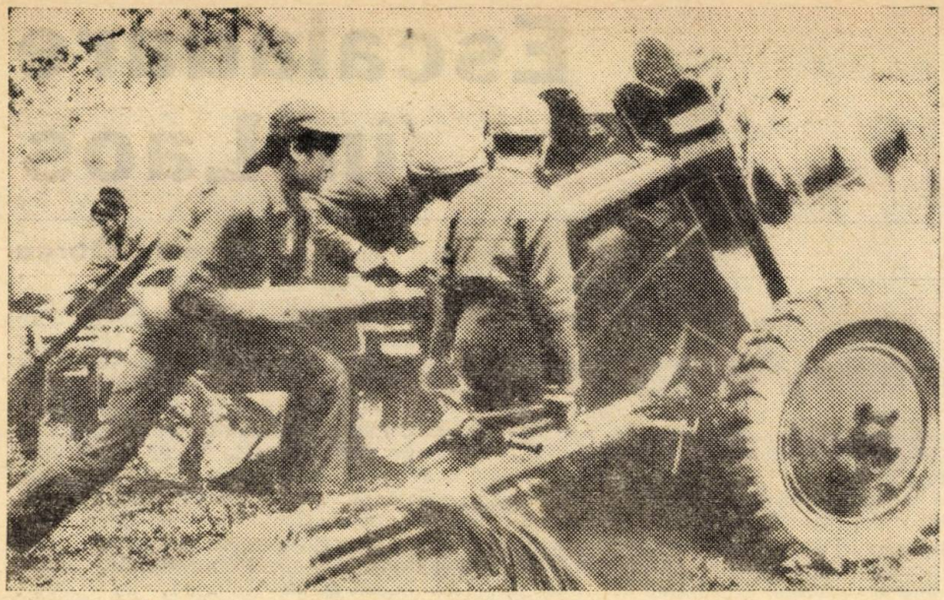

Unitate de artilerie a forțelor Patet Lao în acțiune

încercat o manevră de ultimă oră. La Vientiane se lansează o propunere stranie : „neutralizarea" unei zone care, prin acordurile din 1962, se afla sub controlul forțelor patriotice. Propunerea a primit răspunsul pe care îl merita.

Oficial, americanii aflați la Vientiane se ocupau doar cu niște plictisitoare „misiuni de rutină". Rapoartele din Laos se îngropau în dosare, cu mențiunea „strict secret", fiind ferite de privirile indiscrete ale ziariștilor. „Timp de cîteva săptămîni — arăta «Guardian» — Departamentul de Stat s-a luptat cu sine însuși pentru a stabili cît anume este dispus să permită a fi dezvăluit". Dar cortina tăcerii s-a dovedit imperfectă. După primele știri, întîmpinate cu scepticism, au urmat altele și, în cele din urmă, americanul a aflat, spre marea lui surprindere, că țara sa, cum spunea senatorul George McGovern, „flirtează în mod periculos cu un nou Vietnam". Reacția oficială s-a produs, la început, pe linia obișnuitului : Departamentul de Stat și Pentagonul au oferit, în doze potrivite, asigurări liniștitoare că în Laos nu se întîmplă nimic ieșit din comun. Negațiile ministeriale nu l-au împiedicat pe senatorul William Fulbright să declare : „Este pe deplin evident că sîntem angajați deja de o manieră substanțială în Laos". Senatorii dădeau semne de neliniște, cerînd clarificarea situației. „Associated Press" consemna „preocuparea crescîndă din Congres față de situația din Laos". Senatorul Charles Mathias a relevat că unități ale forțelor speciale americane, îmbrăcate în civil, au luat parte la acțiuni directe în ajutorul unităților de la Vientiane, încălcînd astfel interdicția privind trimiterea de trupe combatante în alte țări fără aprobarea Congresului. Chiar un senator din categoria celor ce aplaudă intervenția în Vietnam — Harry Byrd jr. — atrăgea atenția că „în nici un fel de condiții nu trebuie să devenim implicați într-un război terestru în Asia".

În sfîrșit, Casa Albă a decis să rupă tăcerea. O declarație prezidențială de dimensiuni puțin obișnuite încearcă să schițeze un tablou laoțian pornind de la „ce am găsit", trecînd la „politica administrației actuale", pentru a încheia cu capitolul intitulat „Viitorul". Prima parte a declarației pare destinată majorității democrate din Congres, care se arată necruțătoare la adresa politicii pe care Administrația o promovează în Laos. Se amintește afirmația din martie 1961 a lui John Kennedy — „Laosul este foarte departe de America, însă lumea este mică...", pentru a desprinde concluzia : „Deci, în ianuarie 1969 (cînd republicanii au preluat Casa Albă — n.n.) ne aflam în fața unui program de ajutor militar datînd de peste șase ani și a unor operațiuni aeriene datînd de peste patru ani". Dar intervenția nu aparține doar istoriei. Cu toate că președintele apreciază că „obiectivele S.U.A. rămîn limpezi", totuși — afirmă mai departe — a considerat că nu „ar servi interesului național" dacă s-ar proceda la „dezvăluirea în detaliu a acelui sprijin militar pe care l-au inițiat două Administrații anterioare și pe care l-a continuat această Administrație". Declarația se străduiește să minimalizeze angajarea americană în Laos („Statele Unite nu au forțe terestre combatante în Laos"), însă nu poate ascunde realitatea incursiunilor aeriene.

Oricum, dincolo de echivocul practicat, declarația prezidențială înseamnă o mărturisire : „Nixon a trebuit să admită pentru prima dată, personal, bombardamentele americane în Laos și implicarea din ce în ce mai serioasă a acestei țări în Laos" — comenta agenția V.N.A.

Precizările oficiale n-au calmat spiritele. Întrebările esențiale au rămas fără răspuns. Mike Mansfield declara duminică, la televiziune, că amestecul american în Laos „pare să urmeze aceeași cale ca și în Vietnam. Mai întîi ajutor, apoi sprijin logistic, apoi forța aeriană și la sfîrșit trupe". Agenția Reuter semnala adîncimea „prăpastiei neîncrederii" față de Administrație după ce s-au dezvăluit nume ale americanilor ce și-au pierdut viața în Laos, „în urma unor contacte terestre cu inamicul", printre care și colonelul Joseph Bush, atașat militar la Vientiane. Cît privește cifra admisă oficial a americanilor prezenți în Laos (1 040 militari și civili), ea este infirmată de surse bine informate. „Consilierii" și diferiții emisari ai Pentagonului și C.I.A. sînt într-un număr de 12 000—14 000 oameni.

Neconcordanțele dintre afirmațiile oficiale și dovezile furnizate de martori oculari au pus într-o situație dificilă Administrația. Politica tăcerii a trebuit să fie abandonată. Casa Albă a anunțat că începînd de la 9 martie interdicțiile sînt ridicate : Pentagonul va face publică statistica pierderilor americane în Laos...

Mesaje diplomatice parcurg distanțele dintre diferitele capitale. Agenția TASS a denunțat în termeni energici intervenția americană. Guvernul R.D. Vietnam a subliniat într-o declarație că S.U.A. trebuie să permită Laosului să-și rezolve singur problemele interne. „France Presse" transmitea din Vientiane că guvernul „ar dori să vadă întreaga problemă laoțiană plasată din nou în cadrul unei conferințe internaționale de tipul celei de la Geneva". Președintele Nixon a trimis scrisori primului ministru britanic Wilson și premierului sovietic Kosîghin, avînd aceeași temă : Laosul.

În acest moment de dificultate, forțele patriotice din Laos au întreprins noi inițiative menite să faciliteze o reglementare pașnică. Prințul Sufanuvong, președintele Comitetului Central al Partidului Neo Lao Haksat, a adresat prințului Suvanna Fuma, șeful guvernului regal, un mesaj în care reafirmă dorința de a căuta o soluție pașnică problemei laoțiene, propunînd trimiterea unui reprezentant al său care să poarte convorbiri cu oficialitățile de la Vientiane. Suvanna Fuma a răspuns favorabil acestei propuneri.

Frontul Patriotic din Laos a dat publicității o declarație în cinci puncte, un program realist, constructiv, pentru soluționarea politică a problemei laoțiene în conformitate cu interesele vitale ale încercatului popor al acestei țări. Declarația pornește de la premisa că „toate țările trebuie să respecte suveranitatea, neutralitatea, unitatea și integritatea teritorială a regatului Laos, potrivit Acordurilor de la Geneva din 1962".

Chiar o succintă enumerare a principalelor prevederi ale acestui document, redactat cu o precizie remarcabilă și cu un ascuțit simț al realităților, îngăduie înțelegerea faptului că, dincolo de complicațiile de ordin militar ale actualei situații, o reglementare politică rămîne posibilă. Declarația relevă că, pe baza Acordurilor de la Geneva, regatul Laosului trebuie să se abțină de la participarea la alianțe militare cu alte țări și să nu autorizeze nici o țară străină să-și instaleze baze militare sau să introducă trupe și personal militar pe teritoriul său. Sînt prevăzute respectarea tronului, organizarea de alegeri generale libere și democratice pentru crearea unei Adunări Naționale, formarea unui guvern de uniune națională, reprezentant autentic al poporului și al diferitelor grupări etnice. În cursul perioadei de tranziție — între instaurarea păcii și momentul alegerilor — partidele interesate trebuie să organizeze, într-o atmosferă de înțelegere națională, egalitate și respect mutual, o conferință politică consultativă cu scopul de a analiza toate problemele Laosului și a forma un guvern provizoriu de coaliție. Punctul final relevă că unificarea Laosului trebuie să fie realizată prin consultări între partidele politice, pe baza principiului egalității și înțelegerii naționale.

Acest important document al Frontului Patriotic din Laos exprimă convingerea că „problema laoțiană trebuie rezolvată între părțile laoțiene interesate". Condiția esențială, în acest sens, o reprezintă încetarea amestecului american în Laos.

„Misiunea HOGGAR"

Constantin Benga

Sahara este presărată, din loc în loc, cu imense instalații fabricate la Ploiești. În fotografie, președintele Boumedienne vizitînd una dintre instalațiile românești

Hoggar, întindere deșertică de o frumusețe stranie, constituie aici, în Algeria, o dovadă certă a modului uimitor în care pustiul este învins de om. Bogățiile numeroase și diverse au fost mult timp neexplorate sau nedescoperite, din cauza enormelor dificultăți pe care le presupune munca pe aceste meleaguri. Una din măsurile guvernului algerian privind dezvoltarea țării se referă la prospectarea și valorificarea imenselor bogății pe care le ascunde subsolul acestei misterioase regiuni care este Hoggar.

Sahara, considerată secole la rînd drept „împărăție a nisipurilor", a devenit în numai cîțiva ani o „împărăție a petrolului". Azi, Sahara este presărată din loc în loc cu imense Derricksuri de tip „3DH-250", „T-50", ori de alte tipuri, fabricate la Ploiești. Dacă peste Sahara marilor erguri „domnește" tînăra societate de stat algeriană Sonatrach —, Hoggar-ul, al cărui subsol nu este mai puțin bogat în comori, este „împărăția" Sonaremului — tot o tînără societate de stat, în preocupările căreia intră prospecțiunile și exploatările miniere.

Treptat, Hoggar-ul își dezvăluie misterele subterane. La Benelere, la nord de Tamanrasset — capitala ținutului — au fost descoperite zăcăminte de wolfram, în regiunea Djanet — wolfram și cositor, la Silet — platină și diamante, la Inhau — aur, iar la sud-est de capitala Hoggar-ului, în localitatea Timgauine, există indicii de zăcăminte de uraniu. Sonarem desfășoară aici o activitate multilaterală. Sînt evaluate zăcămintele abia descoperite, se stabilesc hărți geologice, topografice și de itinerarii. Pentru indicii necunoscuți au fost formate grupuri de oameni care culeg eșantioane. Se fac sondaje, se sapă puțuri și galerii, se efectuează studii amănunțite atît în adîncime cît și la suprafață, toate de natură să permită efectuarea unui calcul al cantităților de minereu prezente în zăcămînt.

Pînă acum un an, zăcămintele din Hoggar nu au făcut obiectul unor cercetări minuțioase, științifice. Astăzi, însă, în întreaga regiune au apărut baracamente în care sînt instalați oameni curajoși și plini de abnegație, care dezleagă mistere și schimbă întinderi aride în regiuni productive.

Conform unor acorduri de colaborare economică încheiate între România și Algeria, aici se află actualmente circa 100 de specialiști români în domeniul minier, care — în echipe de cîte 20—30 de oameni, formate din algerieni și români — participă atît în Hoggar cît și în alte regiuni ale țării, la operațiunile de prospectare și de identificare a zăcămintelor minerale. Colectivul de specialiști români este format din ingineri geologi, geofizicieni, topografi, mecanici de foraj, sondori etc.

Pentru acești oameni, radioul reprezintă unul din puținele contacte cu lumea exterioară, iar camionul cu provizii care vizitează fiecare cîmp o dată pe săptămînă constituie un eveniment mult așteptat. Fiecare întreabă de ziare, reviste și scrisori de la cei aflați la mii și mii de kilometri, indiferent dacă sînt algerieni sau români.

— După o perioadă de studii și documentare efectuată la Alger în vara anului trecut — îmi spune inginerul Curelaru — în luna octombrie am plecat pe teren cu diverse echipe pentru a începe lucrările propriu-zise. Am deschis cîteva șantiere. Unul se află în partea de vest a Hoggar-ului, la circa 270 km de Temanrasset, altul la granița cu Nigerul, iar unul în partea de est a capitalei Hoggar-ului, toate situate dincolo de tropic. Adaptîndu-ne noilor condiții de activitate, am căutat să ne organizăm cît mai bine șantierele și să ne creăm condiții normale de muncă și de viață. Pentru aprovizionarea cu apă, de pildă, dispunem de camioane cisternă mari, care o transportă de la oazele cele mai apropiate, dar nici una situată la o distanță mai mică de 150 km. Efectuăm, însă, și foraje speciale pentru apă. Astfel, putem spune că, pînă în prezent, nu am simțit lipsa apei.

— Ce ne puteți spune despre lucrările efectuate ?

— Lucrările se execută normal și obținem rezultate bune, ne declară specialistul român. De exemplu, la foraj, deși se sapă în granit, am obținut viteze de avansare foarte mari, dublînd aproape pe cele prevăzute în proiecte. Pentru felul cum ne-am organizat și pentru realizările obținute, am primit multe aprecieri elogioase din partea conducerii Sonarem. Echipele de prospecțiuni geologice și geofizice o duc ceva mai greu, datorită faptului că, avînd de acoperit suprafețe mari, sînt nevoite să se mute din loc în loc cu întregul cantonament, ceea ce, pentru regiunea Hoggar, este o problemă...

Timp de trei ani, „misiunea Hoggar" — cum este denumită întreaga echipă ce prospectează ținutul — va avea drept principală sarcină exploatarea rezervelor bogățiilor miniere ascunse în adîncurile regiunii. O asemenea expediție necesită mijloace materiale gigantice, pentru care Sonarem și Casa Algeriană de Dezvoltare (organism economic de stat) au alocat peste 40 de milioane dinari. Ea presupune, totodată, și imense eforturi fizice, umane și intelectuale.

Cooperarea cu România, sprijinul concret pe care-l acordă țara noastră — mi-au declarat oficialități algeriene — sînt folositoare. Astfel, Hoggar-ul nu va mai fi de acum înainte sinonim cu „munți și oameni albaștri", ci va deveni un nou simbol al muncii libere și creatoare, al colaborării fructuoase între state și popoare.

Alger, 9 martie

„EXPO '70" la ora premierei

Corespondență din Osaka de la Florea Țuiu

Osaka, orașul de pe fluviul Yodo, se pregătește pentru o premieră mondială. Două noi linii de metrou șerpuiesc din centrul orașului pînă sub dealurile Senri, iar deasupra lor, autostrăzile suspendate au și fost inaugurate, urmînd ca în cîteva zile marea autostradă Kobe-Nagoya să fie legată de noul Senri — un orășel modern, complet nou, lîngă care se desfășoară, pe o suprafață de 330 de hectare, cea mai mare expoziție mondială organizată pînă în prezent și prima de acest fel în Orient — „Expo '70".

Toate tipurile de transport din Osaka — tren, metrou, taxi — duc vizitatorii pînă la intrarea principală a expoziției, dincolo de porțile căreia se întinde prima secțiune, pe care o putem numi „zona simbol", concentrată în jurul unei structuri metalice lungă de trei sute de metri și lată de peste o sută, suspendată pe șase piloni la 30 de metri înălțime deasupra „pieței festivalurilor". Acest acoperiș este străpuns de un turn înaripat, înalt de 60 de metri, denumit „Turnul Soarelui". În această parte, sîmbătă, 14 martie — cînd „ceasurile atomice Seiko" din incinta expoziției și din marile orașe japoneze vor indica ora 11 — va avea loc ceremonia de deschidere.

După ce împăratul Japoniei, Hirohito, își va rosti cuvîntul de inaugurare, drapelele celor 77 de națiuni participante vor fi înălțate în sunetele unor salve de salut.

Pentru momentul solemn al inaugurării, în fața a peste 12 000 de invitați, dintre care nu vor lipsi membrii familiilor celor 12 persoane care și-au pierdut viața în timpul construirii acestui uriaș complex, s-au făcut pregătirile cele mai amănunțite. La centrul meteorologic din Osaka a fost cercetată starea vremii pentru ziua de 14 martie în ultimii 80 de ani. Dar experții au apreciat că șansele sînt egale, fie pentru o vreme senină, fie pentru o zi înnourată și ploioasă.

Vizitatorul ajuns în fața porții principale va fi obligat să înceapă „călătoria" în lumea trecutului, a prezentului dar mai ales a viitorului, încă din „zona simbol". Exponatele sînt desfășurate în trei nivele, grupate în jurul „Turnului Soarelui" executat de sculptorul și pictorul japonez Taro Okamoto. De o parte și de alta se află „Turnul maternității" și „Turnul tineretului". „Turnul Soarelui" are trei fețe simbolizînd trecutul, prezentul și viitorul. De la parterul lui, unde este prezentată lumea de astăzi în viziunea organizatorilor expoziției, se merge la subsol pentru a contempla primele trepte ale civilizației. Pe „arborele vieții" vizitatorul poate urca cu un lift în spirală, putînd urmări evoluția vieții de la Amoeba Proteus pînă la dinosauri, de la oamenii preistorici pînă la omul contemporan. Ajuns în vîrful acestei spirale, vizitatorului îi sînt asigurate imagini ale viitorului. O punte mobilă, denumită „calea circulară", te poartă printr-o zonă de exponate care înfățișează viața, lumea, omul și spațiul cosmic. Tot de pe ea poți privi pe un ecran tridimensional, denumit „Mondorama", și secvențe ce înfățișează războiul și pacea.

Unul din punctele de atracție va fi „piața festivalurilor" (Matsuri), unde vor avea loc zilnic festivaluri, carnavaluri, parade, spectacole de circ, dansuri populare de pe toate meridianele lumii. Doi roboți uriași circulă permanent în jurul pieței, cu mîinile larg deschise. Ei sînt folosiți, de regulă, pentru a dirija spectacolele de masă, dar uneori iau parte la ele. În această piață imensă sunetul stereofonic va fi redat de 500 de difuzoare, amplasate în toate direcțiile.

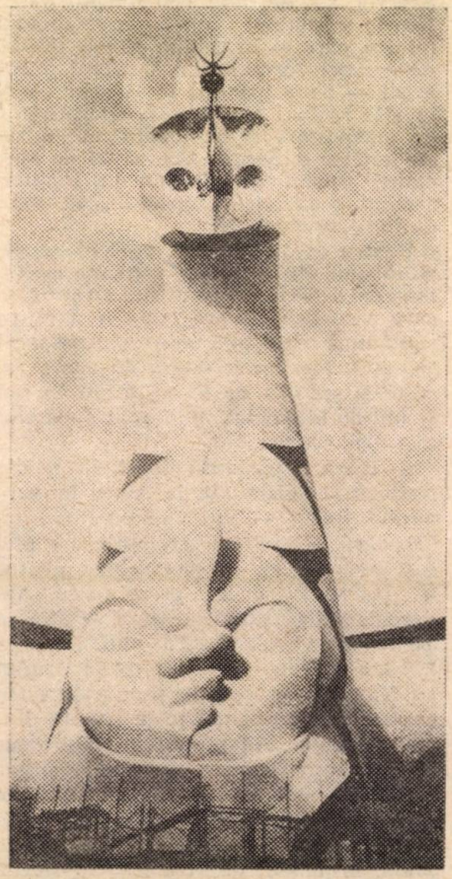

„Turnul Soarelui" cu cele trei fețe simbolizînd trecutul, prezentul și viitorul

În aceeași „zonă simbol" se află un teatru cu pereții transparenți spre a permite spectatorilor să participe, după preferință — fie la reprezentațiile lui Frank Sinatra, fie la „Festivalul de muzică latină", la „Festivalul șansonetelor" sau la spectacole cu piese din teatrul tradițional japonez „Kabuki", „Bunraku", la spectacole din dramaturgia universală, cît și la marile reprezentații din piața festivalurilor. Pe scena plutitoare de lîngă teatru se vor desfășura, pe fundalul muzicii hawaiene, spectacole acvatice de circuri submarine, balet sub apă, concurs de frumusețe sub apă, înot sincronizat și altele.

În extremitatea nordică a „zonei simbol" se află galeriile de artă — o clădire cu patru etaje, construită în așa fel încît în orice moment al zilei să pătrundă în interior suficientă lumină naturală. Aici sînt aduse exponate din întreaga lume pentru a ilustra cronologic creația artistică a umanității, de la zorile ei, trecînd prin antichitate, Renaștere, epoca modernă, pînă în zilele noastre. Marile muzee ale lumii expun aici opere ale maeștrilor artei universale.

În partea de sud a „zonei simbol", vizitatorii urcă în alt turn, înalt de peste 130 de metri ; de pe platforma superioară a acestuia, accesibilă grație a două lifturi rapide, se poate admira panorama întregii expoziții. De aici se vede cum calea ferată și autostrăzile ce vin din Osaka împart expoziția în două. La nord se află cele peste o sută de pavilioane ale țărilor străine sau firmelor particulare, a căror arhitectură prefigurează structura dinamică a construcțiilor de mîine. Toate sînt expuse în amfiteatru, cele mai mari la periferie, iar cele mai mici spre interior, printre cîteva lacuri artificiale, folosindu-se avantajul terenului frămîntat al dealurilor Senri. De aici se poate înțelege cel mai bine că „Expo '70" nu este numai un festival al civilizației, al dezvoltării tehnologice și culturale, ci și un adevărat oraș al viitorului, așa cum a fost conceput de arhitectul japonez Kenzo Tange. Se disting cele șapte piețe ale orașului, care poartă denumirea zilelor săptămînii. În extremitatea de nord, către munții spre care urcă în trepte dealurile Senri, este amenajat un complex de grădini și lacuri în stil japonez.

În partea de sud a expoziției se află clădirile administrației, centrul presei, un bazar internațional, iar în dreapta un complex straniu, foarte complicat, de linii aeriene întortocheate — zona de recreere și amuzament unde, ne asigură ghidul, vor zăbovi deopotrivă și copiii și cei vîrstnici.

100 DE PAVILIOANE...

O călătorie prin pavilioanele expoziției este revelatoare, instructivă și însoțită la tot pasul de surprize. Deplasarea de la un pavilion la altul se poate face cu monoraiul, fie cu o gondolă aeriană (un fel de funicular) fie, în sfîrșit, cu „aleile umblătoare".

Părăsim, deci, „zona simbol" și, pe o asemenea alee, printr-un tub de material transparent, ajungem în „Piața Marți" unde se află pavilionul canadian, construit sub forma unui trunchi de piramidă cu pereții formați din patru oglinzi uriașe, în interiorul cărora, pe tema „descoperirii Canadei", este organizată o expoziție consacrată istoriei și naturii acestei țări. Puțin mai departe se află pavilionul Statelor

Unite, un fel de ciupercă îngropată, poate cel mai scund dintre toate pavilioanele expoziției, dar care prezintă o mare atracție pentru fiecare vizitator — eșantioanele de rocă lunară aduse de echipajul primului zbor pe Lună al cosmonauților Armstrong, Aldrin și Collins. Acoperișul ieșit din pămînt al pavilionului, asemănător unei farfurii zburătoare, se menține prin presiunea aerului și datorită fibrelor de sticlă. Noaptea el radiază o lumină fosforescentă, iar ziua permite o iluminare omogenă a interiorului.

În jurul pieților „Miercuri", „Joi" și „Vineri" sînt grupate alte pavilioane, străine și japoneze. Pavilionul Uniunii Sovietice, amintind de Monumentul Cosmosului din Moscova, domină această parte a expoziției. Pavilionul este colorat în alb și roșu, ca și „Turnul Soarelui", culori ale progresului și armoniei.

Pavilionul țării gazdă ocupă cel mai mare spațiu. El este alcătuit din cinci clădiri circulare, sugerînd trecutul Japoniei (pînă la începutul perioadei Meiji — 1868), prezentul și viitorul ei. În spațiul consacrat Japoniei de astăzi — reprezentînd un uriaș perete de oțel de forma unui vas oceanic de 350 000 de tone (simbol al puternicei industrii constructoare de nave), o așa numită „pădure a statisticilor" proiectată de 120 de aparate ilustrează dezvoltarea economiei japoneze sub toate aspectele ei. În compartimentul „mării și exploatării resurselor ei", vizitatorului i se va simula o călătorie cu submarinul pe fundul oceanului.

Japonia de mîine este tema ultimelor două clădiri, legate prin „coridorul iluziilor", iluzii produse de diferite aparate științifice. Marea atracție a coridorului este „mica lume" — un model al globului pămîntesc în care vizitatorul poate fi martorul vieții în 20 de mari orașe ale lumii.

„Energie pentru omenire" este tema pavilionului electricității avînd o formă de o bizară funcționalitate. Un lift de forma unei rachete urcă 60 de persoane la etajul trei. Punctul final al ascensiunii este o platformă fără pereți, ancorată de sîrme puternice, desemnînd un spațiu straniu. De pe platformă se urcă într-un teatru unde rulează filmul „Vînătoarea Soarelui" — o dramă a stăpînirii energiei de către om.

Și dacă în pavilioanele industriei chimice vizitatorul poate încerca sticla incasabilă, materiale care își schimbă culoarea în raport cu temperatura, aparate cu care se detectează mirosul, în pavilionul „Midori" se va înfățișa cinematograful total — „Astrorama" — ultima invenție a industriei cinematografice. Pe un ecran emisferic, de 12 ori mai mare decît al cinematografelor obișnuite —, apare lumea multidimensională, utilizîndu-se echipamente cinematografice complet noi. Pe toți pereții interiori ai pavilionului, alcătuit din materiale plastice, cinci proiectoare speciale acoperă ecranul, iar sunetele stereofonice sînt redate pe 12 circuite și 730 de difuzoare. „Astrorama" va prezenta filme cu călătorii în spațiul cosmic și în lumea adîncurilor acvatice. Spectatorul va fi captivat de aceste filme, avînd senzația că participă direct la acțiunea lor.

Grupul „Sumitomo" prezintă „Enciclopedia basmului": cele mai cunoscute basme și povestiri fantastice, într-o manieră atrăgătoare. Mecanizarea își spune, însă, în cel mai înalt grad cuvîntul și în acest domeniu. Pavilionul „Fuji-pan robot" ne invită în lumea roboților. La intrare, copiii sînt salutați de un robot care merge, vorbește, dă mîna cu vizitatorii. După ce treci printr-o „pădure a roboților", în care toate animalele și păsările sînt roboți, ajungi în „orașul roboților" unde, într-un amfiteatru, spectatorii roboți asistă la un concert dat... de muzicieni roboți. În secția „roboții viitorului" se arată cum aceștia vor exploata, spre binele omului, universul și fundul oceanelor.

Parada Pavilioanelor continuă cu mesaje și exemplificări ale simfoniei oțelului (în pavilionul industriei fierului), ale construcțiilor viitorului, ale structurilor pneumatice (expuse de grupul „Fuji"), ale farfuriilor zburătoare, cum arată pavilionul firmei „Hitachi". Să ne oprim, însă, o clipă în pavilionul firmei „Matsushita", construit în stilul templelor budiste din perioada Tempya, cu 1200 de ani în urmă, cînd capitala Japoniei se afla la Nara, situată la circa 35 de kilometri depărtare de Expo. Pavilionul găzduiește cel mai interesant exponat — „capsula expoziției", în care ze vor păstra pentru posteritate documente ale civilizației noastre. Capsula urmează să fie îngropată în clădirea marelui castel din centrul orașului Osaka, pentru cei ce vor trăi pe planetă peste cinci mii de ani...

De la prima expoziție mondială — deschisă la Londra în 1851 — au trecut 119 ani. Deși între cea de atunci și „Expo '70" scara progresului tehnic și a civilizației a înregistrat un salt fabulos, amîndouă aceste vitrine ale aspirațiilor umane prezintă o notă comună: convingerea creatorilor de bunuri de pe toate meridianele că civilizația și progresul uman pot fi cultivate numai pe terenul fertil al colaborării, păcii și securității internaționale.

Dincolo de ambiția evidentă a fiecărui participant de a captiva atenția și interesul vizitatorilor, „Expo '70" apelează prin tema ei — „Progres și armonie pentru omenire" — la intensificarea eforturilor pentru ca marile cuceriri ale geniului uman să fie puse în slujba omului, ca, nu peste mult timp, de avantajele științei și tehnicii să beneficieze toate zonele lumii.

Osaka, 9 martie

Osaka — orașul gazdă al „Expo'70"

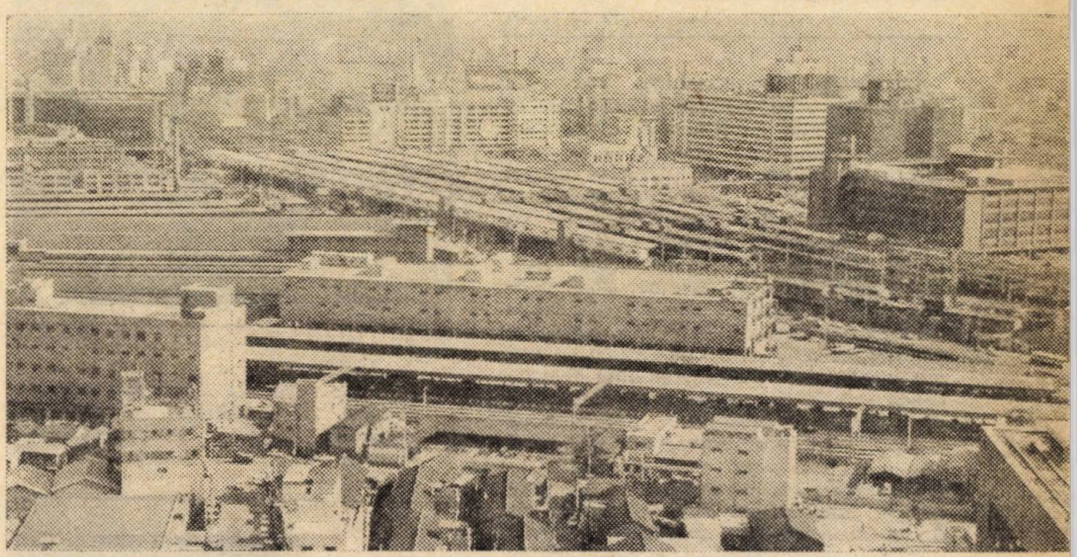

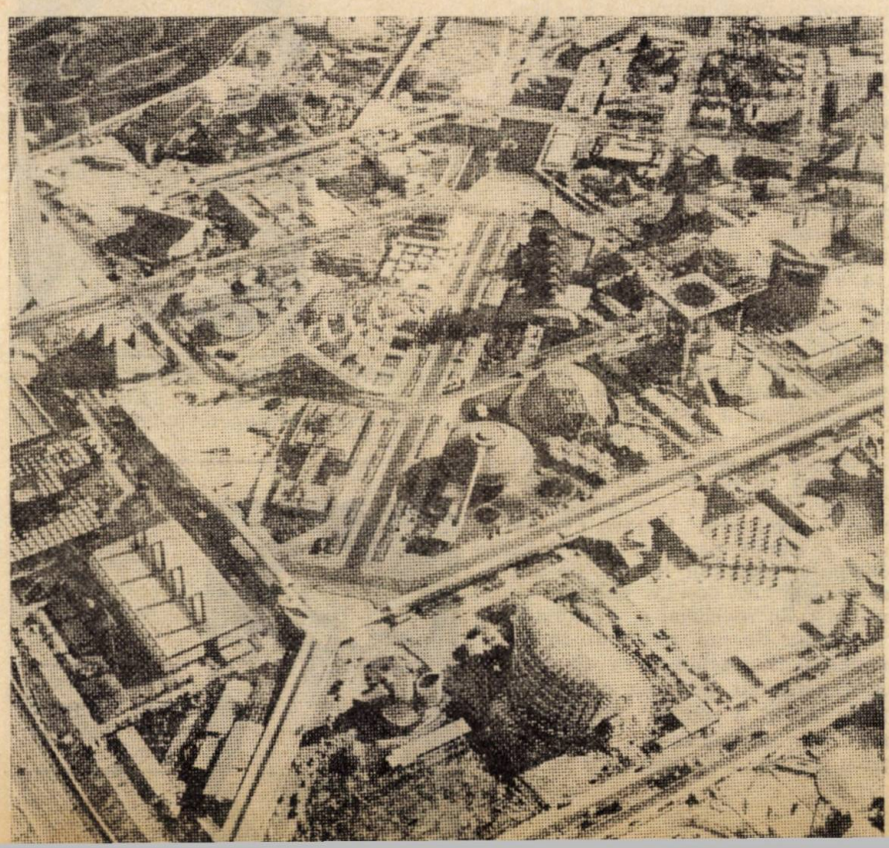

Vedere panoramică a „Expo'70"

RADIOGRAFIA „DESEGREGĂRII IMEDIATE"

I. Cioară

Los Angeles : segregația de facto

Birmingham — Alabama. 15 000 de persoane s-au adunat într-un agitat miting în sala Auditoriului municipal. De la tribună sînt lansate — cu evidenta destinație Casa Albă — aceste cuvinte-proiectil : „Sudul deține acum cumpăna puterii și dacă Nixon nu va înțelege aceasta, îl vom face să constate în 1972 că nu este decît un «one-term President»" (președinte doar pentru un mandat). Cel care a rostit fraza citată este faimosul — prin concepțiile și manifestările sale ultrarasiste — exguvernator al statului Alabama și candidat înfrînt în alegerile prezidențiale din 1968, George Wallace. Cunoscătorii comportamentului politic al „micului cocoș din Alabama" consideră cuvîntarea acestuia ca „echivalînd cu o anunțare a candidaturii sale pentru postul de guvernator al Alabamei în 1970" („International Herald Tribune") și chiar pentru fotoliul prezidențial de la Casa Albă, ce va fi disputat în 1972. Analizînd manifestarea de la Auditoriul din Birmingham — și altele de același gen din ultima vreme — ei arată că Wallace este un politician abil, care „a prins momentul" pentru lansarea sa electorală, făcîndu-se purtătorul de cuvînt al rasiștilor din „Deep South" (Sudul îndepărtat). Adresîndu-se lor, Wallace a declarat că, dacă va fi reales, va depune toate eforturile „pentru a se reveni la școlile segregate". Există, de altfel, numeroase alte fapte care denotă că „integrarea școlară" este privită nu ca o problemă a organizării educației, ci ca o înfruntare politică.

Timp de aproximativ un secol, în sudul Statelor Unite a fost menținut sistemul — legiferat — al școlilor publice paralele, pentru albi și negri separat. Cînd, în urmă cu un deceniu și jumătate, a fost cîștigată marea bătălie a integrării în școli prin „istorica decizie Brown" a Curții Supreme a S.U.A., care desființa „sistemul Board" de segregare rasială în școlile publice — unii optimiști întrevedeau o schimbare reală a stărilor de fapt existente în acest domeniu. Dar schimbarea *de jure* nu s-a transformat într-una *de facto*, „libertatea sacră" a copiilor albi și negri de a învăța împreună — proclamată de Curtea Supremă — rămînînd în ași 15 ani aproape literă moartă. În 1965, Administrația Johnson a încercat să intervină, însoțind o lege a ajutorului pentru educație acordat statelor S.U.A. de prevederi care stipulau că fiecare district școlar, candidat la subsidiile federale, trebuia să facă — pentru a le obține — dovada că admiterea în școlile publice din respectivele districte nu este condiționată de rasa elevului. Integrarea școlară a continuat, însă, să rămînă departe de a constitui o realitate. Și, astfel, s-a ajuns la o nouă decizie a Curții Supreme, la sfîrșitul lunii octombrie 1969, decizie adoptată la cererea Administrației Nixon. Ea ordona „desegregate-at-once" (desegregați imediat). Erau vizate îndeosebi statele sudice, unde se află peste jumătate din cei 6,2 milioane copii de culoare din S.U.A. Reacția administrațiilor locale din aceste state — așteptată, de altfel, — a fost promptă. Primul contraatac s-a produs pe tărîmul juridic. Curtea de Apel din New Orleans (Louisiana) a hotărît să prelungească termenul pentru realizarea integrării școlare pînă în septembrie 1970. Printr-o nouă decizie, Curtea Supremă a S.U.A. a hotărît la 14 ianuarie că 1 februarie este termenul limită pentru cinci state sudice vădit recalcitrante — Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgia și Florida. Situația părea clară.

Senatorul John Stennis (democrat — Mississippi) : „...în mod uniform în toate regiunile Statelor Unite, în funcție de condițiile specifice ale segregării rasiale, indiferent dacă aceasta este «de jure» sau «de facto»"

Senatorul Walter Mondale (democrat — Minnesotta) : „Care dintre politicile drepturilor civile se aplică... ?"

Demisionarul Leon Panetta : „Istoria va judeca..."

„STRATEGIE SOFISTICATĂ" ȘI... BOMBE

Semnificativă în această privință a fost o cuvîntare a guvernatorului statului Mississippi, John Bell Williams, care, adresîndu-se concetățenilor săi prin intermediul televiziunii, i-a invitat „să se resemneze" în fața situației, explicîndu-le că administrația statului „a golit arsenalul intervențiilor sale legale".

Arsenalul mijloacelor legale pentru eludarea deciziei Curții Supreme fusese, probabil, mai mult sau mai puțin epuizat — deși forul judiciar suprem al S.U.A. continua să fie bombardat zilnic cu mii de petiții, telegrame, scrisori, rezoluții prin care cercurile rasiste cereau, în pofida noii decizii, amînarea termenului de desegregare a școlilor. N-au lipsit, firește, la acest capitol, nici curiozitățile. Dacă, de pildă, în țara atîtor recorduri s-ar fi consemnat și recordul celei mai lungi telegrame, fără îndoială că el ar fi aparținut statului Florida, de unde, din inițiativa senatorului local Tom Slade, a fost trimisă o telegramă cuprinzînd o expunere de motive kilometrică, la propriu, cîntărind din această cauză nu mai puțin de 10 kg. Sau demersul întreprins de guvernatorul statului Georgia, Lester Maddox ; acesta l-a chemat în judecată, în fața unui tribunal de apel federal din Washington, pe John Mitchell, ministrul justiției al S.U.A., pentru... violarea legislației din 1964, privind drepturile civile, care fusese elaborată tocmai în sprijinul integrării rasiale.

Dacă lucrurile s-ar fi rezumat la atît... În fapt, segregaționiștii au declanșat un adevărat „război de guerilă", — după expresia ziarelor americane. Cea mai simplă formă a acestuia o constituie cuvîntul de ordine ca școlarii albi să boicoteze școlile publice

integrate. Iar ceea ce revista americană „Newsweek" denumea „o strategie mai sofisticată" constă în crearea de şcoli particulare. Săptămînalul citat oferă şi un exemplu : „Cu şase luni în urmă, existau în cele 30 de districte cu şcoli integrate din statul Mississippi şase şcoli particulare ; astăzi, există de cinci ori mai multe şi apar zilnic altele în vechi clădiri insalubre, în biserici baptiste şi fabrici abandonate în partea de sud a statului. «Oricine poate deschide o şcoală particulară în Mississippi» — declara o persoană oficială din acest stat". Formal, în aceste şcoli particulare accesul copiilor de culoare nu e interzis, dar, fiind particulare, au putut fi stabilite taxe care le fac practic inaccesibile negrilor.

Nu mai puţin „sofisticată" este, însă, şi soluţia găsită în ceea ce priveşte „busing"-ul. Cum în oraşele americane albii şi negrii stau în cartiere diferite, se ridica problema transportului elevilor dintr-un cartier în altul, la şcolile integrate. Autorităţile statului Florida — ca şi ale altora — au împiedicat însă în fapt transportul cu autobuzele, sub pretextul — cu aparenţă legală — că nu-i pot face faţă din punct de vedere financiar...

De asemenea, pentru a se evita aplicarea deciziei Curţii Supreme s-a recurs şi la manevre ca, de pildă, cea din statul Georgia, unde a fost emisă o lege prin care este împiedicat transferul profesorilor şi elevilor de la o şcoală la alta. Or, aplicarea deciziei implică tocmai asemenea mutări. Perfidia s-a manifestat paralel cu violenţa. La Birmingham trei şcoli integrate au trebuit să fie închise în urma primirii unui telefon care anunţa plasarea de bombe în localurile respective. La Denver (statul Colorado) mai multe explozii au dus la distrugerea a 24 autobuze şcolare şi la avarierea altor 15...

Aşadar, o adevărată „mişcare de rezistenţă" faţă de desegregarea şcolilor s-a făcut simţită din plin în ultima vreme în sud. Iar de la „rezistenţă" la contraofensivă, n-a fost decît un pas. Care s-a şi produs.

AMENDAMENTUL STENNIS

În zilele lansării noii ofensive pentru desfiinţarea reală a segregaţiei în şcolile publice, Departamentul pentru sănătate, educaţie şi asistenţă publică (H.E.W.) dădea publicităţii un raport în care se menţiona că 61 la sută dintre copiii de culoare de vîrstă şcolară de pe întreg teritoriul S.U.A. învaţă în şcoli cuprinzînd negri în proporţie de 95 la sută sau chiar mai mult. Destinat a argumenta necesitatea desegregării, amintitul raport a devenit în mod paradoxal o armă în mîna... adversarilor acestei acţiuni. Nu numai pentru că în raport se citează faptul că la Washington, sub privirile Casei Albe, procentul copiilor de culoare ce frecventează şcolile publice cu puternică predominanţă neagră este de 94, ceea ce — cum scria „Le Monde" — „le merge la inimă partizanilor tergiversării (integrării — n.n.)". Dar mai ales deoarece de aici, ca şi din celelalte cifre prezentate în raport reiese că în nord există segregaţie în şcoli, evidenţiindu-se, totodată, cauza acesteia — populaţia albă şi cea de culoare trăiesc în cartiere separate.

Şi iată lovitura de trăznet : John Stennis, membru al Camerei Reprezentanţilor din partea statului Mississippi, prezintă un amendament prin care se declară că „o politică ce stabileşte liniile directoare şi criteriile de aplicare a legislaţiei drepturilor civile „trebuie să fie aplicată în mod uniform în toate regiunile Statelor Unite, în funcţie de condiţiile specifice ale segregării rasiale, indiferent dacă aceasta este *de jure* sau *de facto*, în toate şcolile conduse de autorităţile locale ale tuturor statelor, fără a se ţine cont de originea sau de cauza unei astfel de segregări".

Astfel, acuzîndu-i de ipocrizie pe cei din nord şi ignorînd distincţia dintre segregaţia *de jure* — consacrată prin legile locale ale statelor sudiste, şi cea *de facto* — rezultată din separarea pe rase a cartierelor din oraşele statelor din nord, sudiştii rasişti urmăreau să obţină, prin susţinerea amendamentului Stennis, posibilitatea de a tergiversa aplicarea integrării rasiale în şcoli, atîta timp cît Curtea Supremă şi organele federale nu vor lua măsuri pentru lichidarea segregaţiei *de facto* ; sau a impune desegregarea cartierelor, respectiv a nordului... Poate că Hugh Scott, liderul minorităţii republicane din Senat, exagera cînd afirma că pentru aceasta ar fi nevoie „de toţi poliţiştii din America şi chiar de o parte a trupelor noastre aflate în străinătate"... Cert este, însă, că o asemenea acţiune este deosebit de dificilă. Şi, tot atît de cert este că, deşi unii nu se aşteptau, amendamentul Stennis a fost adoptat în Senat cu 56 de voturi contra 36.

„CARE DINTRE POLITICI..."

Acelaşi John Bell Williams, guvernatorul statului Mississippi, care, în urmă cu numai cîteva săptămîni, propovăduia resemnarea în faţa desegregării în şcoli, şi-a asumat ulterior misiunea creării unui „front unit" al statelor din sud pentru a împiedica transpunerea în fapt a deciziei Curţii Supreme a S.U.A. Şi respectivul „front" a fost constituit, la o întrunire a guvernatorilor statelor Alabama (Brewer), Georgia (Maddox), Louisiana (McKeithen) şi Mississippi (Williams), întrunire la capătul căreia guvernatorul Brewer a declarat : „Avem intenţia de a lua contact imediat cu membrii Congresului. Vom cere Congresului să ne susţină şi să voteze amendamentul Stennis". Fără îndoială că lobby-ul sudist şi-a avut rolul său în votarea de către Senat a acestuia. Zgomotoasa campanie a adversarilor desegregaţiei a găsit ecou chiar şi în rîndul unor senatori liberali ca, de pildă, democratul Abraham Ribicoff, reprezentant al statului nord-estic Connecticut, senator care a incriminat şi el ipocrizia nordului".

Un rol pe cît de important, pe atît de surprinzător pentru mulţi l-a avut Administraţia însăşi. Presiunile exercitate în sud şi prezentarea amendamentului Stennis l-au determinat pe preşedintele Nixon să convoace la Casa Albă o reuniune la care au luat parte ministrul justiţiei, John N. Mitchell şi ministrul sănătăţii, educaţiei şi asistenţei publice, Robert Finch. La sfîrşitul reuniunii, purtătorul de cuvînt al Casei Albe, Ronald Ziegler, a făcut cunoscut că Administraţia va da tot sprijinul posibil districtelor şcolare în aplicarea integrării, dar a exprimat, totodată, „sprijinul deplin al Administraţiei" faţă de... amendamentul Stennis, ca şi faţă de menţinerea sistemului şcolilor de cartier (care, după cum afirmă sudiştii, tinde să perpetueze separarea elevilor albi şi negri). În timpul aprinselor dezbateri din Senat, care au durat o săptămînă, aceeaşi poziţie a fost susţinută, cu vizibilă jenă totuşi, de către Robert Finch. Atitudinea Administraţiei a stîrnit nedumerire, reflectată nu numai de faptul că, în timpul discuţiilor din Senat, „fiecare parte a invocat Casa Albă de partea sa" („International Herald Tribune") dar şi de declaraţii ca aceea a senatorului democrat din Minnesota, Walter Mondale : „Eu nu ştiu care dintre politicile drepturilor civile se aplică în prezent". Pe acest plan a fost considerată ca deosebit de semnificativă demisia — care a produs rumoare în cercurile politice — a tînărului jurist republican Leon Panetta, şeful Departamentului pentru apărarea drepturilor civile din ministerul sănătăţii, educaţiei şi asistenţei publice, ca şi a altor funcţionari superiori, ca Paul Rilling, director regional al guvernului federal însărcinat cu supravegherea aplicării legislaţiei civile de Statele din sud. Peter Gall, directorul serviciului de informaţii al Oficiului pentru drepturi civile din Washington etc. La o conferinţă de presă, Panetta a declarat că şi-a prezentat demisia — fapt care a coincis, pare-se nu întîmplător, cu votul din Senat — deoarece asupra sa au fost exercitate „presiuni puternice din partea unor cercuri din Congres", nemulţumite de acţiunile sale pentru aplicarea prevederilor Curţii Supreme, presiuni care „şi-au găsit ecou la Casa Albă".

Din scrisoarea de demisie adresată de Panetta şefului său Finch merită să fie reţinute următoarele cuvinte : „Nutresc profunda convingere că istoria va judeca naţiunea noastră... prin modul în care acţionăm pentru o rezolvare a relaţiilor rasiale în această ţară".

...Şi acum să ne continuăm lecţia

(Din **International Herald Tribune**)

Pe malul mării, locuitorii urmăresc convulsiile și schimbările continue ale nivelului apei

POZZUOLI — un alt Pompei ?

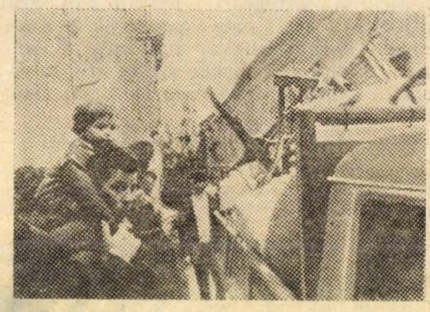

Populația este nevoită să părăsească locurile natale

Un orășel de pescari, la cîteva mile depărtare de Neapole, copleșit de o lumină azurie și limpede care se amestecă în apele mării năvălind neistovite peste stîncile și nisipurile țărmului, spărgîndu-se în flori albe de spumă. În marginea golfului, bărci ușoare de agrement se încrucișează cu petroliere uriașe...

Pozzuoli este, prin natura sa, un orășel liniștit ; dar liniștea aceasta devenise, în ultima vreme, apăsătoare, ca în așteptarea unei amenințări nestiute. Au fost mai pe urmă zvonurile, temerile, spaima, panica și convoiul locuitorilor părăsindu-și în grabă casele, în vacarm, spre ținuturi mai sigure. Orașul nu mai asigura nici o protecție, devenise o primejdie, o permanentă amenințare care, din clipă în clipă, s-ar fi putut transforma într-o catastrofă. Pămînturile se ridicau neîncetat. Din 1968 și pînă la 6 februarie 1970, cei nouăzeci de centimetri care au înălțat orașul se adunaseră uniform într-o înșelătoare siguranță. De la 6 februarie, pămînturile s-au înălțat brusc douăzeci de centimetri și creșterea continuă. Oameni de știință — geologi, geografi, geometri — studiind fenomenul se întreabă asupra cauzelor posibilului dezastru : să fie un fenomen de bradisism (formațiuni geologice subterane întîrziate și lente) sau o manifestare vulcanică a Vezuviului, care, atîta vreme, s-a cufundat în tăcere și nemișcare ?

Pozzuoli e un oraș vechi de peste 2490 de ani, construit de coloniștii greci, aproximativ în anii 520 î.e.n. Istoricii spun că a fost cucerit de cohortele romane în anul 215 î.e.n. și că a urmat o înflorire portuară care l-a transformat în principala ieșire la mare din sudul Italiei. În anul 79, dictatorul Sylla avea să se retragă aici. Cicero (ca atîția alți patricieni romani — Crassus, Pompei, Marcus Agrippa) își construise o vilă în oraș și o alta pe malul lacului Lucrino. Mai tîrziu, orașul a fost jefuit de Alaric în 410 e.n., de Genseric în 455, de Totila în 545. Dar orașul a continuat să se dezvolte ; chiar și după 1538, cînd fenomene asemănătoare celor care se produc astăzi au dus la apariția unei coline înalte de 400 m, pe care localnicii au numit-o Montenuovo și care a dărîmat în mare parte așezările medievale.

Ținutul care înconjoară orașul Pozzuoli este o zonă în care activitatea vulcanică a fost înregistrată permanent de-a lungul anilor. Lacul Averno, aflat la cîteva mile nord-vest, ocupă craterul unui vulcan stins. Toți peștii lacului Lucrino, aflat în apropiere, au fost uciși în 1922 de emanațiile sulfurice. Vezuviul a erupt ultima oară în timpul celui de-al doilea război mondial. De altfel, regiunea aceasta e centrul unui lanț vulcanic cu o permanentă activitate în trecutul geologic, lanț care începe undeva la nord de Roma și se sfîrșește în Sicilia, cu Etna.

În ciuda tuturor datelor de ordin geologic, e greu să se determine cu hotărîre cauza reală a fenomenului de înălțare a orașului Pozzuoli. Oamenii de știință sînt singurii care cercetează cu calm tot ce se întîmplă în oraș și în împrejurimi, pentru că populația, cuprinsă de panică în fața zidurilor care crapă și se prăbușesc, a denivelărilor frecvente, fuge. Împotriva focului — spun localnicii — se poate lupta cu apa, împotriva apelor se poi construi diguri, dar împotriva pămînturilor care se ridică nu există decît un mijloc de apărare : fuga. Activitatea economică a orașului este aproape complet paralizată : programul uzinelor a fost întrerupt, școlile au fost închise, o mare parte din magazine nu și-au desfăcut obloanele în ultimul timp, fie că e vorba de băcănii sau farmacii. Serviciile municipale sînt neliniștite de starea canalizării orașului, a conductelor de gaze și apă. Poșta din Pozzuoli a organizat birouri telefonice mobile în scopul prevenirii rupturii care s-ar putea produce în cazul instalațiilor fixe. Lungi șiruri de camioane (unele surse indică peste două sute de camioane militare) încarcă în piața din Pozzuoli mobile, veșminte, aparate de radio și televiziune și, mai ales, oameni din cartierul vechi, „Terra". Autoritățile încearcă să tempereze forfota mulțimii speriate pe străzile biciuite de ploaia măruntă și vîntul înghețat de munte. În ajutorul lor au venit forțe polițienești, carabinieri, voluntari ai Crucii Roșii și soldați geniști care conduc locuitorii în șiruri de camioane spre Giugliano, Marano, Miano și alte localități, mai mult sau mai puțin îndepărtate, în care au fost rezervate pentru sinistrații din Pozzuoli hoteluri, spitale și imobile întregi. Primăria orașului acordă fiecărei familii de trei persoane fără venituri 30 000 de lire, la care se adaugă alte 10 000 de lire pentru fiecare om în plus, pentru a se putea suporta cheltuielile retragerii. Această măsură era, de fapt, indispensabilă, deoarece mare parte din locuitorii orașului sînt pescari care abia își duc viața de pe o zi pe alta.

Memoria ținuturilor vecine cu Vezuviul păstrează mărturiile marii catastrofe care, cu puțin înaintea erei noastre, a îngropat sub lavă orașele Pompei și Herculanae — case, străzi, piețe publice, oameni. Săpăturile arheologice cele mai recente au adus la lumină bărbați și femei încovoiați pe dalele drumurilor sau prăbușiți în pragul caselor, pietrificați de șuvoiul de lavă. Impresia pe care toate aceste imagini o produc în psihicul locuitorilor din Pozzuoli e mult mai puternică decît apelul la ordine și calm pe care îl lansează autoritățile orașului. Oamenii se tem și se refugiază, părăsindu-și locuințele și luînd cu ei, la întîmplare, numai lucrurile pe care le socotesc absolut necesare.

De fapt, nu se poate ști ce se va întîmpla și, mai ales, cînd se va întîmpla. Cei mai pesimiști consideră că fiecare zi nu-i decît o capcană și o așteptare pentru un eveniment care nu va întîrzia să se producă. Oamenii de știință sînt ceva mai optimiști. În cazul în care se adeverește ipoteza unui fenomen de bradisism, este posibil ca numai cartierul vechi al orașului să fie atins. Bineînțeles, nu pot fi date nici un fel de asigurări în acest sens și, pentru orice eventualitate, încercările autorităților de a evita apariția victimelor sînt salutare. „Pozzuoli — declara una din personalitățile orașului — va resimți mult acest fenomen, nu numai din punct de vedere geofizic. Urmările economice vor fi grave. Mulți locuitori au plecat în mod spontan și pot spune că o șesime din populația de 70 000 a părăsit orașul. Și refugierea nu s-a sfîrșit încă... Rolul nostru este de a evita cu orice preț victimele. Vor fi, poate, daune materiale, dar nu morți".

Pozzuoli va fi, oare, un alt Pompei ?

Stelian ȚURLEA

Le Monde

PARIS

INTERVIU CU BAHI LADGHAM, PRIMUL MINISTRU AL TUNISIEI

— Urmați în fruntea guvernului politica definită de președintele Bourguiba. Aveți însă același fel de a aborda problemele ? Se pare că în Tunisia există azi o schimbare de stil.

— Este posibil. Un fapt rămîne esențial și domină totul : absența președintelui Bourguiba este profund resimțită, date fiind personalitatea președintelui și dimensiunile istorice ale operei sale. Dar statul își îndeplinește funcțiile sale și continuă să existe. Acea „vacanță a puterii", de care unii se temeau și pe care alții o profețizau, nu s-a produs. Toată lumea dorește revenirea rapidă a președintelui, toată lumea, și eu însumi, e conștientă că a lipsit ceva Tunisiei în timpul acestei boli. „O schimbare de stil" ? Nu știu dacă există. Oricum, guvernul pe care președintele Bourguiba l-a format este fidel acelorași principii și încearcă să fie cît mai serios și cît mai eficace în ceea ce întreprinde.

— De cîtva timp, se observă o evidentă destindere în relațiile dintre Tunis și Cairo și, în ce privește conflictul cu Israelul o apropiere între tezele tunisiene și cele ale țărilor din Orientul Apropiat. Pînă unde ar putea merge apropierea ?

— Armonie totală nu există nici chiar între statele care au aceleași centre de interes. In ceea ce privește Tunisia, după numeroase neînțelegeri, a existat un moment, anul trecut, în care președintele a spus că intenționează să stabilească o anume distanță față de problemele Orientului Apropiat. Statele arabe implicate direct, fiind libere să-și reglementeze, așa cum înțeleg, propriile lor probleme, pentru noi o constantă rămîne solidaritatea noastră cu poporul palestinian. Tunisia rămîne solidară, firesc, cu palestinienii ; există mai întîi o solidaritate de destin care o leagă de restul lumii arabe și, în ciuda dificultăților pe care noi le-am întîlnit în sînul Ligii, nu înțelegem să ne delimităm de celelalte țări arabe.

Considerăm că un conflict armat internațional, adică un război, nu poate duce la o soluție stabilă, nici rezonabilă. Noi am respins întotdeauna recurgerea la acest mijloc extrem și continuăm să ne pronunțăm, în situația actuală, împotriva continuării escaladării. Trebuie readusă problema la datele ei fundamentale : există, de o parte, faptul israelian și, pe de altă parte, faptul palestinian, evident pentru noi și care s-a impus în lume de mai multe luni. Deși în acest moment nu se întrevăd premisele unei baze de soluționare, cred că dacă amestecul străin s-ar reduce, problema ar putea fi readusă treptat la datele ei fundamentale. Și, după o perioadă de maturizare, s-ar putea, în sfîrșit, ca israelienii și palestinienii să discute între ei căile și mijloacele care să le asigure o coexistență bazată pe echitate, dreptul la viață și la o patrie pe care cele două elemente îl reclamă.

— Care este stadiul relațiilor Tunisiei cu Libia ? Sperați că această țară va participa la edificarea Maghrebului ?

— După schimbarea regimului de la Tripoli, noi n-am înregistrat acolo nici un element negativ în măsură să tulbure relațiile normale dintre Tunisia și Libia. Ceea ce dorim este să vedem că Libia ia parte în aceeași măsură cu alte țări ale Maghrebului la eforturile pe care le întreprindem pentru a încerca să cooperăm la dezvoltarea noastră economică și socială. În fapt, eu cred că noi încercăm toți în Maghreb de a face în așa fel ca Libia să ia parte efectiv la acest efort de gîndire la care, de comun acord, noi ne-am decis să participăm.

— După cucerirea independenței, Tunisia a întreținut relații cordiale cu S.U.A. În același timp, ea manifestă în prezent anumite rezerve care par să aibă legătură cu conflictul din Orientul Apropiat.

— Aceste rezerve există. Ele reflectă pe de o parte, sentimentul legitim al poporului tunisian și, pe de altă parte, convingerea conducătorilor că S.U.A. nu duc o politică de strictă imparțialitate.

— I-ați spus aceasta secretarului de stat american Rogers, cînd a vizitat recent Tunisia ?

— Da. Tunisia a adoptat o atitudine de franchețe totală, cu atît mai marcată cu cît este vorba de o țară prietenă.

— Este pentru prima oară cînd aceste rezerve sînt exprimate de Tunisia în fața Statelor Unite.?

— Nu. Președintele Bourguiba, în timpul călătoriei sale la Washington, în conferințele de presă pe care le-a ținut în S.U.A., a exprimat public aceleași rezerve. I-am spus d-lui Rogers că ultima promisiune de a întări puterea armată a Israelului a fost resimțită ca o sfidare a demnității arabilor. Ceea ce contează în acest angajament nu sînt cele 50 de Phantom, care nu modifică echilibrul de forțe prezent, ci mai ales cauțiunea morală pe care S.U.A. o acordă Israelului în prezent.

— Cum apreciați politica franceză în Mediterana ? Sînteți de acord pe deplin cu Franța ? Cum concepe Tunisia rolul său în acest domeniu ?

— Este clar că, din cauza unor divergențe interne binecunoscute, dar, mai ales din cauza amestecului străin, Mediterana poate deveni teatrul unor tensiuni din ce în ce mai amenințătoare pentru pacea și securitatea țărilor riverane, ca și pentru pacea internațională. În situația actuală, poziția majorității este dictată de căutarea unei garanții împotriva unei agresiuni reale sau potențiale. Ea este dominată, de asemenea, și de conflictul israelo-arab care condiționează orice înțelegere în regiune. În acest context, eforturile de apropiere pe care le duce Franța față de Maghreb sînt elemente pozitive și constituie premisele unei reînnoiri în relațiile dintre țările interesate, ale căror eforturi sînt lente dar sigure. Știți că președintele Bourguiba a meditat totdeauna în acest sens, chiar și în zilele cele mai sumbre ale conflictelor noastre de altădată cu Franța.

Tunisia poate aduce o contribuție utilă la edificarea acestei opere. Mai întîi, păstrînd întotdeauna avantajul legăturilor de solidaritate și de cooperare în interiorul Maghrebului, apoi luptînd pentru a elimina orice cauză de fricțiune și, alăturîndu-și propriile eforturi la ale celor care doresc ca Mediterana să înceteze de a mai fi o arie de înfruntări și să joace rolul de lac al păcii, toate acestea spre a favoriza schimburile fructuoase între civilizații.

Interviu realizat de
Philippe HERREMAN

Paris. De curînd a fost dată în folosință secțiunea de est a rețelei de metro. În fotografie, peronul stației „Etoile"

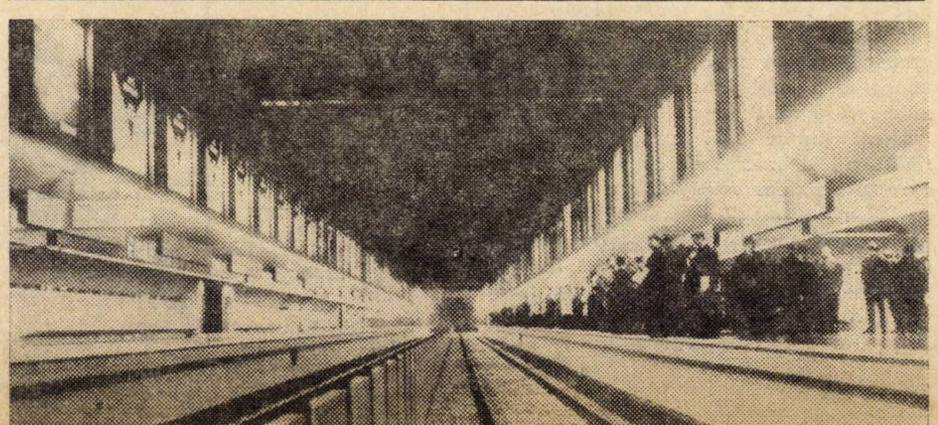

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

RUGĂM NU TRIMITEȚI FLORI!

SĂPTĂMÎNA trecută, politica denumită „desegregarea școlilor publice", care avea 15 ani, a fost înmormîntată cu mare pompă. S-a spus că, în timpul vieții sale, copilul n-a avut realizări prea mari, dar la înmormîntare a venit multă lume.

Au venit președintele și vicepreședintele Statelor Unite, precum și majoritatea republicanilor și democraților din Cameră și din Senat, și toți au aruncat o mînă de pămînt în groapă.

Necrologurile au fost scrise de cei mai buni comentatori ai stîngii, dreptei și centrului, Alexander Bickel de la „New Republic", William Buckley de la „National Review" și Stewart Alsop de la „Newsweek". Ei au fost de acord că ceea ce s-a petrecut a fost o mare rușine, dar nebunaticul copil fusese avertizat în repetate rînduri să nu se apropie de autobuze și să nu mai hoinărească în jurul școlilor din cartier. N-a vrut, însă, să înțeleagă.

Comentatorii au înșirat toate necazurile pe care le pricinuise copilul în cursul scurtei sale vieți. A înrăutățit relațiile între rase, au declarat ei, și a contribuit la creșterea numărului voturilor în favoarea lui George Wallace. A provocat violență în școli, i-a speriat pe albi făcîndu-i să se mute în suburbii și a accentuat segregația în orașe.

Pînă și acei care îi fuseseră prieteni și care încercaseră să-l ajute au fost nevoiți să recunoască adevărul că efortul era prea costisitor în raport cu jalnic de puțina integrare autentică realizată din acea lună mai a anului 1954, cînd Curtea Supremă a lăsat copilul nedorit în fața ușii națiunii.

Nu s-a cerut o anchetă în privința cauzei decesului. Poate că ancheta ar fi arătat că ceea ce a ucis, într-adevăr integrarea a fost refuzul majorității albilor de a suporta prețul și neplăcerile desegregării școlilor. Dar toată lumea știe că prețul — calculat în dolari și în tulburarea unor obiceiuri înrădăcinate — trebuia inevitabil să crească, și cei mai mulți au fost de acord că e mai bine că acest copil a murit fără să se pună întrebări.

Unul dintre noii „realiști" a fost senatorul democrat Abraham Ribicoff, care, în numai zece ani, a progresat de la rolul de guvernator favorit al lui John Kennedy la acela de senator favorit al lui John Stennis. La înmormîntare era cît pe-aci să spună adevărul atunci cînd a declarat: „Vorbim despre o societate segregată... nu copiii sînt rasiști, ci adulții. Nu vreau să fac din copii pioni nevinovați". Dar nici măcar Ribicoff, supremul realist, nu a reușit să recunoască ce anume fusese ucis — sau măcar că s-a produs un deces.

Prietenii copilului știu, însă, acum că s-a terminat probabil cu desegregația, cu excepția puținelor comunități în care condițiile și atitudinile locale sînt atît de favorabile încît tribunalele federale pot obține aplicarea hotărîrilor lor cu un ajutor minim din partea autorităților federale, de stat și locale.

Acum, majoritatea țării va reveni la politica de rezervație, așa cum a sugerat senatorul republican Clifford Hansen atunci cînd a comparat „greșeala" integrării cu „greșeala" de a trimite copiii indieni din rezervații în școli. Firește, este ceva mai riscant să adopți o politică de rezervație pentru 22 de milioane de negri, ale căror rezervații sînt centrele orașelor noastre, decît să impui această politică celor 5 000 de indieni din Wyoming.

Dar chiar dacă toți părinții negri ar accepta pasivi pentru copiii lor statutul de rezervație — ceea ce nu se va întîmpla — se pune, totuși, întrebarea cît din sufletul Americii se afla în sicriul îngropat săptămîna trecută. Iată întrebarea pe care Leon Panetta, un funcționar concediat care se ocupa de drepturile civile, senatorul democrat Walter F. Mondale și alți cîțiva au încercat s-o ridice la funeraliile de stat de săptămîna trecută.

Desegregarea școlilor publice era un ultim și disperat efort de a lichida moștenirea urită a sclavajului. Era un efort de a îndeplini, în cursul generației viitoare, speranța întemeietorilor Statelor Unite că această țară poate fi o singură națiune formată din multe popoare, o societate liberă bazată pe egalitatea tuturor oamenilor.

Istoria va judeca, poate, că această viziune era predestinată eșecului ca urmare a faptului tragic că, pe continentul nostru, sclavajul a precedat independența. Dar aceasta este o apreciere pe care numai istoria o poate face, și capacitatea de om de stat se verifică în mod cert astăzi prin puterea de a rezista acestei recunoașteri fataliste a eșecului.

Este tragic că un președinte care, cu numai o lună în urmă, declara că va da acestei țări „elanul unui vis însuflețitor" a acceptat, aproape fără să protesteze, moartea unui vis american.

David S. BRODER

Le Courrier de Vietnam

HANOI

„VIETNAMIZAREA" — UN PLAN SORTIT EȘECULUI

„VIETNAMIZAREA" războiului este *o mărturie a neputinței unei armate de mai bine de o jumătate de milion de soldați americani în fața poporului vietnamez.* Obligate să-și retragă trupele din Vietnam, cercurile agresive de la Washington nu abandonează planul de prelungire a războiului, de găsire a unei poziții de forță și de menținere a clicii corupte de trădători din solda lor. Aceasta pentru că, încă de la începutul aplicării sale, „vietnamizarea" poartă în sine germenii înfrîngerii și contradicțiilor.

Principalele eforturi ale S.U.A. se axează mai ales pe edificarea forțelor armate marionetă și pe „pacificarea accelerată" pentru a da un suport militar administrației saigoneze și pentru a domoli cu forța populația sud-vietnameză. Dar ce se întîmplă cu „vietnamizarea" ?

Armele și dolarii americani nu pot să „salveze" armata marionetă, condamnată la prăbușire : Ceea ce determină forța unei armate este moralul oamenilor și calitatea lor în luptă. Dar cum pot americanii să procure acești factori unei armate de mercenari fără niciun ideal, demoralizată, coruptă și necunoscînd decît înfrîngeri ?

...Forțele armatei populare de eliberare se întăresc fără întrerupere și atacă necontenit, cauzînd grele pierderi americanilor și trupelor marionetă. Chiar potrivit declarațiilor comandamentului S.U.A. la Saigon, pierderile armatei marionetă, care nu corespundeau înainte decît unei treimi din pierderile americane, s-au dublat în cursul ultimelor luni, astfel că, pentru menținerea efectivelor sale, 70 la sută din trupe tre-

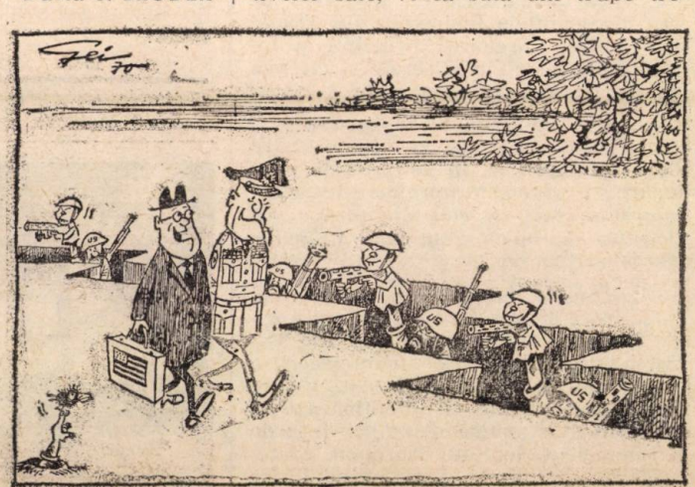

Putem anunța la Washington că vietnamizarea face progrese

(Din Die Presse)

buie să fie constituite din noi recruți. Se pune întrebarea : care vor fi pierderile ei după plecarea trupelor americane ? În asemenea condiții, cum vor putea americanii să o salveze ?

Recrutarea forțată intensivă pentru compensarea pierderilor nu poate decît să facă armata marionetă din ce în ce mai eterogenă. Toate eforturile americano-saigoneze nu vor putea niciodată să steargă conștiința națională din spiritul țăranilor, muncitorilor, elevilor și studenților, intelectualilor și funcționarilor, care au fost obligați să poarte o uniformă atît de disprețuită. Aceștia așteaptă prima ocazie sau și-o creează chiar ei pentru a se uni cu lupta poporului împotriva invadatorului. Un pericol mortal amenință, deci, armata marionetă din interior.

Intensificarea „pacificării accelerate" sporește ura populației. Pentru a putea lărgi pe cît posibil controlul asupra teritoriului și populației din Vietnamul de sud, Nixon a impulsionat aplicarea planului de „pacificare accelerată", considerîndu-l ca fiind coloana vertebrală a „vietnamizării". Marionetele Thieu, Ky și Khiem au recunoscut că soarta lor este legată de rezultatul „pacificării accelerate". În final, americano-saigonezii scontează să poată, cu acest plan, să lărgească centurile de securitate și să slăbească strînsoarea încercuirii forțelor patriotice care amenință orașele, bazele și căile lor de comunicații strategice. Ei speră, astfel, să poată ține în mînă resursele umane și materiale ale țării în scopul consolidării administrației marionetă și să dețină o poziție de forță în toate circumstanțele.

Eșecul „pacificării" este inevitabil din trei motive :

1. Avînd tradițiile unei lupte înverșunate, populația sud-vietnameză nu se va lăsa niciodată subjugată, oricît de perfid și crud ar fi dușmanul. Acesta a publicat anumite cifre asupra numărului garnizoanelor sale sau asupra „satelor strategice", înjghebate în țară, pentru a demonstra controlul său asupra populației ; dar niciodată el nu a îndrăznit să spună că a „cucerit inima" populației, problemă fundamentală a „pacificării", pe care se străduiește să o rezolve de mai bine de zece ani. Dimpotrivă, cu cît dușmanul se arată mai brutal, cu atît cresc patriotismul populației și ura contra inamicului.

2. Niciodată americano-saigonezii nu vor putea cuceri inima poporului și niciodată nu vor putea separa masele de forțele revoluționare. Acestea se sprijină pe patriotismul și ura contra inamicului a 31 milioane de vietnamezi. Ele au trezit conștiința națională a unei părți a armatei și administrației marionetă. Agresorii americani și valeții lor pot să masacreze populația, să răscolească pămîntul sud-vietnamez cu bombe și obuze, dar nu vor putea niciodată să dezrădăcineze forțele revoluționare profund ancorate în mase...

3. Planul „pacificării accelerate", conceput de inamic în derută, într-o situație de pasivitate totală, nu va putea decît să se izbească de nenumărate contradicții și eșecuri repetate, pe măsură ce autorii lui se încăpățînează să-l pună în execuție. Nu de mult, trupele S.U.A. „protejau" spatele, care era „pacificat" de trupele marionetă. Acest dispozitiv s-a prăbușit. Acum trupele marionetă trebuie să-și asume singure „pacificarea". Dar în asemenea condiții, există toate premisele de a considera că „pacificarea accelerată" este condamnată dinainte.

Cu cît inamicul își intensifică mai mult eforturile în vederea „vietnamizării", cu atît mai mult el suferă eșecuri în toate domeniile. Multiplicîndu-și eforturile pe plan militar, americanii acordă totodată o mare importanță consolidării administrației marionetă. Dar și aici, ei au suferit eșecuri lamentabile. Ei au căutat prin toate mijloacele să lărgească compoziția administrației marionetă pentru a-i da o aparență „democratică" și „reprezentativă". În cele din urmă, au trebuit să apere pe cei doi trădători urîți de toți, Nguyen Van Thieu și Nguyen Cao Ky. Ei n-au putut alege pe cineva mai bun decît pe Tran Thien Khem pentru postul de „prim-ministru" al unui „cabinet" compus, în mare parte, din generali și vechi membri ai partidului Can Lao al fraților Diem-Nhu, atît de detestat de popor. De aceea, administrația se găsește mai izolată ca niciodată. Americanii doresc să unească pe toți lacheii lor într-un bloc, punîndu-i în serviciul planurilor lor imediate și de viitor, dar aceștia se află într-o crîncenă dispută pentru putere, sfîșiindu-se reciproc, astfel că „frontul celor șase partide", al lui Thieu, format cu mare greutate, este pe punctul de a se dezagrega.

...Lupta pentru încetarea războiului și repatrierea trupelor americane se amplifică în S.U.A. Milioane de persoane au participat la „Ziua Moratoriului pentru pace în Vietnam" — o mișcare fără precedent în istoria americană. Vechii combatanți întorși din Vietnam, înțelegînd adevărul, au denunțat public crimele S.U.A. contra populației vietnameze, ceea ce a zguduit puternic opinia publică americană și mondială...

Poporul vietnamez se bucură în lupta sa pentru independență și libertate de un sprijin și un ajutor tot mai puternic din partea popoarelor progresiste din lume. Toate țările socialiste și numeroase alte țări au recunoscut, imediat după formarea sa, Guvernul revoluționar provizoriu al Republicii Vietnamului de Sud și au stabilit cu el relații diplomatice... Dacă Nixon nu se va hotărî să privească realitatea în față și va persista în „vietnamizare", el va cunoaște înfrîngeri din ce în ce mai dezastruoase.

Cun LONG

Voz Proletaria

ORGAN AL P.C. DIN COLUMBIA

„GULF-OIL" ȘI INDEPENDENȚA BOLIVIEI

interviu cu ministrul minelor și petrolului Marcelo Quiroga Santa Cruz

„DE CE a fost naționalizată Gulf-Oil ?", l-am întrebat pe ministrul bolivian al minelor și petrolului, Marcelo Quiroga Santa Cruz. Acesta ne-a declarat :

— Codul petrolului, care era înainte în vigoare, ne-a fost impus de monopolurile străine în colaborare cu cele boliviene aflate în serviciul lor. Acest cod reglementa problema zăcămintelor petrolifere în dauna intereselor naționale. Potrivit art. 123, cheltuielile tuturor întreprinderilor de extracție a țițeiului trebuiau să fie cunoscute pentru a se putea stabili cota de participare a statului la ele. Ei bine, Gulf-Oil indica întotdeauna în mod cu totul arbitrar cifra cheltuielilor sale fără ca guvernul bolivian să o poată verifica. Nu se știa cît cheltuiește și cît cîștigă. În ceea ce privește gazul de sondă, nu exista nici o legislație, pentru că nu se cunoștea existența unor rezerve enorme. Gulf-Oil își cerea dreptul de proprietate asupra lor. Societatea considera problema gazului de sondă ca făcînd parte din problema țițeiului, reglementată prin codul petrolului. Acesta era un act de piraterie. După cum declara Gulf-Oil, ea exporta petrol în valoare de 26

La Paz. Demonstrație populară în sprijinul decretului de naționalizare a petrolului

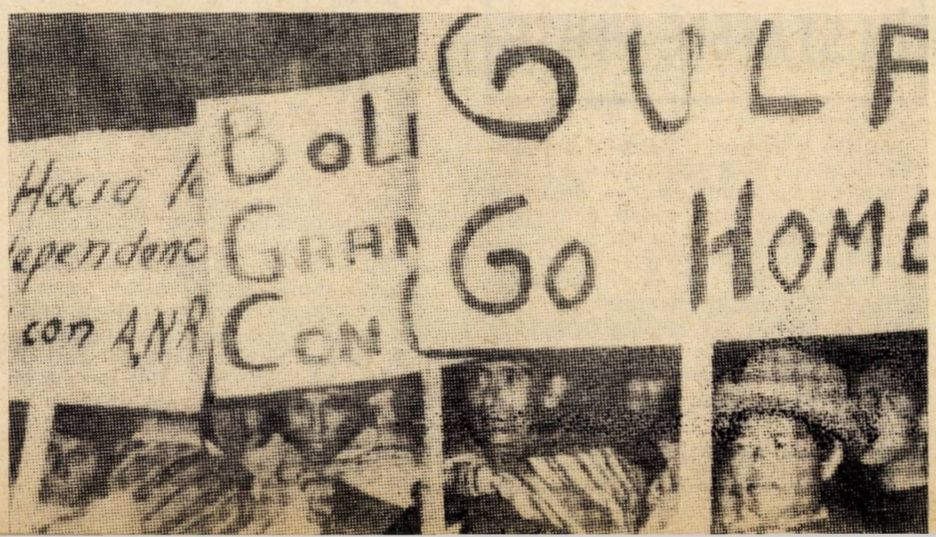

milioane dolari, din care 6 milioane le plătea ca impozit statului. Procentajul cheltuielilor sale era de 40 la sută, deci îi rămînea un beneficiu de peste 10 milioane dolari. În ceea ce privește gazul de sondă, după datele Gulf-Oil, îi reveneau Boliviei aproximativ 14 sau 15 milioane dolari. Potrivit calculelor noastre, o dată cu preluarea de către stat a exploatării zăcămintelor de țiței și gaz, în 1971 beneficiile ar fi urcat la 60 milioane dolari în ceea ce privește petrolul și 40 de milioane dolari în ceea ce privește gazul de sondă. După cum vedeți, răscumpărarea petrolului și gazului era vitală pentru dezvoltarea independentă a economiei boliviene. Este un izvor de resurse necesar pentru începerea industrializării țării. Și, apoi, existau rațiuni politice foarte importante pentru naționalizarea societății Gulf-Oil. Societatea nord-americană se transformase într-un stat în stat. Intervenea în politica internă a țării. Plătea funcționari de stat pentru anumite servicii ce i le făceau aceștia, subvenționa mijloacele de comunicare, cumpăra lideri sindicali și a ajuns pînă acolo încît avea propriul ei serviciu de spionaj. Pot să vă spun, de exemplu, că în arhivele ei am găsit înregistrări ale unor convorbiri ale mele cu caracter secret. Societatea opera în strînsă colaborare cu C.I.A., care a devorat complet Bolivia, mai ales în timpul guvernului René Barrientos. Sperăm să vindem petrolul nostru Uniunii Sovietice, în cadrul unei colaborări economice și tehnice între cele două țări.

— Vor mai fi operate și alte naționalizări ? — l-am întrebat în încheiere.

— Am naționalizat, de asemenea, „Bolimaca", o societate minieră nord-americană care exploata un bogat zăcămînt aurifer. Vor mai fi luate măsuri similare, pe măsură ce ele vor fi necesare dezvoltării independente a Boliviei.

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

PREȘEDINTELE POMPIDOU ÎN STATELE UNITE

PRIVITĂ în fond, călătoria președintelui Franței în S.U.A. nu se soldează în nici un caz printr-un eșec, de vreme ce era vorba, în primul rînd, de o vizită amicală, menită să creeze un climat mai bun între cele două guverne, să permită schimburi de păreri și clarificări și nu să ducă la acorduri concrete.

Nixon, sfătuit de Henry Kissinger, și-ar fi însușit unele păreri ale generalului de Gaulle. Nixon ar încerca să-și dezangajeze țara în plan mondial, să încredințeze o mai mare răspundere unor grupări regionale de alianțe, să lase afacerile europene în seama europenilor, să aibă mai degrabă parteneri decît sateliți. La rîndul său, Pompidou ar urma să facă mai elastică politica predecesorului său, să renunțe la „marele plan" pentru a duce, în special în Mediterana și în Africa, o politică în armonie cu mijloacele de care dispune Franța. Politica franceză ar completa astfel și ar prelungi politica americană.

De fapt, însă, „doctrina Nixon" este înainte de toate o declarație de intenție și nimic nu arată că Statele Unite își vor putea permite un neoizolaționism riguros. După războiul din Coreea, Eisenhower jurase că nu va „mai face război pe continentul asiatic", dar a fost primul care a angajat soldați americani în Vietnam. Nixon proclamă azi „Gata cu Vietnamul !" și, deja, face să apară un altul în Laos. Tot astfel, Franța nu are azi mijloace necesare pentru a juca rolul de putere mediteraneană și protectoare a arabilor și a „lumii a treia". Avioanele ei „Mirage" nu modifică în mod real echilibrul militar din Orientul Apropiat.

Președintele Pompidou și ministrul de externe francez, Schumann, nu au schimbat cîtuși de puțin pozițiile interlocutorilor lor americani cu privire la problema Orientului Apropiat. Aceștia sînt de părere că Israelul trebuie să restituie teritoriile cucerite în același timp în care țările arabe se angajează să recunoască existența lui și nu înainte ; propunerea franceză prevede o evacuare în doi timpi, din care primul fără compensație.

Cît despre N.A.T.O., discuțiile care au avut loc la Washington nu au pus sub semnul întrebării politica Franței, dar au deschis calea unei colaborări mai strînse între statele majore francez și atlantic în anumite domenii tehnologice. De acum înainte, forța de șoc franceză este considerată de americani drept un factor pozitiv.

Pe planul investițiilor, Kennedy, ministrul finanțelor, nu a ascuns interlocutorilor săi francezi că nu împărtășește părerile lor în ce privește necesitatea de a apăra industria franceză împotriva capitalului american și că nu consideră că o politică de investiții colective ar putea ispiti Wall Street-ul. În orice caz, ora goanei capitalurilor americane spre Europa occidentală a trecut și, la Washington, francezii au aflat că de acum înainte dificultăți se vor ivi în legătură cu investițiile vest-germane.

Președintele Pompidou a cerut lămuriri în legătură cu retragerea parțială a efectivelor americane din Europa occidentală începînd din a doua jumătate a anului 1971, dar evident el se afla într-o postură nefavorabilă pentru a cere o amînare. Nu s-a pus problema rambursării pentru bazele americane din Franța. În schimb, difuzarea limbii franceze în statul Louisiana va fi încurajată de acum înainte...

În ceea ce privește intrarea Marii Britanii în Piața comună, președintele Franței „s-a arătat foarte înțelegător", dacă ar fi să dăm crezare americanilor, care se declară „încîntați" de aceasta.

Cele două mari tururi de orizont la care au procedat cei doi președinți în secret au fost calificate drept „utile și sincere". Lipsa unui comunicat final arată, însă, că nu a existat o unitate de păreri asupra tuturor subiectelor abordate. De altfel, atît președintele francez cît și cel american se aseamănă dintr-un punct de vedere : nu le place să-și lege mîinile.

John LYNG

ministrul afacerilor externe al Norvegiei

John Daniel Lyng, ministrul afacerilor externe al Norvegiei, s-a născut la Trondheim, la 22 august 1905. A făcut studii juridice la Universitatea din Oslo, în Germania și în Danemarca. Practica sa juridică a fost întreruptă în perioada ocupației naziste ; în anii 1942—45, John Lyng a activat în oficiile guvernului norvegian în exil, la Londra și Stockholm ; apoi, a redevenit judecător (1945—1964).

A fost ales, în 1935, în consiliul local al orașului său natal, Trondheim. Este deputat al primului parlament ales după război. Rămas în afara parlamentului din 1953 pînă în 1958, a fost ales, în 1955, în consiliul local din Skien. În 1958, cînd revine pe băncile Stortingului, devine liderul grupului parlamentar conservator.

În august 1963, cînd guvernul social-democrat a fost pus în minoritate în parlament, i-a fost încredințată misiunea de a forma un guvern de coaliție. Minoritar fiind, guvernul s-a putut menține o lună. În anul următor, John Lyng este ales guvernator al capitalei, Oslo.

După scrutinul din 1965, cînd social-democrații au suferit o înfrîngere, se constituie din nou un guvern de coaliție. În acest guvern, lui John Lyng îi revine portofoliul afacerilor externe.

John Lyng este autorul volumelor „Sporturile atletice în Norvegia" (o preocupare din tinerețe ; cartea a apărut în 1937), „Epoca trădării" (apărută în 1948, este vorba despre perioada ocupației naziste) și „Creșterea puterii statului" (publicată în 1958).

În cursul actualei sale vizite în România, ministrul afacerilor externe și-a exprimat speranța că „toate statele europene își vor dezvolta cooperarea lor în mod treptat, depășind toate barierele politice din Europa", afirmînd, totodată, aderiunea guvernului său la deziderațul „unei soluționări pașnice a problemelor celor mai importante din Europa".

M. M.

poșta redacției

FORȚELE COMBINATE DE APĂRARE ALE JAPONIEI

Vasile Blaga, București ; Mircea Pietreanu, Pitești ; C. Iordache, Bîrlad. Revista noastră a mai reprodus în cadrul „Poștei redacției" conținutul articolului 9 din Constituția japoneză, care precizează : „Aspirînd sincer la o pace internațională bazată pe dreptate și ordine, poporul japonez renunță pentru totdeauna la război ca drept suveran al națiunii, la amenințarea ori folosirea forței ca mijloc de reglementare a conflictelor internaționale. Pentru a atinge scopul fixat în paragraful precedent, nu vor fi niciodată menținute forțe terestre, navale și aeriene, sau alt potențial de război". În primii cinci ani postbelici, Japonia nu a dispus de nici un fel de armată. În 1956, cînd un important efectiv militar american este mutat din Japonia în Coreea de sud, se hotărăște (luna iulie) formarea unei poliții naționale de rezervă, cu un efectiv de 75 000 de oameni. În același an, este încheiat tratatul de pace japono-american, apoi tratatul de securitate, modificat în anul 1960. (Despre acesta din urmă, vă recomandăm consultarea răspunsului publicat la „Poșta redacției" nr. 53/1969). Tot în 1960, forțele agenției de securitate maritime au fost ridicate la 18 000 de oameni. Aceste trupe, împreună cu poliția de rezervă, aveau să devină mai tîrziu „forțele de apărare". În martie 1966, efectivul „forțelor combinate de apărare" înregistra 173 123 oameni repartizați în felul următor : statul major al forțelor combinate — 78 de oameni în uniformă și 37 civili. Forțele terestre de apărare — 171 500 oameni în uniformă și 27 000 rezerviști. (Aceste forțe sînt organizate în 5 armate, 13 divizii și numără 13 630 civili. Dispun de 279 aparate de aviație, din care 129 elicoptere). Forțele maritime de apărare — 34 963 oameni în uniformă și 4 980 civili ; 220 nave (aproximativ 120 000 tone), 260 ambarcațiuni diferite și 240 avioane. Forțele aeriene de apărare — 39 553 oameni în uniformă și 5 356 civili ; 1 100 avioane, între care F-104 J, F-86 D, F-86 F. În anul 1967, a fost inițiat un program pe cinci ani care prevede ameliorarea calitativă a armelor și a celorlalte echipamente ; a crescut, în același timp, și numărul efectivelor. Astfel, forțele terestre de apărare au un efectiv de 180 000 de oameni în uniformă și 30 000 rezerviști, iar forțele maritime de apărare — o flotă de 140 000 tone. Toate aceste date au fost publicate de Direcția de Informație a Ministerului Afacerilor Externe al Japoniei în anul 1968 ; la sfîrșitul anului 1969, se dovedisră a fi aceleași. Întrucît se are în vedere clauza constituțională a renunțării la război, forțele de apărare japoneze nu dispun decît de arme defensive. Forțele aeriene, spre exemplu, nu posedă bombardiere; forțele navale, nici un vas mai important, decît un distrugător.

Dumitru Oprescu, Goleşti — Rm. Vîlcea. Vă recomandăm consultarea volumului „Nimeni n-a rîs de Columb", de Gerhard Prause (volum din care revista noastră a publicat un serial în luna noiembrie 1969), în care sînt tratate unele enigme ale istoriei.

Bujor Ivănescu, Cîmpina. Vă mulțumim pentru aprecierile privind ultimul serial.

CÎȘTIGĂTORII COMPETIȚIEI „TOURING CLUB DE FRANCE"

I. Văduva, București. În anul 1910, Touring Club de France inițiază un concurs : înconjurul Pămîntului pe jos. Dificultățile erau extrem de mari. Concurenții erau obligați să se deplaseze numai pe jos, să străbată pe cît posibil toate țările lumii, de unde să obțină certificate oficiale care să dovedească trecerea lor prin acele locuri ; în perioada în care se deplasau cu vaporul, concurenții trebuiau să meargă pe puntea vasului, zilnic, o distanță egală, cu aceea parcursă în zece ore pe uscat. De mirajul acestui concurs sînt atrași și patru studenți bucureșteni : Dumitru Dan, Alexandru Pascu, Paul Pârvu și Gheorghe Negreanu. La 1 aprilie 1910, cei patru tineri pornesc într-o lungă călătorie care ar fi trebuit să se sfîrșească, potrivit dorinței lor, cu scrierea unei însemnate cărți. La început, tinerii străbat o parte din Europa pe itinerarul : București — Brașov — Viena — Berlin — Copenhaga — Oslo — Stockholm — Helsinki — Petersburg. La sfîrșitul lunii iulie, ajung la Moscova, de unde se îndreaptă spre Tbilisi. La începutul anului 1911, ei străbat Persia, trec prin Bagdad, Damasc, Ierusalim, Cairo, urcă de-a lungul Nilului, către izvoarele sale, și traversează apoi Marea Roșie către Aden. Sînt purtați de o corabie cu pînze pînă în Zanzibar, apoi de un vapor, la Sydney. Din Australia, cei patru tineri se îndreaptă spre India, unde, la Bombay avea să se întîmple prima dramă : Pascu, în ciuda hotărîrii pe care o luaseră cu toții, fumează opiu, se intoxică și moare (17 iulie, 1911). Dumitru Dan, Pârvu și Negreanu își continuă drumul : Allahabad — Benares — Calcutta — Capetown. Străbat, către nord, Africa, trecînd prin Congo, Gabon, Dahomey, pînă la Monrovia, capitala Liberiei. După Freetown, Dakar, Insulele Canare, e parcursă întreaga Americă de Sud (în afara Venezuelei). Traversează apoi Oceanul Pacific către Japonia, după care urmează China (unde piere Gheorghe Negreanu), Alaska și recoborîrea spre Ecuator prin America de Nord. Ajung la San Francisco, în vara anului 1913. După Mexic și Panama, Dumitru Dan și P. Pârvu trec prin Gibraltar, Africa de nord, Italia, Elveția, Franța, Belgia, Olanda, Anglia, Canada. În drumul spre Florida, Pârvu se îmbolnăvește și e internat.

IMPORTANT !

Reînnoiți-vă din timp abonamentele și pe termene cît mai lungi pentru a vă asigura continuitate în primirea revistei LUMEA

Prețul unui abonament este :

— pe trei luni 26 lei

— pe șase luni 52 lei

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., la factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

(Moare puțin mai tîrziu la Cleveland). În acel moment grupul parcursese 90 000 km în jurul lumii. Dumitru Dan continuă. În ianuarie 1915, el ajunge la Havana. Străbate, apoi, toate teritoriile din Marea Caraibilor și Venezuela. Se îmbarcă pentru Barcelona. Urmează scurte escale în Malta și la Salonic. Singurul supraviețuitor al acestei temerare călătorii ajunge, în cele din urmă, în București, după ce străbătuse 98 300 km, trecuse prin 1 500 de localități, văzuse 74 de țări și distrusese 497 perechi de opinci. El urma să primească, la Paris, premiul de 100 000 de franci.

PROGRAMUL „EOLE"

C.I. Popescu, Cluj. În cadrul definitivării programului meteorologic „Eole", pe care Centrul Național de Studii Spațiale (C.N.E.S.) din Franța îl conduce în cooperare cu N.A.S.A., două baloane experimentale au fost lansate la 9 mai 1969 de la stația experimentală din Pretoria. În cele peste două sute de zile care au trecut de la lansare, baloanele, care funcționează încă perfect, au făcut înconjurul Pămîntului în emisfera sudică de zece ori, urmărite cu atenție de stațiile radiofonice din Réunion, Nouméa, Tahiti, Buenos Aires și Pretoria. Aceste baloane experimentale — sfere de 3,7 m diametru construite de societatea Potez, umplute cu heliu și purtînd fiecare cîte o nacelă de 3 kg — sînt echipate cu cîte un emițător de înaltă frecvență, utilizînd pentru funcționare energia solară. Programul „Eole" a fost inițiat în 1967 de Centrul național francez de studii spațiale, în vederea realizării unor experiențe meteorologice destinate îmbunătățirii cunoștințelor asupra vitezei și direcției vînturilor de foarte înaltă altitudine. Baloanele experimentale lansate anul trecut sînt identice celor 500 care vor fi lansate, în cadrul programului „Eole", în cursul primului trimestru al anului 1971. Presurizate și nedilatabile, baloanele vor fi lansate în diferite puncte ale globului, la diferite altitudini. Pentru stațiile terestre care nu vor putea urmări direct evoluția baloanelor experimentale, C.N.E.S. a prevăzut construirea unui satelit (numit „Eole"), care va lansa o serie de semnale prin intermediul unui emițător puternic. Baloanele, dotate cu receptoare ultra-ușoare, vor răspunde semnalelor satelitului, indicîndu-și identitatea, temperatura și presiunea atmosferică pe care au înregistrat-o. Ulterior, satelitul va calcula distanța care îl separă de baloane, direcția și vitezele acestora, date pe care le va transmite stațiilor terestre. Satelitul „Eole" va fi lansat în noiembrie de la baza Wallops Island (S.U.A.), cu ajutorul unei rachete americane „Scout". Specialiștii sînt unanimi în aprecierile privind contribuția pe care programul „Eole" o va aduce în meteorologia planetară.

Nelu Botez, Medgidia. Insula Alcatraz (care aparține Statelor Unite — în fotografie) era părăsită pînă nu de mult. Închisoarea fusese închisă definitiv în 1963. Faptul că peste o sută de indieni s-au stabilit în insula nelocuită nu înseamnă că Alcatrazul nu va mai aparține Statelor Unite.

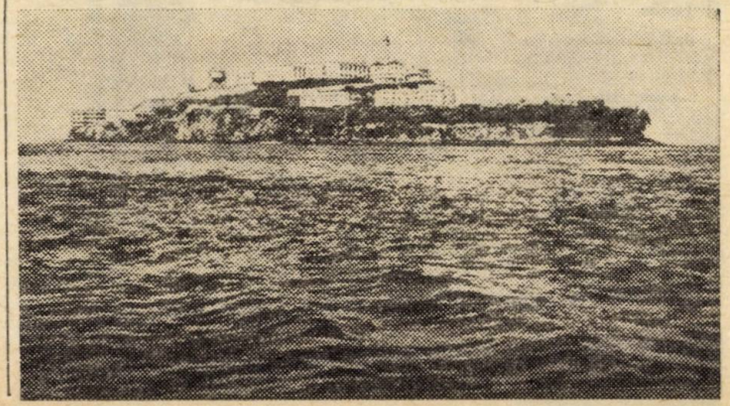

poșta redacției

PARTIDELE DIN OLANDA

Dan Dumitrescu, București. În Olanda există mai mult de o duzină de formațiuni politice. Cele mai importante sînt partidul catolic popular (K.V.P.) și partidul socialist, care, în ultimii douăzeci de ani, au format aproape invariabil guvernele. La alegerile din 1967, partidul catolic popular a obținut 42 de locuri în parlament, în timp ce partidul socialist (al muncii), 37 de locuri.

Față mandatele obținute de celelalte partide : uniunea creștină istorică — 12 ; partidul liberal — 17; partidul reformei — 3 ; partidul pacifist socialist — 4 ; uniunea politică reformată — 1; partidul țărănesc — 7 ; partidul „Democrației 66" — 7; partidul comunist — 5. Partidul naționalist-catolic nu a obținut nici un loc. Viața majorității partidelor olandeze este foarte frămîntată, înregistrîndu-se constant rupturi și fracțiuni noi. Astfel, din partidul politic reformat se desprinde, în 1968, Asociația reformată. Din partidul țărănesc se fracționează grupul „Țăranii disidenți". În aprilie 1968, din partidul catolic popular, majoritar, se desprinde un grup care se bucură de simpatia sindicatelor catolice și care formează partidul radical. Gruparea politică ce pare să atragă mai mulți partizani ai înnoirilor, este „Democrații 66", care a adunat adepți de orientări foarte diferite : liberali, socialiști de stînga, protestanți, catolici etc., sub chemarea de a pune capăt „gravei devalorizări a democrației olandeze". Partidul comunist, deși dispune de un număr redus de locuri în Parlament, se bucură de o influență crescîndă, mulțumită programului său. Existența în Olanda a unui număr mare de partide care se deosebesc, totuși, destul de puțin prin programele și țelurile lor politice, precum și toate fracționările care se produc în unele partide datorită politicii lor conservatoare, explică opțiunile contradictorii manifestate în rîndurile alegătorilor.

TRAFICUL AVIATIC PARIZIAN

Grigore Popa, Bacău. Date publicate recent de direcția de informații a ministerului francez al afacerilor externe subliniază faptul că aeroporturile pariziene Bourget și Orly au primit, în anul 1969, o cifră record de călători — 10 890 000, cifră care înseamnă un progres de 27 la sută față de anul 1968. Pentru traficul de mărfuri, a fost înregistrată o creștere de 26,5 la sută față de anul precedent. Creșterea traficului a fost cu mult mai însemnată în cazul aeroportului Orly, care rămîne obiectivul parizian cel mai vizitat (3 450 000), înaintea turnului Eiffel. O primă consecință a acestui fapt a fost sporirea numărului de mașini staționate în parcurile publice ale aerogării, cu 34,7 la sută față de anul 1968. Potrivit rezultatelor unei anchete efectuate în 1969 de aeroportul din Paris, aproximativ 25 000 de persoane (din care 16 la sută femei) lucrează la Orly. (În 1963, acest număr era de 13 000, în 1966 de 17 000). Traficul aeroporturilor pariziene, atît în ceea ce privește mișcările de avioane cît și numărul călătorilor îmbarcați și debarcați, rămîne, în acest fel, cel mai important din Europa, după cel londonez. În cazul tonajului transporturilor de mărfuri, traficul parizian ocupă locul trei, după Londra și Frankfurt.

DISPARIȚIA SUBMARINULUI „EURYDICE"

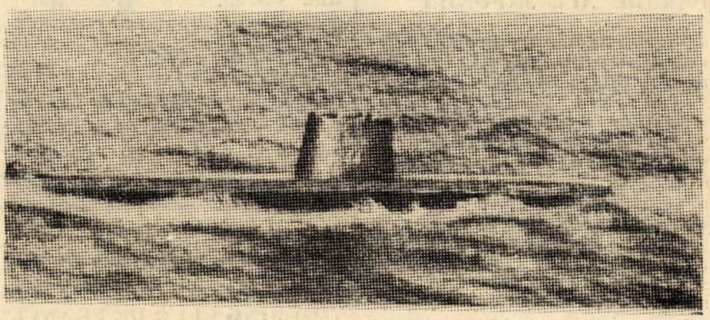

Ion Greceanu, București. Prin dispariția submarinului „Eurydice", marina franceză a pierdut al patrulea submarin de la sfîrșitul războiului pînă astăzi. Prima pierdere a fost înregistrată la 6 decembrie 1946, cînd un submarin dispare în largul portului Toulon ; numărul victimelor — 22. La 24 septembrie 1952, submarinul „Sibylle" dispare tot în largul portului Toulon ; numărul dispăruților a fost de 48. La 25 ianuarie 1968, tot în largul portului Toulon, dispare submarinul „Minerva" ; numărul victimelor — 52. Numărul dispăruților în recenta catastrofă este de 57 de oameni. Miercuri 4 martie, la ora 7 și 13 minute, toate contactele radio au fost întrerupte, înainte ca submarinul să înceapă o serie de exerciții tactice. Încercarea de a relua legăturile radio cu submarinul au fost zadarnice. Cîteva ore mai tîrziu, vasul „Fourmi" a reperat unele resturi (bucăți de masă plastică și metal) în zona în care se scufundase „Eurydice". Presupunerea privind un dezastru la bordul submarinului a fost întărită de observațiile laboratorului de detectare geofizică, ce înregistrase, la ora 7 și 28 minute, o violentă explozie în apele mării. Regiunea în care acționa „Eurydice" are o adîncime variind între 1 000 și 1 500 metri. Încercările de a descoperi epava submarinului nu au dus încă la nici un rezultat.

Dan A. Aurel, Brașov, Vasile Ardeleanu, Petroșani. Vă mulțumim pentru aprecierile privind revista noastră.

Vasile Chiriac, Bacău. Întrucît întrebările dv. se încadrează mai mult în profilul revistei „Magazin istoric", vă sugerăm să vă adresați acestei reviste.

Victor Bătălan, Arad. În măsura în care vom ajunge în posesia unor noi informații privind salvarea Veneției, vă vom îndeplini dorința, publicîndu-le.

Leon Iancovici, București. Materialul trimis de dv., este foarte interesant, dar depășește cu mult profilul revistei noastre. Vă propunem să vă adresați unei reviste de drept.

Mircea Florea, str. Dunavăț nr. 55, sect. VI, București, tel. 23.80.89., oferă spre cumpărare colecția „Lumea" 1965—1969.

Marin Anghel, Pitești. Vă rugăm să vă adresați unei reviste de arhitectură.

Dan Vîcla Baia-Mare. Consultînd nr. 46 din 1966, veți găsi profilul actualului secretar general al O.N.U., U Thant.

E. Victor, Craiova. Vă mulțumim pentru completările aduse. Vom avea în vedere propunerile dv.

Virgil Cuteanu, Timișoara. Vom ține seama de propunerea dv. privind cartea lui Jacques Bergier, „Spionajul industrial".

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

C. P. C. S.

Combinatul Chimic Craiova

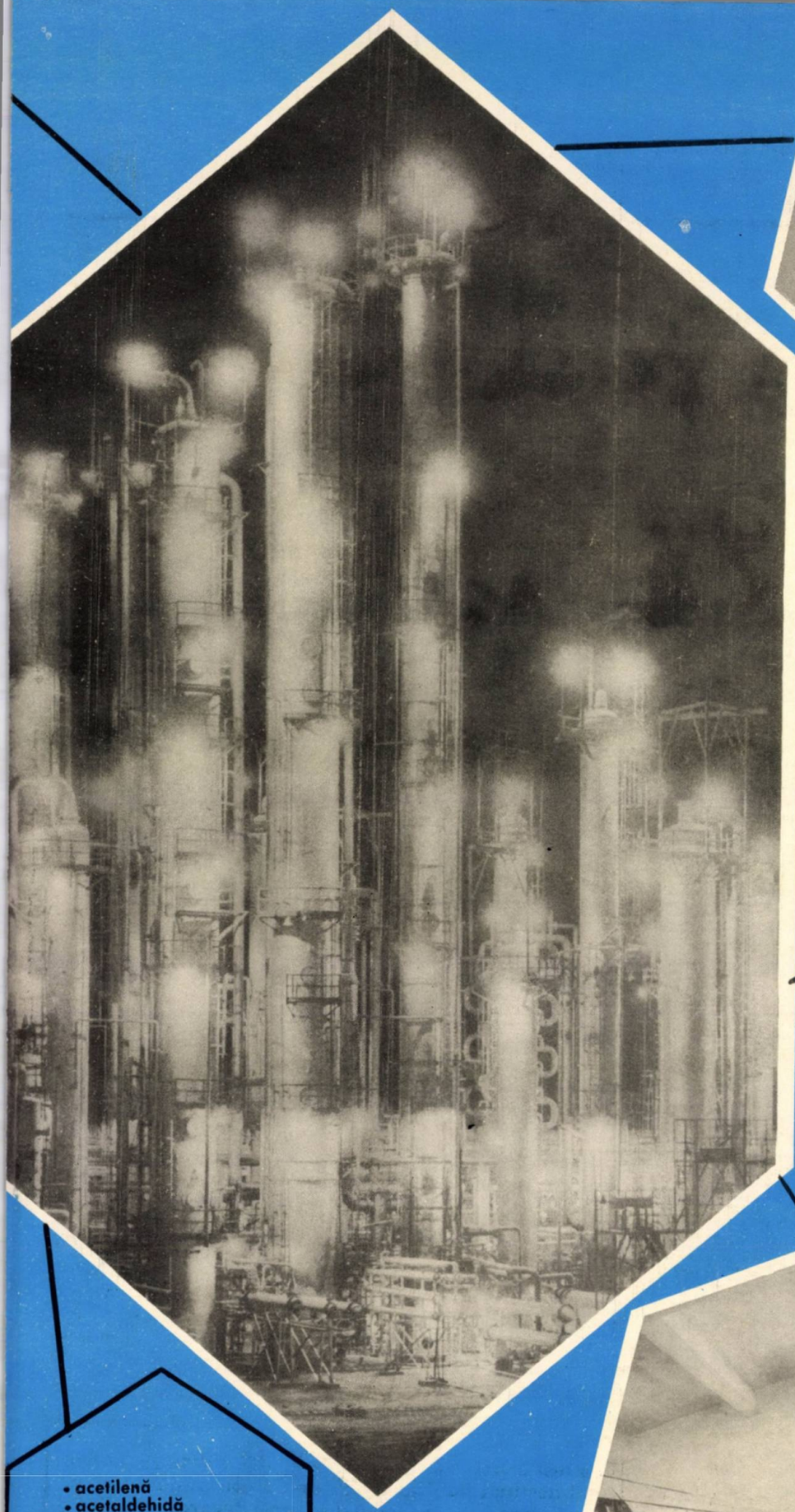

PRODUCE:

- oxigen tehnic
- amoniac
- acid azotic
- azotat de amoniu
- uree îngrăşământ şi uree tehnică
- catalizatori pt. industria amoniacului

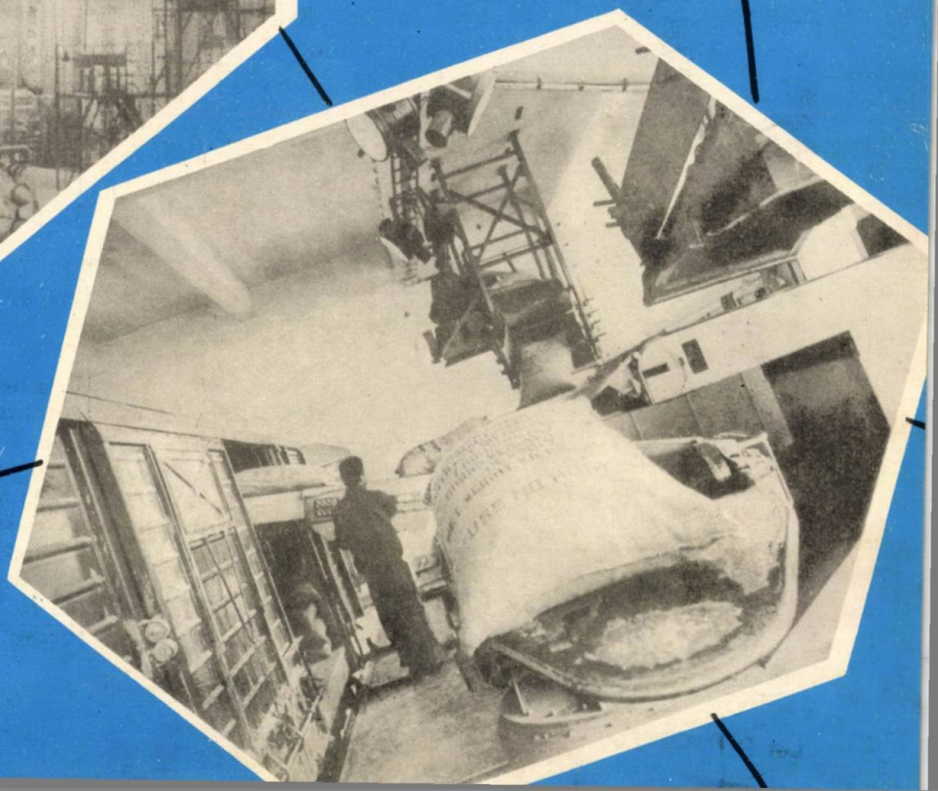

- acetilenă
- acetaldehidă
- acid acetic
- Butanol
- acetat de vinil monomer
- poliacetat de vinil catalizator pt. sinteza butanolului şi acetatului de vinil monomer
- acid nicotinic

Idealul oricărei gospodine...

...moderne îl constituie bucătăria amenajată după cele mai evoluate principii, cu caracteristici funcționale multiple, într-un cadru cît mai agreabil în care să se poată servi nu numai o gustare ci chiar prînzul după toate regulile artei.

Toate aceste dorințe, care corespund pe deplin exigențelor contemporane, sînt acum satisfăcute prin apariția celei mai moderne garnituri de bucătărie lansată de MINISTERUL INDUSTRIEI LEMNULUI — bucătăria din corpuri modulate

IDEAL

Fiecare modul a fost astfel conceput să permită utilizarea maximă a spațiului disponibil destinat bucătăriei, lăsînd cît mai multă libertate de mișcare, aspect care interesează în mod deosebit pe fiecare gospodină dornică să-și desfășoare activitatea culinară cu minimum de efort și fără acel obositor du-te-vino al mamelor și bunicelor noastre.

Fabricată de COMBINATUL DE INDUSTRIALIZARE A LEMNULUI PIPERA — BUCUREȘTI, din plăci fibrolemnoase înnobilate, înzestrată și cu o masă și cu trei tabu rete suple, putîndu-se procura din comerț în ansamblu sau în piese separate, noua garnitură de bucătărie vă va convinge că menajul modern nu poate fi conceput fără

bucătăria IDEAL !

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

nr. 12 *19 martie 1970*

Întîlnirea de la ERFURT

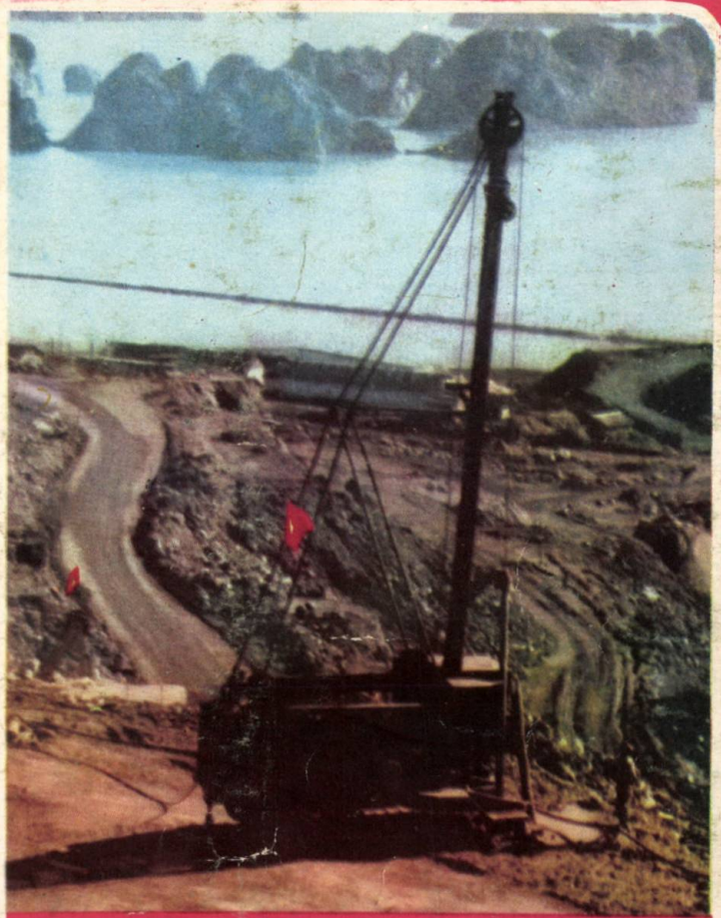

Relațiile interamericane

Pledoarie pentru reconsiderare

reportaj pe glob

HA LONG

FRĂMÎNTATA EPOPEE A POLULUI SUD

şi-a deschis porţile „EXPO – 70“

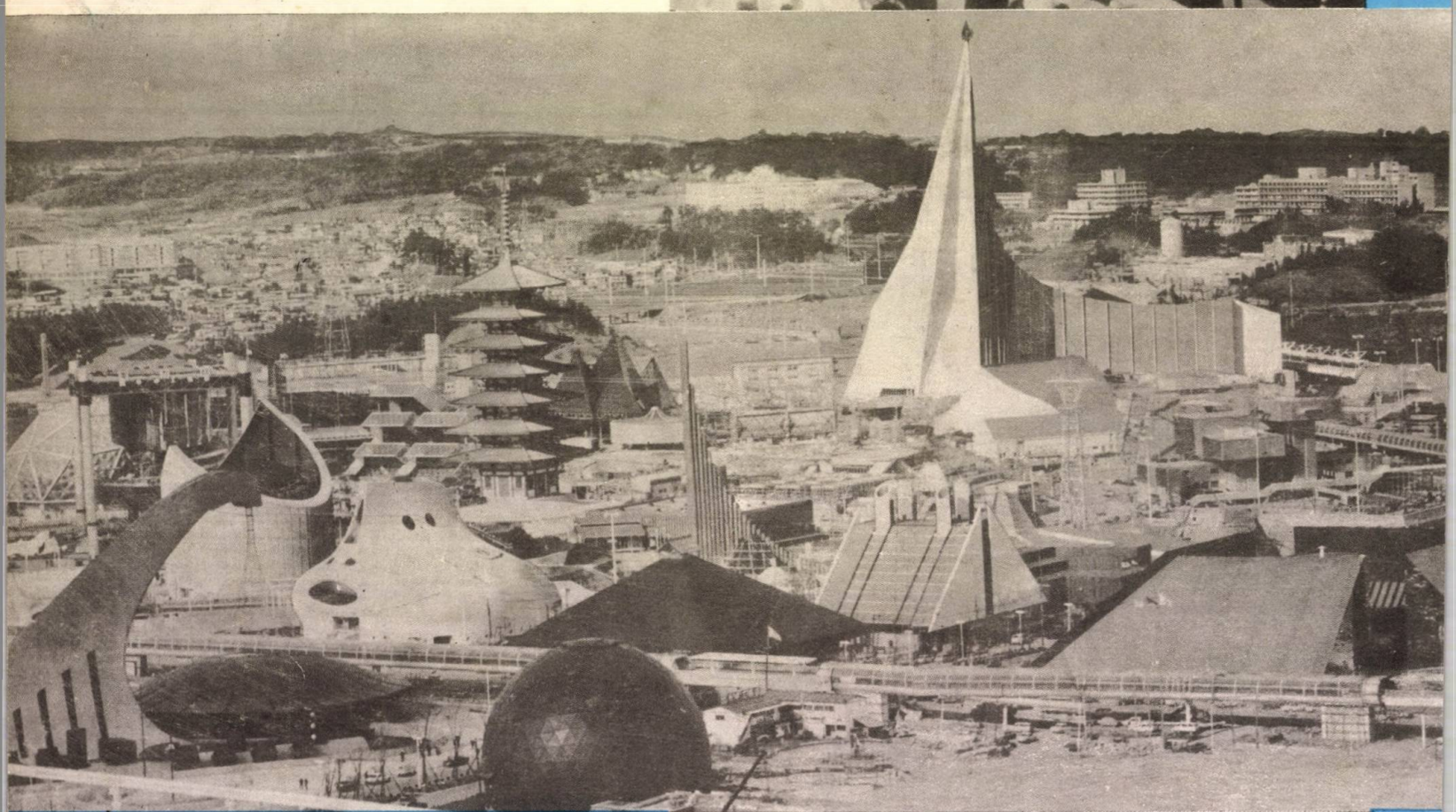

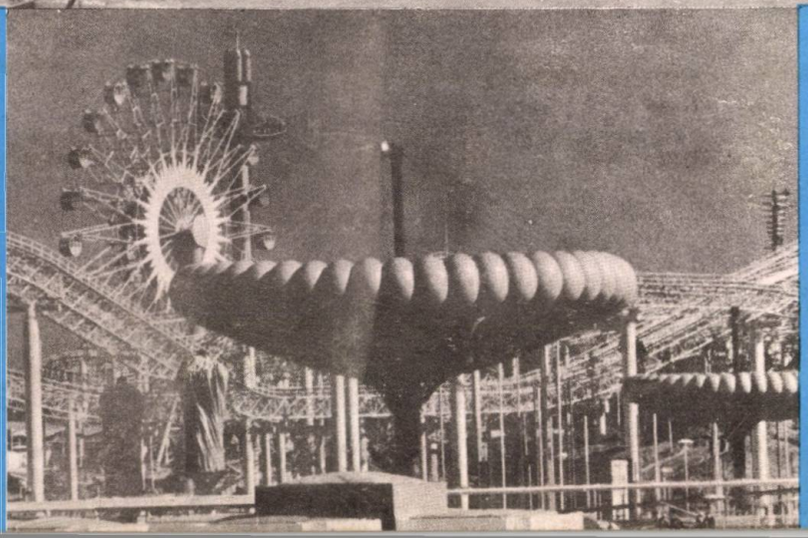

Mare aflux de vizitatori încă din primele ore după deschidere (sus)

Vedere panoramică a „Expo-70“. În centrul imaginii — pavilionul Uniunii Sovietice (mijloc)

Zona distracţiilor, lumea celor mai mici vizitatori (jos)

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

LUMEA

Nr. 12 (334) — 19 MARTIE 1970

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Liana Enescu*

INTERVIUL NOSTRU

4 NICOLAE ECOBESCU : România și cauza dezarmării
6 JOHN LYNG : Extinderea schimburilor bilaterale este posibilă
7 ROY MASON : Perspective în relațiile economice româno-engleze

CORESPONDENȚE

8 Întîlnirea de la Erfurt
11 LIMA. C.I.E.S. La masa conferinței și în culise... *Carlos Ortega*

CENTENARUL NAȘTERII LUI LENIN

9 Ritmurile energeticii sovietice. *Piotr Neporojnii, ministrul energeticii și electrificării al U.R.S.S.*

ARTICOLE

12 Luigi Longo despre unele probleme ale dezvoltării social-politice contemporane
14 Franța. „Reconversiune spre sud ?". *Rodica Georgescu*
20 Bolivia. Filozofie și practică la început de drum. *Anca Voican*
21 Măsurile anti-hijacking. *Mircea Grigorescu*
23 Reînnoirea culturală congoleză. *Paul Mushiete, ministrul culturii și artelor al Republicii Democratice Congo*
24 Unde duc firele „cazului Yablonski ?". *Felicia Antip*

REPORTAJ PE GLOB

16 Schije și palmieri la Ha Long. *Corneliu Vlad*

EVOCĂRI ISTORICE

18 Aniversarea nașterii lui Alexandru Ioan Cuza. O activitate închinată intereselor națiunii române. *Dan Berindei*

SERIAL

25 Raymond Cartier evocă, în revista „Paris Match", epopeea Polului Sud

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 Nhan Dan, Le Drapeau Rouge, L'Unità, Life, Newsweek

PROFIL

30 CYRILLE ADOULA, ministrul de stat însărcinat cu afacerile externe, cooperarea și comerțul exterior al Republicii Democratice Congo

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

ROMÂNIA ȘI CAUZA DEZARMĂRII

Centenarul nașterii lui Lenin

RITMURILE ENERGETICII SOVIETICE

Interviuri

JOHN LYNG — ministrul afacerilor externe al Norvegiei

ROY MASON — ministrul comerțului exterior al Marii Britanii

150 de ani de la nașterea lui Al. I. Cuza

O ACTIVITATE ÎNCHINATĂ INTERESELOR NAȚIUNII ROMÂNE

Din actualitatea internațională

ERFURT: Întîlnirea dintre Willi Stoph și Willy Brandt

LIMA: Pledoarie pentru reconsiderarea relațiilor inter-americane

PARIS: Reconversiune spre Mediterana?

KINSHASA: Reînnoirea culturală congoleză

Raymond Cartier evocă

„Frămîntata epopee a Polului Sud"

săptămîna în telegrame

Laos

ADEVĂRATA SOLUȚIE

Dezvăluirile din ce în ce mai frecvente, dezbaterea tot mai amplă a evenimentelor din Laos au adus în fața opiniei publice dimensiunile reale ale prezenței militare americane în acest mic teritoriu al peninsulei indochineze.

Cititorii noștri au fost informați, prin articolele publicate anterior în revistă, asupra evoluției situației din această țară. Extinderea focarului de război din Vietnam spre Laos și, implicit, a intervenției militare americane asupra unor noi regiuni din Asia de sud-est a atras dezacordul categoric al opiniei publice mondiale. În același timp, o dată cu începerea publicării, la 9 martie, de către Pentagon, a pierderilor americane în Laos, desolidarizarea păturilor largi ale poporului american față de politica de intervenție militară a Administrației se manifestă cu o intensitate deosebită.

Din punct de vedere al contactelor diplomatice, săptămîna aceasta s-a înregistrat inițiativa prințului Sufanuvong, președintele Comitetului Central al Partidului Neo Lao Haksat, de a se organiza o întîlnire între un reprezentant al său și oficialitățile de la Vientiane. Mergînd pe calea încercării de a se găsi o soluție pașnică, la masa tratativelor, a actualei stări conflictuale din Laos, Frontul Patriotic și-a făcut cunoscută declarația sa în 5 puncte care prevede, într-un spirit constructiv, măsurile de întreprins în vederea înlăturării surselor de tensiune din această țară. Potrivit programului Frontului Patriotic din Laos, printre modalitățile de reglementare pașnică a actualului conflict, obținerea regatului laoțian de la stabilirea de alianțe militare cu alte state și refuzul de a accepta staționarea bazelor străine militare și a personalului militar ar oferi, în conformitate cu Acordurile de la Geneva, un cadru propice instaurării unui climat pașnic. Totodată, organizarea de alegeri generale, libere și democratice, în vederea constituirii unei Adunări Naționale și formarea unui guvern de uniune națională, în contextul respectării tronului, ar permite, în paralel cu eforturile de a se ajunge la o înțelegere între partidele politice, stabilirea coordonatelor necesare pentru unitatea Laosului.

În legătură cu publicarea documentului Frontului Patriotic, Comitetul unificat al forțelor patriotice neutraliste din Laos a făcut o declarație, transmisă de agenția „Khansan Patet Lao", în care se subliniază, printre altele: „Soluția politică (propusă de Frontul Patriotic din Laos) se va bucura de sprijinul larg al populației țării, precum și al acelor popoare și guverne din lumea întreagă, cărora le sînt scumpe pacea și dreptatea". În continuare, Comitetul unificat a declarat că „agresiunea americană din Laos constituie sursa de încordare din această țară. Escaladarea războiului de către americani, intensificarea bombardamentelor întreprinse de avioanele B-52 au creat primejdia extinderii războiului, amenință pacea și securitatea în Indochina și în Asia de sud-est".

În legătură cu eforturile de soluționare a situației din Laos, Guvernul Revoluționar Provizoriu al Vietnamului de sud și-a precizat poziția într-un comunicat în care se arată: „Statele Unite trebuie să înceteze intervenția lor în Laos, să-și retragă din această țară întreg personalul lor militar, armamentul și materialul de război. De asemenea, S.U.A. trebuie să pună capăt folosirii teritoriului laoțian ca punct de sprijin în războiul de agresiune desfășurat de ele în Vietnamul de sud".

În același context al eforturilor de a bara utilizarea forței ca metodă de „soluționare" a unei situații complexe, președintele Consiliului de Miniștri al Uniunii Sovietice, Alexei Kosighin, a subliniat într-o scrisoare adresată președintelui Nixon că propunerea americană privind consultările între statele semnatare ale Acordurilor de la Geneva din 1962 „este nerealistă în situația actuală, cînd Statele Unite își continuă războiul în Vietnam și își lărgesc amestecul militar în Laos, cînd guvernul de coaliție creat la Vientiane este paralizat ca urmare a acțiunilor forțelor de dreapta. Restabilirea păcii în Laos ar trebui începută prin consultări între forțele politice ale țării". Scrisoarea premierului sovietic remarcă, în acest sens, eficacitatea programului politic în 5 puncte al Frontului Patriotic din Laos și utilitatea unei întîlniri, la masa tratativelor, între prinții Suvanna Fuma și Sufanuvong.

Efortul părților direct interesate de a găsi modalități reciproc acceptabile în vederea soluționării, cu hotărîre și calm, pe baza respectului reciproc și a bunelor intenții, a actualului conflict din Laos aduce cu și mai multă pregnanță pe primul plan al actualității necesitatea încetării prezenței militare americane în această țară, reclamă renunțarea completă la politica de intervenție a Statelor Unite în Laos.

Franța

REZULTATUL ALEGERILOR CANTONALE

Cele două tururi de scrutin ale alegerilor cantonale din Franța au însemnat, anul acesta, înfruntarea a 5 428 candidați pentru 1 609 locuri. Printre ei au figurat, alături de notabilități locale, numeroși miniștri, deputați, senatori, statele-majore ale partidelor politice pregătind consultarea cu electorii cu o minuțiozitate care infirma, parțial cel puțin, aprecierea tradițională a acestor alegeri drept alegeri de rutină, de interes limitat.

E drept că, în general, alegerile cantonale sînt considerate ca avînd o importanță secundară și de mult se fac auzite critici vizînd atît baza pe care sînt organizate, cît și modul lor de desfășurare. Așa, de pildă, de fiecare dată, alegerile cantonale sînt învinuite că au loc pe temeiul unor diviziuni administrative și teritoriale arhaice, instituția cantonală existînd încă din timpul Revoluției franceze, și că se sprijină pe o mentalitate învechită, rurală, ce n-ar corespunde concepțiilor moderne. Însăși împărțirea cantonală este aberantă, se spune, deoarece unele dintre cantoane grupează doar cîteva sute de alegători, iar altele cîteva sute de mii. Calitățile personale, devotamentul pentru rezolvarea problemelor locale — ca, de pildă, obținerea pentru regiune a creditelor necesare unor lucrări de canalizare sau a beneficiului traseului unei noi autostrăzi — ar fi decisive la înclinarea raportului de forțe în favoarea unuia sau a altuia dintre candidați.

După cum observa însă Pierre Viansson-Ponté în comentariul său din ziarul „Le Monde", „nici un scrutin nu este «pur local», orice alegere este în același timp locală și politică". Actualele alegeri cantonale au demonstrat acest lucru. Unele formații politice s-au văzut amendate de electoratul lor tradițional din cauza disensiunilor interne ivite în perioada ce s-a scurs de la alegerile din 1967 și pe care nu au izbutit să le aplaneze pînă acum. În același timp, intuirea faptului că înfruntarea cantonală capătă un sens politic tot mai pronunțat a adus în fața urnelor cel mai ridicat număr de alegători din ultimii douăzeci de ani. Jacques Ozouf, care semnalează în paginile revistei „L'Observateur" că, deși în proporție mai redusă decît la sate, participarea la vot a înregistrat creșteri și la orașe, încearcă să răspundă întrebării: „Ce i-a adus în fața urnei pe francezi?" „Desigur că nu vitalitatea consiliilor generale a căror putere, față de cea a prefecților n-a încetat să scadă — scrie el... Și nici forța de convingere a presei, căci presa s-a străduit să denunțe inadaptabilitatea consiliilor generale la evoluția demografică, economică și administrativă a Franței".

Explicația ar consta pe de o parte în faptul că alegerile din 8 și 15 martie sînt primul test prin care trec formațiile politice franceze după alegerile prezidențiale din iunie 1969, iar pe de altă parte în aceea că ele sînt socotite în mod incontestabil ca un preludiu al alegerilor municipale de anul viitor — și, poate, ca un început de prefigurare a alegerilor legislative din 1973. În această situație, fiecare partid a avut, în recentele alegeri, ceva de dobîndit: grupările majoritare — Uniunea pentru Apărarea Republicii (U.D.R.) și Republicanii Independenți, plus o parte din centriști — o pătrundere mai adîncă pe plan local; forțele de opoziție — întărirea pozițiilor deținute și cuce-

Președintele Austriei, Franz Jonas, vizitînd expoziția românească de turism din cadrul Tîrgului internațional de primăvară de la Viena

rirea unui număr sporit de sufragii.

Adoptînd o tactică nouă, îmbinare a metodelor îndelung practicate de vechii radicali — stabilirea de contacte mai strînse și mai directe cu populația — și a vocabularului modern privind organizarea economică și administrativă, majoritatea a căutat să valorifice din plin posibilitățile oferite de cele două tururi de scrutin. În plus, liderii U.D.R. au căutat stăruitor în vremea din urmă să demonstreze importanța consiliilor generale, insistînd, de pildă, asupra volumului fondurilor pe care sînt chemate să le mînuiască și anunțînd, chiar dacă imprecis, o viitoare creștere a atribuțiilor acestor consilii.

Partidul guvernamental U.D.R. obține astfel, în urma celor două tururi de scrutin, cu 33 de locuri mai mult decît în trecut, în total 219 locuri. Republicanii independenți se impun în 110 cantoane, cu un plus de 5 locuri. Dar, deși se constată un spor de 50 de consilieri generali în favoarea majorității guvernamentale, pe ansamblul cantoanelor scorul grupărilor ei rămîne inferior celui pe care îl reprezintă totalul formațiilor stîngii. Principala forță de stînga, Partidul Comunist Francez, singurul partid care a avut reprezentanți în toate cantoanele, a avut în actualele alegeri reconfirmarea influenței sale în rîndurile diferitelor pături de alegători. El a obținut 153 de locuri, majorînd cu 19 numărul de cantoane în care reprezentanții săi se impun. Dintre celelalte grupări de stînga, partidul socialist, în ciuda tacticii sale defensive, pierde 12 locuri, rămînînd cu 267 ; partidul socialist unificat obține doar 2 locuri în plus, în total 22 ; celelalte organizații de stînga pierd 31 de locuri, rămînînd în 297 de cantoane.

Observatorii consideră că lipsa de unitate a formațiilor stîngii a afectat în mod negativ rezultatul consultării electorale. Valabilitatea acestui punct de vedere a fost verificată la cel de al doilea tur de scrutin, cînd, în unele cantoane, situația s-a îmbunătățit în urma aplicării inițiativei partidului comunist ca, pe bază de reciprocitate, „candidatii prezentați de partidele de stînga să se retragă în favoarea candidatului ajuns în frunte după primul tur".

Alegerile cantonale desfășurate în Franța la 8 și 15 martie au dovedit o dată în plus, a arătat Georges Marchais, secretar general adjunct al P.C. Francez, „importanța unei stîngi unitare și necesitatea sporirii eforturilor în această direcție".

Helsinki

OPȚIUNI FINLANDEZE

Duminică și luni au avut loc în Finlanda alegerile pentru noul parlament. Cei 3 095 000 de alegători înscriși au trebuit să-și spună părerea asupra celor care vor conduce țara în următorii patru ani, alegînd dintre 1 284 de candidați propuși pentru cele 200 de locuri.

Ultimele sondaje efectuate sîmbătă nu lăsau să se prevadă posibilitatea unor schimbări esențiale în poziția pe care o vor ocupa, după alegeri, diferitele formațiuni politice finlandeze. Și, privite în ansamblul lor, rezultatele scrutinului n-au infirmat aceste pronosticuri, partidele din coaliția guvernamentală (principalele fiind Partidul social-democrat, Partidul de centru și Uniunea Democratică a Poporului Finlandez) păstrîndu-și majoritatea — 137 locuri din 200. În parte, însă, fiecare partid majoritar din guvern acuză pierderi după actualele alegeri ; chiar cea mai puternică grupare, Partidul social-democrat, care, se subliniază de către comentatori, a avut cel mai puțin de suferit, a pierdut patru locuri din cele 56 deținute pînă acum. Cele mai multe mandate neînnoite prezintă centriștii, care, de la 50 de locuri în Parlament, dispun acum de 38.

Partidul Agrarian al lui Veikko Vannamo a realizat 18 mandate, un progres surprinzător, iar Partidul coaliției naționale 37 mandate.

În configurația noului Parlament, Uniunea Democrată a Poporului Finlandez din care face parte și Partidul Comunist obține 36 de locuri.

Actualul guvern, condus de Mauno Koivisto va demisiona după două săptămîni, cînd noul Parlament se va întruni pentru prima oară după alegeri. El își va alege deci la 3 aprilie biroul, demisia fostului cabinet avînd loc puțin după această dată.

Se consideră că formarea noului guvern nu va fi lipsită de greutăți. Desigur, primele încercări vor merge în direcția reeditării coaliției aflate pînă acum la putere, majoritară în ciuda pierderilor suferite.

Dar s-ar putea, spun unii comentatori, ca această coaliție să întîmpine dificultăți, create în special de plusul de voturi cîștigate de celelalte partide, și în primul rînd de Partidul Agrarian.

După reglementarea problemei kurde : liderul kurd Mustafa Barzani (în alb) alături de guvernatorul provinciei Arbil

Bagdad

ACORDUL DIN 11 MARTIE

După nouă ani de neînțelegeri și luptă armată dusă de populația kurdă din Irak în sprijinul revendicărilor sale, la 11 martie, între reprezentanții kurzi și guvernul de la Bagdad a fost stabilit un acord, apreciat ca instrument de instaurare a liniștii în această parte a lumii, de reglementare pașnică a unei probleme care a stat în preocupările fiecărui guvern irakian venit la putere după 14 iulie 1958, data răsturnării monarhiei.

Din iunie 1961 pînă de curînd, lupta populației kurde pentru drepturile sale cunoaște doar scurte perioade de răgaz sau de conciliere, atmosfera fiind, în general, încărcată de ostilitate, datorită refuzului repetat al fostelor oficialități centrale de a răspunde cererilor kurde. Eșecul negocierilor angajate între părți în iulie 1965 a însemnat reluarea, la cîteva luni după aceasta, a ofensivei armatelor kurde. În anul următor, planul de pace în 12 puncte dat publicității de șeful guvernului irakian de atunci, Abdel Rahman Bazzaz, atrage încetarea focului și face să se vorbească pentru prima oară de posibilitatea unei rezolvări adecvate a conflictului. Dar și acest acord rămîne literă moartă. Abia în februarie 1969, generalul Hassan El Bakr anunță reluarea dialogului între cele două părți. Un prim rezultat al acestor convorbiri a fost amnistia generală „pentru toți civilii și militarii kurzi", decretată în ianuarie anul acesta.

„Drepturile naționale ale kurzilor sînt pe deplin recunoscute, a declarat generalul El Bakr, președintele Republicii Irakiene, în intervenția sa din 11 martie. Ei vor putea să-și dezvolte trăsăturile naționale în sînul unității poporului, al națiunii și ordinii constituționale irakiene".

Acordul din 11 martie prevede recunoașterea acestor drepturi și revizuirea constituției țării în acest sens. Postul de vicepreședinte va reveni unei personalități politice kurde, a cărei alegere va fi făcută de comun acord între Partidul Democratic Kurd și Partidul Baas de guvernămînt. La fel se va proceda și pentru celelalte personalități kurde care urmează să ocupe posturi administrative. În baza acordului intervenit, „refugiații kurzi vor putea să revină în orașele și satele de origină".

Sînt menționate, de asemenea, ajutoare și alocații, despăgubiri „pentru pierderile suferite în trecut". Acordul prevede crearea unei universități în Suleymanieh, principalul oraș al regiunii kurde, imprimarea de cărți și apariția unui săptămînal în limba kurdă.

În interviul acordat duminică Agenției irakiene de informații, generalul Al Barzani a arătat că Partidul Democratic Kurd, pe care-l reprezintă, se angajează să coopereze în strînsă legătură cu guvernul de la Bagdad pentru aplicarea „în litera și spiritul său" a actualului acord. Populația kurdă, a spus în continuare liderul Partidului Democratic, a primit cu satisfacție acordul din 11 martie și este gata să se integreze „campaniei întreprinse de guvern de reconstrucție și înfrumusețare a regiunii kurde". „Separatismul nu figurează printre obiectivele partidului nostru. Căutăm să slujim sincer poporul irakian. Arabi și kurzi sîntem frați în această patrie" — a declarat Al Barzani.

Liana ENESCU

În vizită la redacție

ROMÂNIA ȘI CAUZA DEZARMĂRII

Nicolae ECOBESCU,
adjunct al ministrului afacerilor externe

Publicăm în acest număr partea finală) a convorbirii cu tovarășul Nicolae Ecobescu, adjunct al ministrului afacerilor externe, consacrată problematicii dezarmării. Ca și în partea anterioară, această ultimă parte a dialogului se referă în mod special la politica României în domeniul dezarmării, la recentele propuneri avansate de guvernul român.*

România, împreună cu celelalte țări socialiste, cu alte state iubitoare de pace, pătrunsă de un sentiment de înaltă responsabilitate, atribuie, după cum se știe, o mare însemnătate negocierilor de dezarmare, considerînd că se impune cu cea mai mare urgență trecerea la tratative eficiente, pentru realizarea unor măsuri cu adevărat practice de încetare a cursei înarmărilor și de dezarmare, cauză în care sînt interesate toate popoarele lumii. Firește, calea nu este ușoară, ținînd seama de acțiunile cercurilor imperialiste agresive, promotoare ale politicii de forță împotriva luptei popoarelor pentru independență, suveranitate și progres.

După ce au fost examinate, în numărul precedent, propunerea privind înghețarea și reducerea bugetelor militare ale tuturor statelor, precum și propuneri referitoare la asumarea printr-un document internațional, cu forță obligatorie și vocație universală, a unor angajamente ferme de nerecurgere la forță sau la amenințarea cu folosirea forței, de neamestec sub orice formă și în nici o împrejurare în treburile interne ale altor state, discuția de față s-a axat pe celelalte propuneri prezentate de țara noastră, la 5 martie, Comitetului de dezarmare de la Geneva.

Am solicitat interlocutorului nostru să ne vorbească despre propunerea privind „renunțarea la efectuarea de manevre militare pe teritoriul altor state; interzicerea creării de noi baze militare și a amplasării de noi arme nucleare pe teritorii străine; măsuri de lichidare a bazelor militare străine".

— Făurirea unui sistem eficient de pace și securitate — atît pe plan regional cît și pe scară mondială — necesită o permanentă evaluare a realităților internaționale, aflate în continuă schimbare, disocierea instituțiilor și metodelor viabile de cele anacronice, a elementelor pozitive de cele negative, perimate, care frînează îmbunătățirea climatului politic internațional. Raporturile dintre națiuni, tot mai dinamice și mai diversificate, nu pot fi îngrădite în scheme rigide, depășite de vremuri. Locul acestora trebuie să-l ia acele forme și modalități de colaborare care, reflectînd prefacerile profunde caracteristice lumii contemporane și aflîndu-se într-o perfectă concordanță cu postulatele fundamentale ale legalității internaționale, sînt capabile să promoveze progresul — politic, economic, social, cultural — și cooperarea între țări și popoare.

Viața însăși, în evoluția ei firească, face ca statele, în scopul dezvoltării și diversificării relațiilor dintre ele, să treacă peste obstacolele ce frînează colaborarea, să caute și să găsească — împreună — numeroase domenii de interes comun, să stabilească legături de natură a stimula circuitul viu, continuu al valorilor materiale și spirituale, de pe urma căruia beneficiază toate națiunile. Interesele generale ale păcii impun înlăturarea barierelor artificiale, create de forțele imperialiste și, în context, îndepărtarea sechelelor războiului rece, renunțarea la zăngănitul armelor și la alte demonstrații de forță, care nu fac decît să adîncească neîncrederea și încordarea internațională.

Sînt coordonate care definesc sensul propunerii României.

Expresie a unei abordări graduale, de la simplu la complex, propunerea aceasta vizează un ansamblu coerent de măsuri și acțiuni practice, imediate: renunțarea — de către toate statele — la efectuarea de manevre militare pe teritoriul sau la granițele altor țări; interzicerea creării de noi baze militare pe teritoriul altor state; interzicerea amplasării de noi arme nucleare pe teritorii străine, inclusiv mijloace de ducere la țintă și rampe de lansare a unor astfel de arme; lichidarea bazelor militare străine și retragerea trupelor înlăuntrul frontierelor naționale; desființarea concomitentă a blocurilor militare.

Măsurile menționate au fost susținute cu consecvență de România atît în cadrul Comitetului pentru dezarmare, cît și în alte foruri internaționale. În intervenția rostită la 2 noiembrie 1967 în Comitetul de la Geneva — pentru a nu menționa decît un exemplu — delegația română sublinia „importanța deosebită pe care ar avea-o înfăptuirea pînă la capăt, integrală, a conceptului de neproliferare a armelor nucleare. Aceasta cere, în mod imperios, să se realizeze, ca unul din primii pași în domeniul dezarmării, retragerea tuturor armamentelor atomice de pe teritoriul altor state, lichidarea bazelor militare de pe teritorii străine și retragerea trupelor în limitele granițelor naționale... După părerea noastră, este foarte greu de conciliat prezența armelor nucleare pe teritoriul altor țări cu scopurile tratatului de neproliferare".

Traducerea în viață a măsurilor propuse de guvernul român ar constitui, fără îndoială, o contribuție de seamă la consolidarea bunului cel mai prețios al omenirii și al fiecărei țări în parte — pacea, „pacea prelungită" — cum spunea Nicolae Titulescu — „care singură îngăduie unei națiuni să-și găsească drumul, care singură îngăduie să se aducă civilizației generale binefacerile creatoare ale geniului național."

— V-am ruga, tovarășe ministru, să ne vorbiți despre propunerea privind zonele denuclearizate, sensul și însemnătatea înfăptuirii lor, aportul unei asemenea măsuri la opera generală de dezarmare, destindere și pace.

— O măsură ce vine în întîmpinarea cerinței popoarelor de a găsi căi adecvate de evitare a pericolului folosirii armelor nucleare o constituie crearea de zone denuclearizate. Instrumente de promovare a încrederii reciproce și a unor relații de conviețuire pașnică între state, susceptibile de a se extinde treptat, asemenea zone se recomandă ca o prefigurare a lumii de mîine, care, eliberată complet de armamentul atomic, va trebui să se înfățișeze ca o vastă arie denuclearizată.

Generată de realitățile politice și militare ale perioadei postbelice, ideea aceasta a cîștigat necontenit teren, bucurîndu-se de o largă adeziune. O atestă sugestiile și propunerile referitoare la constituirea unor zone lipsite de prezența armelor „A" și „H" în Africa, America Latină, Asia, Europa Centrală, Bal-

*) Partea I și a II-a, în „Lumea" nr. 8 și, respectiv, 11

cani, Scandinavia, Orientul Apropiat, Adriatica, Mediterana etc.

Conceptul de denuclearizare — consacrat inițial de rezoluții ale Adunării Generale a O.N.U. și recomandări ale mai multor conferințe internaționale — își găsește o primă aplicare în cazul Antarcticii. Se extinde apoi asupra unui continent populat — America Latină. Sînt ilustrări ale viabilității unei idei valoroase, ce se cere materializată și pe alte continente.

Experiența acumulată, soluțiile adoptate pentru problemele pe care zonele de acest fel le implică merită a fi examinate cu toată atenția căci, pe lîngă condițiile concrete din fiecare regiune, care determină reglementări specifice, s-au conturat elementele de principiu, s-a precizat cadrul general al acestei instituții.

Acordurile de denuclearizare trebuie să fie, firește, rezultatul eforturilor comune ale statelor din zonele geografice respective.

Printr-un consens liber exprimat, statele ce doresc să se constituie într-o zonă denuclearizată urmează să-și asume obligații reciproce de a nu fabrica sau achiziționa într-un alt mod arma nucleară, de a nu solicita sau primi asistență pentru producerea acestei arme, de a nu accepta, din partea nici unui furnizor, transferul unor asemenea arme. Totodată, ele s-ar angaja să nu admită amplasarea de focoase nucleare, mijloace de transportare la țintă și rampe de lansare pe teritoriul lor, să nu permită introducerea temporară, tranzitul, experimentarea și fabricarea unor asemenea arme de către alte state, pe teritoriul propriu.

Doresc să subliniez că un tratat menit să scoată o anumită regiune de sub incidența armelor nucleare nu poate și nu trebuie să afecteze dreptul statelor participante de a utiliza din plin energia atomică în scopuri pașnice.

În ce privește puterile deținătoare de arme nucleare, este necesar ca ele să-și asume obligația precisă de a respecta statutul de zonă denuclearizată. Lor le revine, de asemenea, datoria să acorde garanții ferme că nu vor recurge la folosirea sau la amenințarea cu folosirea armelor nucleare contra statelor ce fac parte dintr-o asemenea zonă.

În convingerea că zonele denuclearizate constituie o măsură tranzitorie de certă utilitate pentru îndiguirea primejdiei utilizării armamentului termonuclear, pînă la rezolvarea radicală a problemei prin interzicerea și distrugerea tuturor stocurilor existente, România a salutat realizarea Tratatului pentru interzicerea armei nucleare în America Latină și susține crearea unor astfel de zone în diferite părți ale globului.

Vădind o preocupare deosebită pentru asigurarea unei păci trainice și dezvoltarea unor relații de înțelegere și colaborare între statele din regiunea geografică unde este situată, țara noastră a propus — așa cum se cunoaște — transformarea Balcanilor într-o zonă a cooperării și bunei vecinătăți, liberă de arme nucleare. Măsură de actualitate, transpunerea în practică a inițiativei guvernului român ar avea multiple efecte pozitive asupra raporturilor dintre țările din această parte a continentului european, reprezentînd, în același timp, un aport remarcabil la întărirea securității și intensificarea cooperării în Europa.

Chestiunea zonelor denuclearizate a fost adusă în atenția Comitetului pentru dezarmare chiar de la începutul activității sale. Discuțiile pe această temă au fost însă sporadice ; o examinare temeinică, de fond, nu a avut loc. Se poate aprecia că, o dată cu încheierea și intrarea în vigoare a acordului de neproliferare, problema se impune a fi abordată dintr-un unghi nou, tratarea ei fiind înlesnită de clauzele care interzic răspîndirea armelor nucleare. De altfel, art. VII al acestui acord dispune că nici una din prevederile sale „nu afectează dreptul vreunui grup de state de a încheia tratate regionale pentru a asigura *absența totală* a armelor nucleare pe teritoriile respective" (sublinierea ne aparține).

În lumina considerentelor la care m-am referit, cred că, în etapa actuală, Comitetului de la Geneva îi revine misiunea de a trece la negocieri laborioase asupra problemei denuclearizării. Sarcina aceasta este facilitată de propunerea concretă a delegației române privind „crearea de zone denuclearizate în diferite părți ale lumii, inclusiv în regiunea Balcanilor".

Dezbaterea sa multilaterală, aprofundată, ar stimula acțiunile și inițiativele statelor, ar netezi terenul pentru realizarea unor acorduri referitoare la stabilirea de noi zone denuclearizate.

— V-am ruga să ne vorbiți despre problema elaborării unui program de acțiuni și măsuri concrete al Deceniului dezarmării, așa cum apare în formularea propunerii guvernului nostru.

— În cadrul discuțiilor noastre anterioare, am evocat evoluția sugestiei române referitoare la Deceniul dezarmării și mi-am exprimat părerea asupra principalelor componente ale acestui program de acțiune. Propunerea avansată de delegația țării noastre, în intervenția sa din 5 martie a.c., marchează un nou pas în direcția concretizării ideii — astăzi general admisă — a Deceniului.

Dezbaterile de pînă acum, în cursul cărora au fost formulate numeroase sugestii și recomandări, pun în evidență interesul manifestat de statele reunite la masa tratativelor pentru elaborarea programului Deceniului dezarmării. Întocmit, într-o primă formă, în Comitetul de la Geneva, acesta ar urma să fie finalizat la Adunarea Generală a O.N.U., cu participarea tuturor membrilor Națiunilor Unite, constituind baza negocierilor de dezarmare. Atacată pe un front larg, cu obiective bine precizate și potrivit unor priorități convenite, arzătoarea problematică a dezarmării s-ar afla — ca și dezvoltarea — în centrul eforturilor comunității internaționale în perioada anilor '70.

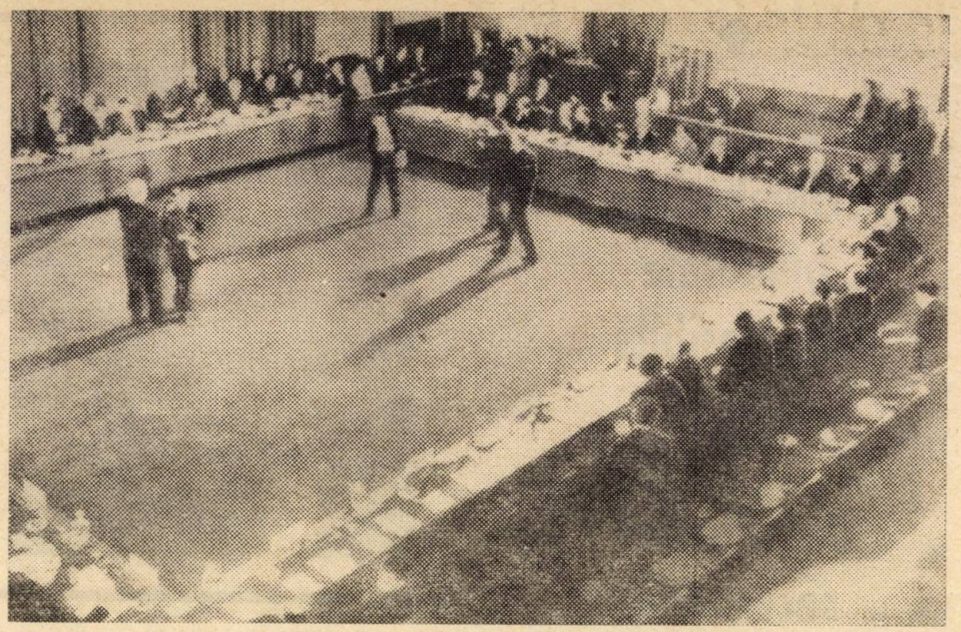

Aspect de la lucrările Comitetului pentru dezarmare

— Care sînt căile pentru atingerea acestor scopuri ?

— Desigur, stabilirea unui program cuprinzător de acțiune, ca și îmbunătățirea activității, structurii, formelor și metodelor de lucru — elemente de mare însemnătate — nu pot, totuși, prin ele însele, să ofere cheia succesului tratativelor. Se dezbat probleme de o mare complexitate, cu consecințe politice, militare, economice și sociale dintre cele mai profunde, care, prin natura lor, reclamă decizii de cea mai înaltă răspundere.

Factorul determinant pentru realizarea unor pași reali în direcția dezarmării a fost și rămîne dorința statelor de a ajunge la acorduri, voința lor politică de a se angaja în mod hotărît pe această cale, crearea unui climat sănătos, care să favorizeze progresul continuu al negocierilor.

În domeniul dezarmării, ca și, în general, în reglementarea marilor probleme internaționale, experiența dovedește că statele trebuie să vină unele în întîmpinarea altora, să caute, cu tenacitate și perseverență, căi de înțelegere, în spiritul colaborării și păcii.

Pentru a fi stabile și durabile, acordurile de dezarmare trebuie să corespundă aspirațiilor și intereselor fundamentale ale tuturor statelor, fie ele mari, mijlocii sau mici, să asigure o perspectivă clară, de pace și securitate, pentru toate popoarele, să favorizeze dezvoltarea armonioasă a tuturor națiunilor, fără excepție. În acest scop, este necesar să se creeze — după cum a propus guvernul român — *un cadru adecvat în vederea participării la dezbaterile Comitetu'ui de la Geneva a tuturor statelor care doresc să-și exprime poziția în legătură cu problemele dezarmării.* Această propunere se întemeiază pe principiul egalității în drepturi a statelor, ține seama de realitățile și de cerințele epocii în care trăim. *„Fiecare stat, fiecare națiune, mare sau mică* — declara tovarășul Nicolae Ceaușescu — *poartă răspunderea pentru soarta păcii, are îndatorirea de a-și aduce contribuția activă la preîntîmpinarea unui nou război, la destinderea internațională, la întărirea prieteniei și cooperării între popoare".*

Sergiu VERONA

Extinderea schimburilor bilaterale este posibilă

Dezideratul securității europene

Nordek, C.E.E., A.E.L.S.

John LYNG

ministrul afacerilor externe al Norvegiei

Săptămîna trecută, la invitația ministrului de externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, a făcut o vizită în țara noastră ministrul de externe al Norvegiei, John Lyng (prezentat la rubrica „Profil" a numărului precedent). În ultima parte a vizitei, ministrul de externe norvegian a avut amabilitatea de a răspunde întrebărilor adresate, din partea revistei „Lumea", de Mihai Matei.

I-am solicitat ministrului de externe al Norvegiei un bilanț al vizitei d-sale în România.

— Am avut ocazia, venind în țara dv., să port convorbiri cu președintele Consiliului de Stat, dl Nicolae Ceaușescu, cu primul ministru, dl Ion Gheorghe Maurer, și, firește, cu colegul meu dl Mănescu. După contactele stabilite la O.N.U., discuțiile de aici au constituit o întregire prețioasă, din cele mai autorizate surse, a cunoștințelor mele asupra opțiunilor politicii românești. Am trecut în revistă relațiile dintre țările noastre, convenind asupra existenței posibilităților de extindere, precum și unele probleme internaționale de interes reciproc, constatînd apropierea punctelor de vedere în unele chestiuni de primă importanță.

L-am rugat pe dl Lyng să se refere la domeniul relațiilor bilaterale și să ne indice sectoarele cele mai propice dezvoltării schimburilor.

— Există reale posibilități de sporire a schimburilor, în mai multe direcții ; există, de asemenea, proiecte suficient de precizate privind modalitățile de realizare a acestei sporiri — în domeniul comerțului, de pildă, unde ritmul rapid al dezvoltării industriei României oferă premise pentru extinderea schimburilor. O delegație comercială română a vizitat, acum cîtăva vreme, Norvegia ; urmează, în curînd, ca o delegație norvegiană să vină în România. Între cele două țări ale noastre există un acord comercial care va fi reînnoit. De asemenea, va avea loc în aprilie stabilirea unui nou program de schimburi culturale și științifice. În general, extinderea schimburilor poate crește proporțional cu inițiativa pe care o vor dovedi părțile interesate.

La rugămintea noastră, dl Lyng a expus poziția guvernului său în problema de interes general a securității europene.

— Actuala reducere a tensiunii internaționale ne permite să sperăm că, mai devreme sau mai tîrziu, se va putea ajunge, prin contacte, la soluționarea constructivă a unora dintre problemele încă litigioase. Declarația de la Budapesta, elaborată în martie anul trecut, care propune convocarea unei conferințe general-europene pentru securitatea continentului, a fost considerată cu atenție în Norvegia. De asemenea, am studiat cu mult interes inițiativa finlandeză din mai 1969, oferta de a găzdui la Helsinki o conferință consacrată securității europene. Am salutat propunerea, în răspunsul nostru, ca o inițiativă pozitivă îndreptată spre crearea unei păci juste și durabile în Europa.

Pot adăuga că, în perioada recentă, toate țările nordice s-au preocupat de această problemă și că mă aștept ca ea să se bucure de toată atenția la apropiata reuniune a miniștrilor de externe, care va avea loc la Helsinki.

— Care ar fi, după părerea dv., căile adecvate de apropiere de obiectivul conferinței ?

— O conferință, o asemenea conferință, nu se face de la sine ; trebuie acționat pas cu pas — este unul din punctele în care am fost cu totul de acord cu conducătorii dv. Contactele bilaterale și consultările din ultimele luni au permis părților să-și facă o impresie mai clară asupra punctelor de vedere preliminare. Mai devreme sau mai tîrziu, cred că va trebui să luăm în considerație problema stabilirii unui mecanism pregătitor pentru planificarea și realizarea unei conferințe sau, eventual, a unei serii de asemenea conferințe. Deocamdată, însărcinarea ambasadorului finlandez Ralph Enckell cu misiunea de a purta convorbiri pregătitoare mi se pare un pas în direcția justă. Trebuie întreprinși pași concreți.

Un ultim grup de întrebări s-a referit la preocupările guvernului norvegian pentru grupările economice vest-europene. Ce s-ar întîmpla cu A.E.L.S. după eventuala intrare a unor membri ai săi în C.E.E. ? Este demersul norvegian condiționat de primirea altor solicitanți, în primul rînd a Marii Britanii ? Cum vede guvernul norvegian proiectul Nordek : ca o punte spre C.E.E., ca o alternativă, sau pur și simplu ca o extindere a cooperării nordice ?

— A.E.L.S. și-ar pierde în bună măsură semnificația în situația în care principala putere economică, Marea Britanie — și eventual alți membri — ar adera la C.E.E. Am încerca, în această situație, pentru a menține, fie și în parte, facilitățile create prin A.E.L.S. În ce privește a doua întrebare — *a arătat dl Lyng* — se poate spune că demersul nostru pe lîngă C.E.E. este condiționat de primirea în această organizație a Marii Britanii ; cele două cereri de aderare ar urma să fie abordate la Bruxelles simultan, chiar dacă negocierile nu vor evolua „în paralel". Cît despre Nordek — *a încheiat dl Lyng, găsind ultimei întrebări un răspuns care „lasă deschise toate opțiunile"* — el își va preciza fizionomia în funcție de soarta cererilor nordice de asociere cu Piața comună : Norvegia și Danemarca urmărind calitatea de membri plini, Suedia — o asociere limitată. În orice caz, sperăm că majoritatea elementelor Nordek va putea fi menținută chiar și în cazul cînd C.E.E. și-ar deschide porțile.

Perspective în relațiile economice româno-engleze

Comerț, cooperare, destindere

Roy MASON

ministrul comerțului al Marii Britanii

Ministrul comerțului al Marii Britanii, Roy Mason, este, la numai 45 de ani, o prezență de dată mai veche în viața politică engleză. După studii la Școala de Științe economice din Londra, a activat în sindicatul minerilor din Yorkshire, provincia sa natală. A devenit membru al Parlamentului în 1953 și membru al guvernului — ministru de stat la Ministerul comerțului — în 1964. A fost apoi ministru pentru echipament în Ministerul apărării, ministru al poștelor, ministru al energiei.

Aflat în țara noastră, la invitația ministrului român al comerțului exterior, Cornel Burtică, Roy Mason a avut amabilitatea de a răspunde întrebărilor adresate de redactorul nostru Mihai Matei.

Am început prin a ne referi la obiectul vizitei d-lui Mason : relațiile comerciale româno-engleze. Care sînt perspectivele evoluției acestor relații ?

— Așa cum o demonstrează perioada recentă, relațiile comerciale anglo-române evoluează favorabil. Volumul schimburilor a crescut de două ori și jumătate — exporturile românești crescînd de două ori, iar cele engleze de trei ori.

În ce privește cooperarea bilaterală, un exemplu de prima calitate este construirea avioanelor „Islander". Am asistat la terminarea celui de-al zecelea avion construit în România și, după cîte știu, există un viu interes pretutindeni pentru cumpărarea „Islander"-ului românesc. Mi se pare posibilă continuarea cooperării în acest domeniu, în care România a avut, cu ani în urmă, o tradiție, și își formează o generație nouă de specialiști. România a cumpărat de la noi avioane BAC 1—11 și există interes pentru continuarea cooperării în legătură cu tipuri mai noi.

Aș menționa doi dintre factorii care au favorizat extinderea relațiilor comerciale ale Marii Britanii cu România. În primul rînd, liberalizarea cotelor de import la produse românești. În 1968, lista de produse la care se stabileau cote de import a fost redusă cu două treimi. Anul trecut, am convenit să sporim valoric cotele, la produsele supuse contingentării, cu 1,5 milioane lire sterline. Cu ocazia vizitei mele, am hotărît o nouă sporire a cotelor, corespunzînd sumei de un sfert de milion de lire sterline. În ansamblu, 85 la sută din importurile românești potențiale au fost influențate favorabil de această măsură de liberalizare.

În al doilea rînd, acordul de cooperare tehnico-științifică semnat acum doi ani a dat primele rezultate și continuă să aibă un efect favorabil. De exemplu, asociația britanică a firmelor constructoare de mașini studiază în prezent posibilitatea de cooperare cu partenerii români. Există, și în alte ramuri, firme interesate în proiecte de cooperare româno-engleze.

I-am solicitat d-lui Mason o apreciere asupra rolului pe care comerțul l-ar juca în promovarea destinderii, rugîndu-l, de asemenea, să caracterizeze evoluția de ansamblu a relațiilor comerciale ale țării sale cu țările socialiste.

— Comerțul nostru cu țările din Europa răsăriteană înregistrează, în general, un curs ascendent. Avem relații comerciale ample cu Uniunea Sovietică, a cărei balanță comercială cu noi este favorabilă. De asemenea, am încheiat recent cu R.D. Germană un acord comercial pe trei ani, care creează perspective îmbucurătoare.

Marea Britanie este una din națiunile comerciale cele mai importante ; noi credem în comerțul multilateral, în reducerea barierelor vamale, în liberalizarea comerțului internațional. Totodată, apreciem că toate aceste contacte implicate de comerț, călătoriile făcute de specialiști, funcționari, oameni de afaceri — și miniștri, sînt de bun augur pentru pace. Comerțul este mijlocul cel mai eficient pentru a trece peste liniile de demarcație care ne separă.

L-am rugat pe ministrul englez al comerțului exterior să se refere la unele implicații ale demersului guvernului britonic în vederea aderării la C.E.E. Care sînt punctele pe care guvernul dorește în mod special să le negocieze ? În altă ordine de idei, ce perspectivă are A.E.L.S. — din care Anglia face parte în prezent — în condițiile în care mai mulți membri se orientează spre C.E.E. ?

— Nu avem încă proiecte precise asupra negocierilor ; nu știm ce termeni ni se vor oferi. Dorim, desigur, termeni care să fie acceptabili pentru parlamentul nostru, pentru opinia publică. În orice caz, întrucît un preț al aderării va trebui plătit, dorim să cerem o perioadă de tranziție îndelungată pentru a atenua efectele nefavorabile. Sîntem încă hotărîți să negociem aderarea, cu dorința certă de a adera.

Perspectivele A.E.L.S. — este prea devreme pentru a le aprecia. Nu știm cîți membri ai A.E.L.S. vor intra în C.E.E. În afara Marii Britanii, candidaturi serioase sînt acelea ale Norvegiei și Danemarcei. Dacă va fi primită Anglia, vor fi primite și aceste două țări. În această eventualitate, aderarea ar putea să intereseze și alte guverne ; mai exact, cercurile de afaceri, grupurile industriale interesate, ar putea exercita presiuni în favoarea aderării.

În continuare, dl Mason s-a referit la situația actuală și perspectivele activității comerciale britanice, din unghiul, atît de persistent urmărit în ultimii ani, al balanței de plăți.

— Ultimele șase luni au fost bune. Balanța comerțului „vizibil" a devenit favorabilă, iar la comerțul „invizibil" am înregistrat un excedent constant de 40 de milioane de lire pe lună. Potrivit previziunilor noastre, balanța de plăți ar putea să marcheze, într-un an, un excedent de 600 milioane de lire.

Nu cred, însă, că în următoarele șase luni vom înregistra cifre la fel de favorabile în ce privește comerțul „vizibil", deși exporturile noastre vor continua, probabil, să crească. Pe plan intern, va putea fi necesar să creăm stocuri mai mari din import, pentru a continua activitatea economică într-un ritm constant. Sistemul nostru de frînare a importurilor este contestat de unii parteneri și nu va putea fi menținut la infinit. Pe de altă parte, orice „dezgheț", orice relaxare a politicii financiare pe care ar putea-o anunța ministrul nostru de finanțe prin buget, în aprilie, va încuraja pe cumpărători, atrăgînd astfel noi importuri.

În ansamblu, perspectivele ni se par bune. Continuăm să beneficiem de efectele devalorizării, sîntem competitivi. Sînt perspective bune, plăcute și alegătorilor.

Alegătorii, par să indice sondajele recente, nu reacționează încă la aceste perspective. Cum explică dl Mason acest lucru ?

— Cred că alegătorii sînt rezervați. Ei așteaptă să vadă dacă guvernul va administra economia cu succes. Asta se realizează în prezent. De asemenea, ei consideră, probabil, că, după o perioadă de restricții, acum, cînd economia este mai sănătoasă, li se cuvin unele compensații. Ei au o poziție de expectativă, vor să știe ce avantaje le va aduce noua conjunctură. S-ar putea să mai avem de așteptat pînă la alegeri, pînă cînd guvernul va fi apreciat. Dar consider că lucrurile nu evoluează în defavoarea noastră, dimpotrivă.

Centrul orașului Erfurt

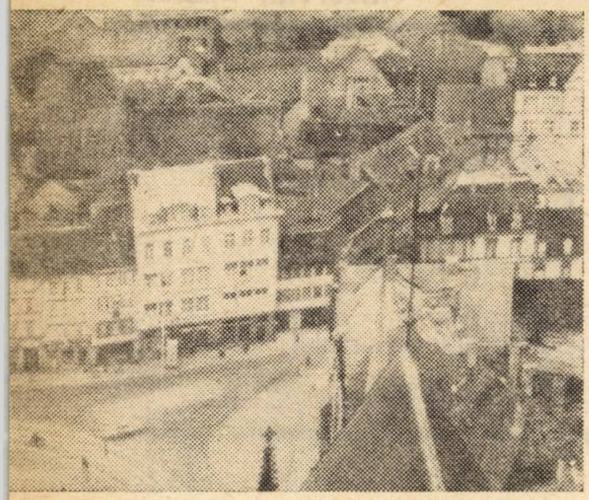

Corespondență de la Ștefan Deju

Întîlnirea de la Erfurt

Aici, la Erfurt, vor avea loc joi 19 martie, convorbirile dintre președintele Consiliului de Miniștri al R. D. Germane, Willi Stoph, și cancelarul R. F. a Germaniei, Willy Brandt. Întîlnirea dintre șefii de guvern ai celor două state germane — prima de la crearea R.D.G. și R.F.G. — constituie, fără îndoială, un eveniment important al vieții politice din cele două țări, din întreaga Europă.

După cum se știe, acordul asupra întîlnirii de la Erfurt este urmarea dialogului amorsat între cele două părți, ale cărui momente semnificative le-au constituit schimbul de mesaje între președinții Ulbricht și Heinemann, ca și schimbul de scrisori dintre Willi Stoph și Willy Brandt, inițiativa convorbirilor aparținînd Republicii Democrate Germane. Ultima etapă, pregătitoare, a întîlnirii la nivel înalt de la Erfurt s-a consumat în cele cinci runde de discuții tehnice, desfășurate, după aprecierea ambelor părți, într-o atmosferă pozitivă, de lucru ; aceasta a permis să se depășească unele dificultăți de ordin tehnic-procedural, legate și de itinerarul ce urma să fie parcurs de cancelarul Willy Brandt, și să se stabilească drept loc al întîlnirii orașul Erfurt. Potrivit programului vizitei anunțat aici, delegația vest-germană, care sosește cu un tren special, va fi întîmpinată la punctul de frontieră (orașul Erfurt se află la o distanță de 60 de km de granița cu R.F.G.) de către secretarul de stat al R. D. Germane, Michael Kohl, și de șeful protocolului din Ministerul de externe al R.D.G., Horst Hain. În gara Erfurt, Willy Brandt va fi salutat de președintele Consiliului de Miniștri al R.D.G., Willi Stoph, precum și de ceilalți membri ai delegației țării gazdă. După cum s-a anunțat, întîlnirea celor doi premieri va începe la ora 10,30, ora locală ; în jurul orei 13, premierul Willi Stoph va oferi un dejun în cinstea cancelarului federal ; convorbirile vor continua după-amiază. Potrivit acordului intervenit, întîlnirii îi este consacrată o singură zi. În cadrul acestor prime convorbiri, cele două delegații urmează să-și expună pozițiile de principiu. După încheierea convorbirilor, cancelarul federal va fi condus de oficialități ale țării gazdă pînă la frontiera de stat, unde va avea loc o ceremonie oficială.

Deși nu există informații precise cu privire la conținutul și ordinea de zi a întrevederilor de la Erfurt, toți observatorii politici și comentatorii de presă apreciază întîlnirea ca un act pozitiv, de natură să ducă la normalizarea relațiilor dintre cele două state, la stimularea climatului de cooperare și destindere pe continentul european. Interesul față de convorbirile de la Erfurt este atestat, printre altele, de prezența în acest oraș a peste 700 de ziariști.

Convorbirile dintre șefii de guvern ai celor două state germane sînt apreciate ca o acțiune în deplină concordanță cu interesele celor două părți, ale tuturor țărilor europene. Într-un articol redacțional al ziarului „Neues Deutschland", publicat imediat după acordul cu privire la întîlnirea la nivel înalt, se apreciază că „R.D.G. și-a demonstrat în mod convingător voința pentru tratative, voință ce nu izvorăște dintr-o necesitate tactică de moment, ci pornește de la poziția principială a politicii noastre". Pentru a asigura condiții externe favorabile construcției socialiste în R. D. Germană, înainte de toate păcii și securității — se menționează în articol — R.D.G. preconizează să stabilească relații de coexistență pașnică cu R. F. a Germaniei. La rîndul său, Buletinul serviciului de presă al Partidului Social-Democrat din R.F.G. opina : „Putem porni de la premisa că majoritatea populației noastre salută întîlnirea Brandt—Stoph. Toate investigațiile demoscopice confirmă aceasta".

Egon Franke, ministrul pentru problemele germane al R.F.G., precizînd că nu s-a pregătit o ordine de zi pentru întîlnirea de la Erfurt, apreciază că cele două părți „vor putea să se întrunească din nou".

Desigur, punctele de vedere ale celor două guverne sînt diferite sau chiar opuse într-o serie de probleme principale și, în primul rînd, în definirea relațiilor dintre cele două state germane. Totuși, majoritatea zdrobitoare a corespondenților de presă prezenți aici apreciază că prevalentă este dispoziția celor două părți de a se întîlni în vederea detectării punctelor de convergență — premise ale unei evoluții pozitive a raporturilor dintre R.D.G. și R.F.G., cu o înrîurire favorabilă asupra relațiilor intereuropene în ansamblul lor. Este cert că întîlnirea Stoph—Brandt confirmă preeminența tendințelor sănătoase, constructive din climatul politic european spre destindere și colaborare, spre statornicirea și dezvoltarea unor raporturi active între state cu orînduiri social-politice diferite ; că, în ciuda unor obstacole și dificultăți, ceea ce prevalează în evoluția situației politice pe continent este cursul spre normalizarea raporturilor interstatale, spre reglementarea politică a problemelor internaționale.

Întîlnirea Stoph—Brandt demonstrează încă o dată valabilitatea contactelor directe, a convorbirilor pe picior de egalitate ca modalitate eficientă de abordare și soluționare a problemelor de interes reciproc, a unor probleme internaționale ; se confirmă că pozițiile deosebite nu pot constitui un obstacol insurmontabil în calea angajării dialogului, a explorării căilor de înțelegere și a posibilităților de acord, atunci cînd părțile sînt animate de dorința de a discuta. În context, este îmbucurător faptul că vechea stare de imobilism în relațiile dintre cele două state germane a fost depășită, făcînd loc dialogului și discuțiilor directe.

Este, desigur, un adevăr axiomatic că normalizarea și dezvoltarea unor raporturi conforme normelor dreptului internațional între cele două state germane, între toate statele, sînt de natură să aducă o contribuție prețioasă la edificarea securității europene, să stimuleze atmosfera de încredere și colaborare pe continent.

Consecventă principiilor sale fundamentale de politică externă, România s-a pronunțat și se pronunță cu fermitate în favoarea normalizării relațiilor internaționale, a statornicirii unor raporturi active, multilaterale, între toate statele, ca o condiție esențială pentru o pace durabilă. În acest sens, țara noastră s-a pronunțat și se pronunță pentru intensificarea contactelor și convorbirilor la cele mai diverse niveluri între state — mijloc de cultivare a încrederii, a înțelegerii și destinderii. Ca atare, țara noastră salută cu reală satisfacție întîlnirea de la Erfurt a premierilor Stoph și Brandt, considerînd-o concordantă cu interesele celor două state germane, ale păcii și securității pe întregul continent. Împreună cu alte țări europene, România a afirmat cu consecvență punctul de vedere că o abordare realistă a problemelor europene trebuie să se întemeieze pe recunoașterea schimbărilor intervenite pe continent, ca urmare a celui de-al doilea război mondial ; țara noastră a susținut necesitatea recunoașterii existenței ambelor state germane, a normalizării și dezvoltării relațiilor dintre ele — și cu ele de către toate statele, ca o cerință logică a actualei evoluții politice internaționale, care să permită participarea R.D.G. și R.F.G. — alături de toate popoarele europene — la rezolvarea problemelor generale ale continentului, la eforturile desfășurate pentru destindere și securitate. Nu pot fi decît îmbucurătoare tendințele tot mai pregnante, manifeste în Europa și pe alte continente, de intensificare a contactelor menite să ducă la reglementarea raporturilor cu cele două state germane. Semnificative în acest sens pot fi apreciate intențiile de reconsiderare a pozițiilor unor țări occidentale față de relațiile cu R.D.G., ca și convorbirile de interes reciproc desfășurate între reprezentanții U.R.S.S. și R.F.G., ai Poloniei și R.F.G.

Cursul evenimentelor confirmă, astfel, justețea politicii principiale a țării noastre, potrivit căreia colaborarea multilaterală între state pe baza principiilor suveranității și independenței, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne constituie calea determinantă pentru îmbunătățirea raporturilor interstatale, a climatului politic internațional.

Iată de ce opinia publică din țara noastră consideră pe deplin îndreptățită speranța că discuțiile de la Erfurt se vor desfășura într-un spirit constructiv, că ele vor fi de bun augur pentru relațiile dintre cele două țări, în folosul păcii și destinderii în Europa.

Erfurt, 18 martie

Centenarul nașterii lui Lenin

Cu 50 de ani în urmă, la 22 decembrie 1920, la Teatrul Mare din Moscova, cel de-al VIII-lea Congres al Sovietelor din întreaga Rusie aproba planul de electrificare a țării cunoscut sub numele de GOELRO. Seara, în fața delegaților, V. I. Lenin sublinia : „După părerea mea, acesta este al doilea program al partidului nostru... Comunismul înseamnă puterea sovietică plus electrificarea întregii țări..."

Justețea, forța previziunilor și concluziilor lui Lenin s-au verificat pe deplin de-a lungul anilor de dezvoltare economică a Uniunii Sovietice, ani de transpunere în viață a învățăturii leniniste.

Cu prilejul centenarului lui V. I. Lenin, revista „Lumea" s-a adresat ministrului energeticii și electrificării al U.R.S.S., Piotr Neporojnîi, pentru a relata cititorilor revistei cîteva aspecte ale stadiului actual de dezvoltare precum și unele linii de perspectivă ale energeticii sovietice. Piotr Neporojnîi a avut amabilitatea să răspundă solicitării redacției prin intermediul agenției Novosti.

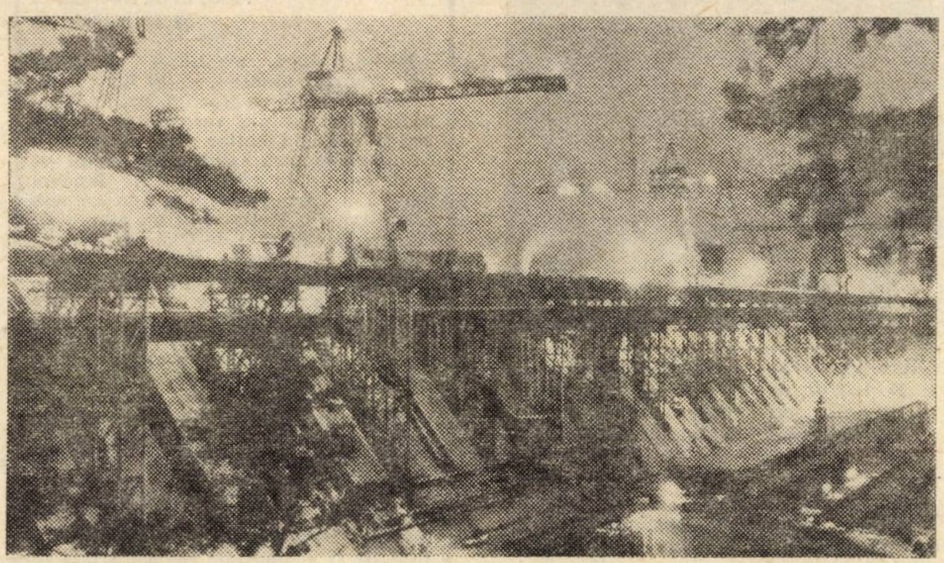

Hidrocentrala de la Bratsk

Ritmurile energeticii sovietice

Piotr NEPOROJNÎI

ministrul energeticii și electrificării al U. R. S. S.

Secolul al XX-lea este numit adeseori, pe bună dreptate, secolul atomului, al cuceririi cosmosului. Firește, așa și este. Totuși secolul nostru este, în primul rînd, secolul electricității, cu ajutorul căreia se produc aproape toate bunurile materiale, de la cutia de chibrituri pînă la navele cosmice. Electrificarea poate fi asemuită mușchilor industriei, ea este unul din factorii fundamentali care determină nivelul dezvoltării economice al unei țări, al progresului său tehnico-științific. În U.R.S.S., ritmul de dezvoltare a energeticii devansează pe cel al altor ramuri ale industriei. Dacă în anul 1961, producția noastră de energie electrică atinsese 690 miliarde kWh, în prezent, calculat pe locuitor, în U.R.S.S. se produc anual aproximativ 2 700 kWh. Numai în perioada ultimului septenal s-au ridicat 115 noi mari termo și hidrocentrale, iar alte 135, printre care se numără și hidrocentrala de la Krasnoiarsk, pe fluviul Enisei, cu o putere de 5 milioane kWh, se află în construcție.

Una din principalele direcții ale dezvoltării energeticii sovietice rezidă astăzi în mărirea puterii agregatelor, în construirea de centrale electrice mari. Pe această linie, recent, a fost pusă la punct producția în serie de agregate energetice cu o putere de 150 000 kilowați, și s-a trecut chiar la producția în serie a unui agregat de 300 mii kilowați.

În U.R.S.S., funcționează una din cele mai mari termocentrale din lume, cea de pe Nipru, cu o putere de 2,4 milioane kilowați. Prin darea în folosință a celui de-al optulea agregat energetic de 300 mii kilowați, centrala din Konakovo a egalat-o pe aceea de pe Nipru. În același timp, constructorii sovietici au montat agregate energetice și mai puternice : de 500 mii kilowați la centrala Nozarovo din Siberia și de 800 mii kilowați la centrala Slaviansk din Donbas. Se proiectează și se realizează în prezent blocuri de 1 200 mii kilowați.

Transportul de energie electrică constituie, de asemenea, una din problemele cele mai importante ale electrificării țării. Teritoriul Uniunii Sovietice, de la răsărit la apus, are o lungime aproximativă de 12 000 kilometri, iar pe această întindere — resursele energetice sînt distribuite neuniform. Ape curgătoare viguroase și cărbune ieftin se află în Siberia, în timp ce în partea europeană a Uniunii Sovietice, unde locuiește 75 la sută din populație și se află concentrată industria grea, se resimte o lipsă de energie electrică. Pentru a folosi mai productiv energia electrică, specialiștii sovietici au elaborat un plan de grupare a tuturor centralelor din țară într-un sistem energetic unic. În 1969 au fost terminate lucrările legate de unificarea sistemului energetic din partea europeană a U.R.S.S., inclusiv Uralul. Puterea sistemului energetic european unic reprezintă o sută de milioane kilowați. Într-o singură centură au fost grupate centralele electrice din Siberia centrală și de vest precum și din alte zone ale Uniunii Sovietice. Astăzi, 90 la sută din totalul necesităților în domeniul energiei electrice sînt satisfăcute pe seama aprovizionării centralizate, apreciată a fi mai avantajoasă. De asemenea, este în curs de pregătire unificarea sistemului energetic central cu cel din Siberia centrală și din Kazahstanul de nord.

Electroenergetica pune stăpînire pe întregul imperiu al mașinilor, ea devine baza unor noi procese tehnologice, a progresului tehnico-științific în ansamblu.

Crește în permanență consumul de energie electrică în agricultură. În actualul cincinal (1966—1970) el urmează să sporească de trei ori. Cu numai cîțiva ani în urmă, colhozurile și sovhozurile erau alimentate cu energie electrică de centrale locale cu putere redusă. Acum se merge spre conectarea liniilor rurale de transport de energie electrică la sisteme energetice mari de stat și centrale industriale. În felul acesta nu vor mai fi necesare marile cheltuieli implicate de producția de energie electrică. În 1970, 90 la sută din necesitățile satelor în ceea ce privește energia electrică vor fi satisfăcute prin aprovizionarea centralizată de la sistemele energetice de stat. Vor fi construite 1,5 milioane kilometri rețele electrice rurale cu o tensiune de la 400 la 20 000 de volți. Acolo unde colhozurile și sovhozurile

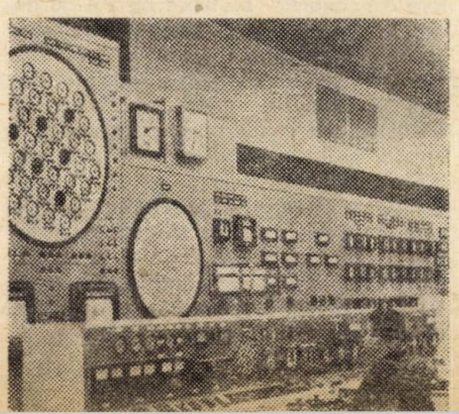

Pupitrul de comandă al centralei atomo-electrice de la Novovoronej

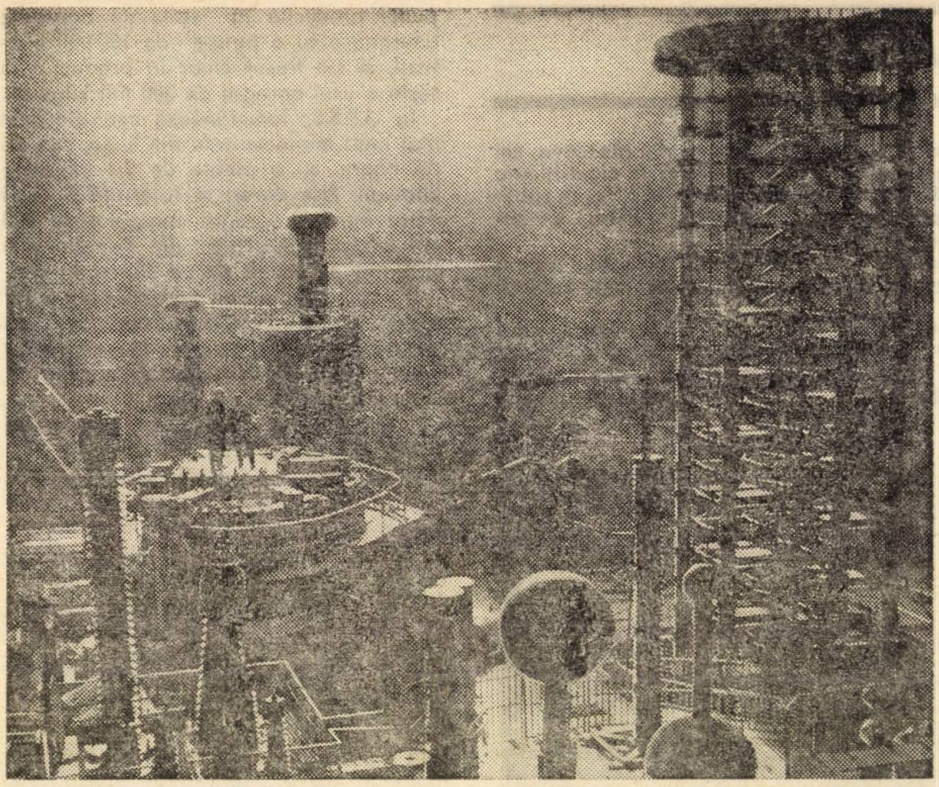

La Uzina de transformatoare din Zaporojie se fac probele unui transformator, cu o putere de 417 000 kilovolți-amper, destinat hidrocentralei de la Krasnoiarsk

sînt situate departe de liniile de stat pentru transportul energiei electrice, electrificarea se va realiza prin înființarea unor centrale automatizate, moderne, cu motoare Diesel și prin folosirea unor centrale electrice mobile cu putere sporită.

În 1970, va crește apreciabil nivelul electromecanizării în zootehnie, curățarea, uscarea și încărcarea cerealelor. De peste zece ori va crește încălzirea electrică a serelor. Se va dubla suprafața de irigare a solului în care pomparea apei se va face cu ajutorul mijloacelor electromecanizate. Consumul de energie electrică destinat proceselor agricole se va cifra la peste 30 miliarde kWh. S-a calculat că avantajele rezultate într-o perioadă de cinci ani din electromecanizarea agriculturii se vor cifra la 4,5 miliarde ruble. În plus, se vor realiza economii echivalente cu munca a 11 milioane de lucrători.

Oricît de mare ar fi consumul de energie electrică în agricultură, industria rămîne principalul consumator. Ea folosește circa jumătate din totalul resurselor energetice și 77 la sută din energia electrică consumată de economia națională. Introducerea energiei electrice antrenează modificări cu adevărat revoluționare în producția industrială, reclamă mașini de o construcție nouă, o altă planificare a suprafețelor de producție, o tehnologie nouă, deschide vaste perspective automatizării. Crearea unui sistem automat de mașini în care se folosesc metode cibernetice constituie o direcție fundamentală a progresului tehnic de care sînt strîns legate perspectivele energeticii sovietice.

Deocamdată, energia atomică nu ocupă loc prea mare în balanța energetică globală, mult mai însemnată f.ind semnificația ei experimentală. Experiența centralelor atomo-electrice de la Beloiarsk și Novovoronej confirmă, însă, presupunerea inițială a avantajului pe care ea îl oferă, în special acolo unde se resimte lipsa de combustibil ieftin.

În prezent, energetica atomică începe să capete proporții industriale. Puterea globală a acestor centrale se cifrează la circa un milion kilowați. În viitor, energetica atomică se va dezvolta și mai mult, mai cu seamă în partea europeană a Uniunii Sovietice. A și fost elaborat un plan pe zece ani referitor la construirea de centrale atomo-electrice care vor fi aproape toate amplasate în partea europeană a U.R.S.S.

Se preconizează mărirea volumului de cercetări științifice și de experiențe legate de aplicarea unor procedee de obținere a energiei electrice, inclusiv metoda magnetohidrodinamică. În această direcție vor fi puse la punct mari turbine cu gaze, precum și agregate cu ciclu de aburi și gaze. De perspectivă sînt și stațiunile geotermale, precum cea din Kamceatka. În peninsula Kola se construiește o centrală electrică acționată de energia fluxului maritim. S-a elaborat de asemenea și proiectul unei centrale electrice solare.

Încă în 1920, în timp ce lucra la planul de electrificare a Rusiei, Comisia GOELRO a încercat să prefigureze obiectivele ce vor fi stabilite pentru 10—15 ani. Lenin a lansat atunci un îndemn la elaborarea unui plan de dezvoltare a economiei sovietice pe 30—50 de ani. Și deși în acea perioadă cu greu puteau fi imaginate proporțiile dezvoltării energeticii din zilele noastre, totuși, în planurile membrilor Comisiei GOELRO s-a conturat un sistem energetic unic al țării, transpus astăzi în realitate.

Dacă urmărim linia generală de dezvoltare a energeticii sovietice pînă în ziua de astăzi, devine evident că principiile planului GOELRO sînt înfăptuite neabătut în viață, îmbogățindu-se calitativ în procesul de dezvoltare a științei energetice și progresului tehnic.

reflector

PROFETUL MANSON ȘI TRIBUNALUL

Risipită după arestarea „profetului" Charles Manson, șeful bandei de asasini din „Valea Morții", așa-zisa „familie Manson" s-a reconstituit, acționează din nou unitar și a început o campanie pentru salvarea liderului ei: a strîns (de la cine, oare?) fonduri pentru a comanda firmei „Awareness Records" din Hollywood un album de discuri înregistrate de Charles Manson însuși în închisoarea din Los Angeles.

În închisoare, Manson comite tot felul de acte excentrice pentru a face să se vorbească despre el. A refuzat, de la bun început, asistența unui avocat, susținînd că se va apăra singur. Apoi, în calitatea sa de apărător al acuzatului Manson, a cerut să i se permită să ia legătura cu coinculpații, pentru a-și pregăti apărarea. I s-a îngăduit, deci, să stea de vorbă cu Susan Atkins, tînăra care a determinat, prin mărturiile ei, punerea sub acuzare a lui Manson și a cinci dintre acoliții săi, care i-au omorît pe ocupanții vilei Bel Air și pe soții Le Bianca. După ce Manson a vizitat-o în închisoare, Susan Atkins și-a retractat toate declarațiile anterioare: „Am mințit", a spus ea. Totodată, l-a concediat pe avocatul Richard Caballero, care o reprezenta și care a fost de față la întrevederea ei cu Manson. Și-a ales un nou apărător, pe Daye Shinn, un avocat care a conferit adesea cu Charles Manson după arestarea acestuia. Shinn a făcut cunoscută noua poziție de apărare a celei ce i-a devenit acum clientă: nu numai că se dezice de ceea ce a declarat în fața marelui juriu în luna decembrie, dar va refuza să depună vreo mărturie atunci cînd va avea loc procesul.

Între timp, o moțiune de 17 pagini adresată de Charles Manson tribunalului l-a determinat pe judecătorul William Keene să-i retragă permisiunea de a se apăra singur. Printre enormitățile conținute de acest text, calificat de judecător drept „extravagant", se numără cererea ca doi procurori să fie întemnițați pentru ca să pregătească procesul în aceleași condiții restrictive ca și acuzatul, pretenția de a călători liber pentru a discuta cu martorii și pe aceea ca tribunalul să i se adreseze numindu-l „Charlie".

Prima audiere a lui Manson în prezența apărătorului său din oficiu l-a determinat pe avocatul Charles Hollopeter să ceară examinarea psihiatrică a clientului său, „pe baza acțiunilor sale din această ședință". Manson a vorbit incoerent, a aruncat pe jos o pereche de ochelari și a spus „lucruri foarte prostești".

Teatru? Mai mult ca sigur, afirmă ziariștii care au urmărit tot timpul comportarea lui vicleană. Procesul lui este fixat pentru 30 martie și, după toate probabilitățile, Charles Manson se va strădui să-l transforme într-o sinistră mascaradă.

Corespondență din Lima de la Carlos Ortega

C. I. E. S.

La masa conferinței și în culise...

La 27 februarie a intrat în vigoare noua Cartă a Organizației Statelor Americane (O.S.A.). Printre reformele pe care le statuează noua Cartă figurează și sporirea rolului C.I.E.S. (Consiliul Economic și Social Interamerican) ridicat la nivelul unei comisii permanente a O.S.A.

Despre ultima sesiune a acestui organism interamerican, căruia i se acordă o importanță crescîndă, ne scrie corespondentul nostru din Lima, ziaristul Carlos Ortega.

Pentru cei care au urmărit cu atenție politica recentă a guvernului Statelor Unite față de America Latină, posibilitatea unei îmbunătățiri substanțiale a relațiilor între cele două părți a fost abordată, în mod logic, cu scepticism. E adevărat că numeroase sectoare ale opiniei publice au fost convinse de apariția unor elemente încurajatoare la acest capitol dificil, mai ales după desfășurarea de forțe — declarații, discursuri, turnee etc. — din partea S.U.A. Aceasta, sub semnul a ceea ce Perroux numește „importanța gestului frumos". Sigur este, de asemenea, că după Consensul de la Vina del Mar, ridicarea sesiunilor C.I.E.S. la nivel ministerial (hotărîtă, în 1968, cu prilejul reuniunii de la Trinidad-Tobago) a alimentat nu puține speranțe.

Și, totuși, încă de la reuniunea Comisiei speciale a C.I.E.S. de la Washington (noiembrie 1969), au început să intervină serioase dificultăți care au determinat, chiar și pe cei mai optimiști, să întrevadă prin pînza înșelătoare a declarațiilor și discursurilor un viitor incert. La recenta reuniune de la Caracas, chiar dacă, așa cum au afirmat unii reprezentanți, s-au realizat unele progrese în căutarea unei mai bune înțelegeri, adevărul este că s-a mers pe un covor zburător cu direcția „înapoi", dirijat de Statele Unite, într-un ritm ceva mai dinamic decît cel al progreselor amintite.

Pentru observatorii pasivi ai Conferinței C.I.E.S. de la Caracas, care se hrănesc cu alambicatele și incredibil de optimistele declarații ale președintelui sesiunii, este posibil ca imaginea „enormelor reușite" care au marcat — în aceste declarații — rezultatul final al reuniunii să pară convingătoare. Dar, pentru cei care vor să vadă mai mult, să examineze documentele, să se „strecoare" în culisele acestor sesiuni, realitatea apare însă descurajatoare. Vreau să precizez că aceasta nu înseamnă o campanie negativistă și nici inoculare de pesimism, ci explorarea adevărului, de care America Latină trebuie să țină cont.

Pentru toți, aspectul cel mai important al relațiilor interamericane în cadrul tratatelor semnate la Caracas privește domeniul relațiilor comerciale. Ce s-a petrecut în acest domeniu? Fiind necesară o apreciere clară, să căutăm un sector de referință apropiat. Toți observatorii serioși și imparțiali au considerat că reuniunea din noiembrie de la Washington a fost cel puțin la limita eșecului. Dacă afirmăm că la Caracas (afară de rezultatele mai mult sau mai puțin pozitive în ceea ce privește mecanismul C.I.E.S. și de crearea Comisiei de consultare și de negociere la înalt nivel) s-a dat înapoi în multe privințe, vom avea o idee destul de exactă asupra rezultatului final al reuniunii din capitala Venezuelei. La Washington, părea să se fi obținut menținerea unui statu quo în comerțul cu America Latină (incluzîndu-se, totuși, o revizuire a restricțiilor impuse de Statele Unite în 1963) și, de asemenea, acceptarea de către S.U.A. a principiului compensației atunci cînd se prejudiciază produsele provenite din America Latină. La Caracas, însă, Statele Unite au refuzat principiul compensațiilor sau al eliminării restricțiilor care ar contraveni statu quo-ului. În consecință, America Latină, care la Washington consimțise să nu aplice, în ce o privește, restricții care ar favoriza alte state dezvoltate, și-a anulat la rîndul său angajamentul.

Un alt exemplu: la Washington, Statele Unite au acceptat să identifice principalele bariere, vamale sau de alt ordin, care împiedică accesul pe piața nord-americană a produselor manufacturate sau materii prime din America Latină, în scopul „studierii anulării lor". La Caracas, Statele Unite nu au mai fost de acord cu eliminarea progresivă a unor asemenea restricții, promițînd doar să „recomande" măsuri în acest sens. Este, cum se va dovedi mai departe, un mod eufemistic de a spune „nu!"

Tot la Washington s-a căzut de acord — nu se știe exact pe ce bază — să se solicite un sistem de preferințe generale din partea tuturor țărilor dezvoltate față de țările în curs de dezvoltare. La Caracas, însă, nu s-a ajuns la o concluzie nici în această problemă. S.U.A. și-au reafirmat „generoasa" ofertă de a substitui unui sistem preferențial general un sistem vertical, aplicabil, adică, fiecărei țări latino-americane în parte. Aici trebuie subliniate două elemente: a) Statele Unite sînt oricum în cîștig, căci dacă vor reuși să convingă guvernele vest-europene să intre într-un asemenea joc, vor obține ceea ce doresc atît de mult: să pătrundă și pe acele piețe din Africa în care nu au încă acces; dacă nu reușesc, vor avea un bun pretext pentru a-și realiza periculoasele „preferințe verticale" în America Latină; b) chiar în fața acestei eventualități, atît la Washington cît și la Caracas s-au auzit voci discordante față de restul Americii Latine. Cu tot respectul pe care-l purtăm țării surori Columbia, trebuie semnalat că reprezentanții ei au fost cei care au pus în pericol consensul latino-american, manifestînd receptivitate față de „preferințele verticale".

Deși aceste exemple ne par suficiente, am adăuga, de asemenea, că prin o mie de tertipuri — între care se numără tendențioasa lungire a discuțiilor și pasul pe loc premeditat — la Washington nu s-a ajuns la discutarea punctelor în dezacord. În domeniul transporturilor (o mare parte a mărfurilor importate din S.U.A. se transportă pe vase nord-americane — n.r.), Statele Unite au susținut că nu puteau influența costul transportului maritim deoarece aceasta ar fi de „competența conferinței navale". În sfîrșit, reprezentanții Statelor Unite au declarat categoric că nu puteau modifica sistemul actual de cote (în privința accesului produselor latino-americane pe piața S.U.A. — n.r.), „pentru că nu se poate influența puterea legislativă".

Și, astfel, intrăm în miezul problemei. Purtătorii de cuvînt ai Administrației Nixon afișează o „bunăvoință extremă" față de rezolvarea problemelor din sfera relațiilor interamericane, condiționînd-o, însă, de hotărîrile Congresului american. Imaginile par frumoase, promițătoare, dar... Noi, peruvienii, știm foarte bine ce înseamnă aceasta: este jocul „pelota", în care cei slabi nu primesc niciodată mingea.

Deși în unele momente ale reuniunii de la Caracas hîrtiuțele pe sub masă au funcționat de minune, consensul de la Vina del Mar se menține ferm, ca urmare a sprijinului energic al unor delegații, printre care cea peruviană, boliviană și chiliană.

Aceste fapte confirmă justețea părerii potrivit căreia consensul latino-american, un fapt neîndoielnic, trebuie permanent consolidat pentru ca, astfel, țările de la sud de Rio Grande să obțină forța necesară în lupta pentru lichidarea frustrării lor, pentru raporturi în beneficiul ambelor părți.

Lima, martie

Luigi Longo pe terasa sediului central al P.C.I. din strada Botteghe Oscure

UN ÎNCERCAT LUPTĂTOR REVOLUȚIONAR

La 15 martie, comuniștii italieni, clasa muncitoare, masele largi de oameni ai muncii din Italia au sărbătorit aniversarea a 70 de ani de viață a tovarășului Luigi Longo, secretar general al Partidului Comunist Italian, vechi și încercat luptător revoluționar, personalitate proeminentă a vieții politice italiene, militant de seamă al mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

Tovarăș de luptă apropiat al lui Antonio Gramsci și Palmiro Togliatti, Luigi Longo și-a împletit întreaga viață cu istoria partidului său, distingîndu-se prin fermitatea sa revoluționară, prin calitățile sale deosebite de organizator, ca și prin clarviziunea politică și capacitatea de aplicare creatoare a teoriei marxist-leniniste la condițiile istorice concrete, de sesizare a noului, a cerințelor epocii contemporane, prin fidelitatea nestrămutată față de idealurile socialismului, democrației și păcii, toate aceste impunîndu-l ca pe o personalitate de un mare prestigiu în mișcarea comunistă și muncitorească internațională.

Născut într-o familie de țărani piemontezi, Luigi Longo s-a identificat din tinerețe cu aspirațiile clasei muncitoare pentru libertate și progres social. Încă de la crearea P.C.I., în 1921, Longo intră în rîndurile Partidului Comunist Italian. Dînd dovadă de capacitate organizatorică deosebită, el desfășoară o vie activitate în cadrul Uniunii Tineretului Comunist Italian, pe care a condus-o din 1921 pînă în 1927, fiind, totodată, și conducător al ziarului tineretului comunist „Avanguardia". El a participat activ la mișcările revoluționare din Italia și a organizat la Torino rezistența împotriva adepților fasciști ai lui Mussolini. Urmărit de poliția secretă fascistă pentru activitatea sa revoluționară este arestat și întemnițat.

Longo sprijină cu fermitate punctul de vedere al lui Togliatti, secretar general al partidului după arestarea lui Gramsci și scoaterea în afara legii a P.C. Italian, potrivit căruia chiar și în condiții de adîncă ilegalitate partidul trebuie să-și continue activitatea în Italia, să rămînă adînc implantat în viața și realitățile poporului său. În 1926, Luigi Longo, desfășurînd o vie activitate politică în condițiile de ilegalitate ale partidului, este ales membru al Comitetului Central al P.C.I., iar din 1931 devine membru al Biroului Politic al C.C. Totodată, în aceeași perioadă, se remarcă pe planul mișcării comuniste internaționale, acționînd ca membru al Comitetului Executiv al Internaționalei Tineretului, iar apoi ca reprezentant al P.C.I. în organismele de conducere ale Internaționalei Comuniste.

În timpul războiului civil din Spania (1936—1939), Luigi Longo s-a alăturat luptei poporului spaniol împotriva fascismului, activînd neobosit pentru organizarea brigăzilor internaționale de voluntari veniți în apărarea republicii, mai întîi în calitate de comisar politic și apoi de inspector general, cunoscut sub numele de „comandantul Gallo".

În 1939 — împreună cu alți apărători ai Republicii spaniole emigrați în Franța — Luigi Longo este arestat și internat într-un lagăr, predat poliției fasciste italiene și deportat pe insula Ventotene, unde este deținut pînă la lovitura de stat din septembrie 1943 care a dus la înlăturarea lui Mussolini. Din acest moment, devine unul din principalii organizatori ai mișcării de rezistență împotriva fascismului, acționînd mai întîi în regiunea Romei și apoi în Italia de nord ; este comandant al brigăzilor de partizani „Garibaldi", membru al Comitetului de Eliberare Națională a Italiei de nord și președinte al comisiei militare a acestuia, activitatea din această perioadă aducîndu-i un imens prestigiu în rîndurile poporului italian.

La sfîrșitul războiului, prestigiul și autoritatea Partidului Comunist Italian cresc cu vigoare, sporește influența lui în mase, el afirmîndu-se ca un partid puternic, aflat în avangarda forțelor care luptă pentru democrație și socialism. În tot acest răstimp, Luigi Longo s-a aflat în primele rînduri ale luptei : din 1946 și pînă în 1964, a fost vice-secretar general al partidului. În 1946, este ales deputat în Adunarea Constituantă, iar din 1948 este membru al Parlamentului. După moartea vechiului său tovarăș de luptă, Palmiro Togliatti (21 august 1964), plenara C.C. și a Comisiei Centrale de Control a P.C.I. l-a ales, în unanimitate, la 26 august 1964, pe Luigi Longo în funcția de secretar general al partidului.

Întreaga activitate a Partidului Comunist Italian — în conducerea căruia tovarășul Longo se află de foarte mulți ani — ilustrează caracterul viu al preocupării sale pentru elaborarea unor răspunsuri realiste la cerințele dezvoltării sociale, pentru o muncă teoretică consacrată aplicării creatoare a principiilor fundamentale ale marxism-leninismului la condițiile concrete ale țării, pentru stimularea gîndirii revoluționare vii, originale, în strînsă legătură cu realitățile. Pornind de la cerința fundamentală a internaționalismului proletar, de la datoria supremă a fiecărui partid marxist-leninist, P.C.I. acordă o mare atenție dezvoltării mișcării comuniste internaționale, promovării în cadrul acesteia a relațiilor bazate pe normele marxism-leninismului și internaționalismului proletar. Sînt cunoscute, în acest sens, eforturile P.C.I. în direcția refacerii și întăririi unității mișcării comuniste și muncitorești, a întregului front antiimperialist, pe bazele principiale ale respectării normelor de relații dintre partidele comuniste și muncitorești. P.C.I. se pronunță pentru o mobilizare largă a celor mai diverse forțe sociale în lupta împotriva dominației imperialiste, pentru înfăptuirea deziderateleor de libertate ale popoarelor.

Între Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Italian se dezvoltă relații de prietenie și solidaritate. În comunicatul publicat la încheierea vizitei tovarășului Luigi Longo în țara noastră, în aprilie 1967, se arată că în cursul convorbirilor avute cu acest prilej „reprezentanții P.C.R. și P.C.I. și-au exprimat deplina satisfacție pentru raporturile tovărășești care există între cele două partide și pe care își propun să le dezvolte în continuare, în interesul reciproc, ca și în interesul unității comuniștilor din întreaga lume.

Vizita tovarășului Luigi Longo în Republica Socialistă România, convorbirile avute constituie un nou prilej de reafirmare a tradiționalelor legături frățești dintre cele două partide, dintre poporul român și poporul italian, un aport la cauza socialismului și păcii".

LUIGI LONGO despre UNELE PROBLEME ALE DEZVOLTĂRII SOCIAL-POLITICE CONTEMPORANE

Publicăm mai jos unele extrase din cuvîntările, declarațiile sau articolele tovarășului Luigi Longo exprimînd poziția Partidului Comunist Italian față de dezvoltarea social-politică a Italiei, mișcarea comunistă și muncitorească, față de unele probleme ale vieții internaționale actuale.

Alternativa Italiei

„Italia socialistă pentru care luptăm trebuie să fie o țară liberă, independentă și suverană, fără ipoteci și condiționări străine, o țară în care opțiunile politice vor fi hotărîte întotdeauna numai de voința și de interesele oamenilor muncii și ale poporului. Aceasta și numai aceasta va fi legea fundamentală care va călăuzi construirea și conducerea noii societăți. Aceasta este opțiunea noastră.

În sprijinul nostru vine, ca un element deosebit de important, identitatea profundă care există între obiectivele pentru care luptăm și interesele națiunii și ale maselor largi populare. În sprijinul nostru vin autonomia noastră, la care nu putem renunța, și spiritul nostru internaționalist la care, de asemenea, nu putem renunța".

(Din raportul prezentat la al XII-lea Congres al P.C.I., februarie 1969)

■

„Unitatea formată în ultimul timp în domeniul luptelor muncitorești trebuie să fie o premisă și un stimulent pentru accelerarea procesului de apropiere și de colaborare și pe plan politic, în vederea soluționării tuturor acelor probleme pe care luptele muncitorești nu le-au rezolvat sau pe care ele însele le-au pus și a căror încununare și dezvoltare logică le pot constitui numai soluțiile politice adecvate. Important și semnificativ în această privință este colaborarea dintre forțe politice diferite, care s-a constatat pînă acum, chiar dacă în puncte limitate și parțiale.

Experiența pozitivă a luptelor unitare recente indică necesitatea de a lichida fărîmițarea forțelor de stînga conturată în acești ani, pentru a găsi relațiile de colaborare și de înțelegere în perspectiva consolidării din ce în ce mai mari a unității și a convergenței de acțiune dintre toate forțele sănătoase și progresiste italiene".

(Din articolul „Către partid, către tovarăși, către prieteni" — „L'Unità", 31 decembrie 1969)

Raportul moment național — moment internațional

„În dezbaterea care a luat naștere în jurul ocestei probleme, au existat unii care au crezut că pot despărți, ceea ce după părerea noastră este artificial și schematic, aceste două momente. Noi considerăm că aceste momente nu pot fi văzute în mod abstract, ci întotdeauna în legătură cu situația concretă din fiecare țară și cu sarcinile care, în situația dată, stau în fața mișcării revoluționare și sînt legate de înaintarea sa. În orice caz, raportul dintre momentul național și momentul internațional nu poate fi decît un raport dialectic, adică de influență reciprocă, și nu un raport în care să existe primul și al doilea.

Se înțelege de la sine că noi nu putem considera momentul național ca pe o simplă problemă de folclor și, cu atît mai puțin, ca pe un act de naționalism. Problema este aceea a aderării mișcării revoluționare la realitatea națională în care se dezvoltă. Este adevărat că o mare mișcare revoluționară, dacă este, într-adevăr, mare și revoluționară, nu poate să nu se dezvolte în strînsă legătură cu realitatea în care acționează, dar nu se afirmă că acest lucru are loc întotdeauna în mod spontan, fără stagnări și involuții și fără pași înapoi.

Există, așadar, o necesitate permanentă de identificare cu realitatea, pentru a putea întruni maximum de forțe și pentru a duce înainte mișcarea în orice condiții. Dar aceste condiții variază permanent și, de aceea, conducerii mișcării îi revine sarcina de a o pune în permanență în acord cu realitatea, evitînd salturi periculoase înainte și involuții grave. Este, așadar, o problemă permanentă de control al situației și de adaptare la ea a mișcării, deoarece nu este suficient ca aceasta să exprime generic tendința de fond a unei societăți date, ci trebuie să o exprime de fiecare dată în raport cu formele concrete pe care aceasta le ia".

(Din articolul apărut în „L'Unità" — 24 oct. 1969)

Principiile relațiilor dintre partide

„Pentru o unitate a mișcării muncitorești și comuniste, pentru noi relații între diversele componente ale unui curent unic și mare de emancipare, este necesară recunoașterea autonomiei și suveranității fiecărui partid comunist, deoarece unitatea forțelor socialiste și antiimperialiste poate lua naștere numai dintr-o dialectică, dintr-o confruntare reală, dintr-o contribuție proprie a fiecărui partid; așadar, recunoașterea diversității și a varietății acestor forțe, ca dată de fapt și condiție pentru progresul său ulterior. O asemenea unitate poate fi înfăptuită, după părerea noastră, numai printr-o recunoaștere deplină a diversității situațiilor și printr-o confruntare deschisă care să recunoască legitimitatea diverselor experiențe și poziții și, totodată, să știe să ducă înainte căutarea momentului de unificare fără ocolișuri, fără închistări, promovînd noi relații internaționale bazate pe egalitate, pe solidaritate și pe respectul reciproc la nivelul partidelor și statelor".

(Din articolul apărut în „L'Unità" — 21 aug. 1969)

„Italia să iasă din N.A.T.O., N.A.T.O. să iasă din Italia"

„Politica de desființare a blocurilor adverse, pe care noi o preconizăm și pentru care luptăm, astfel încît să se creeze condiții pentru a se ajunge la desființarea simultană, dar treptată a Pactului Atlantic și a Tratatului de la Varșovia, deschide o perspectivă nouă și pozitivă pentru Europa și pentru diferitele state de pe continentul nostru. A acționa pentru desființarea blocurilor înseamnă a desfășura o adevărată acțiune europeană, singura în măsură să determine continentul nostru să-și asume în ansamblu rolul de pace și progres pe care el poate și trebuie să-l joace. În acest scop, noi cerem o schimbare profundă a politicii externe italiene și o schimbare a locului pe care țara noastră îl ocupă pe plan internațional. Noi cerem să nu se reînnoiască aderarea la Pactul Atlantic, ca Italia să iasă din N.A.T.O. și ca N.A.T.O. să iasă din Italia, cu toate bazele sale de rachete și arme atomice. Politica de autonomie și independență pe care noi o revendicăm nu înseamnă de fapt o politică de «izolare națională», dimpotrivă. Noi legăm această politică de crearea unui sistem de securitate europeană, singura alternativă democratică ce poate și trebuie să fie opusă atlantismului".

(Din raportul prezentat în ședința comună a C.C. și a Comisiei Centrale de Control a P.C.I.)

FRANŢA

„Reconversiune spre sud?“

La timpul respectiv, pasajul din discursul televizat al preşedintelui Georges Pompidou în care evoca „întărirea prezenţei franceze în Mediterana, în special în Mediterana occidentală“ nu suscitase comentarii prea insistente. Mulţi dintre observatorii politici fuseseră tentaţi să vadă în aceste cuvinte o frază clasică într-un anumit sens, ca cele prin care se reaminteau diferitele vocaţii ale Franţei, sau, cel mult, o formulare eufemistică menită a justifica vînzarea de armament către o serie de ţări arabe. Abia ulterior — mai exact cu prilejul afacerii vedetelor de la Cherbourg, a avioanelor „Mirage“ vîndute Libiei şi a călătoriei regelui Hassan la Paris — avea să fie sesizată adevărata semnificaţie a acestei afirmaţii. Abia ulterior, comentatorii vor vorbi insistent de „noul curs al diplomaţiei franceze“, de „politica mediteraneană a Franţei“, de o „reconversiune spre sud“.

În ce constă acest „nou curs“ al politicii externe franceze? Răspunsul îl dau preşedintele Pompidou, cînd vorbeşte de „interesele morale şi culturale considerabile ale Franţei în lumea arabă“, Maurice Schumann, cînd subliniază că „nu este posibil pentru Franţa să ignore lumea musulmană“, sau Chaban-Delmas cînd afirmă că „pentru ansamblul Mediteranei occidentale vom dispune de vecini cu care sîntem în termeni politici pozitivi, ceea ce, pe deasupra, ne oferă întreaga securitate în ceea ce priveşte Africa neagră“. (Fiindcă, apreciază experţii, cooperarea în Mediterana nu trebuie să se limiteze doar la riverani, ci tinde să se extindă dincolo de Maghreb, la Africa francofonă).

Ofensiva diplomatică în Mediterana occidentală, perceptibilă în realitate de mai multă vreme (Michel Debré, abia instalat la Quai d'Orsay, avea să lanseze ideea „Mediterana pentru mediteraneeni“), a suscitat comentarii contradictorii, dînd prilej la diverse interpretări, unii observatori ai vieţii politice franceze demonstrînd că, în acest fel, se respectă fidelitatea faţă de doctrina şi orientările gaulliste, alţii exaltînd „deschiderea“, „reînnoirea“. Jean Lacouture în „Le Monde Diplomatique“, apelînd la limba engleză, merge chiar mai departe întrebîndu-se dacă această orientare se rezumă la „politics“, adică la „operaţiuni politice“ franceze în Mediterana bazate pe iniţiative de moment, sau este vorba de ceea ce se defineşte prin „policy“ — o strategie politică, o concepţie de lungă durată, implicînd o voinţă clară şi obiective precise. Cert este însă — precizează comentatorul — că la acest început de an asistăm la „o reîntoarcere a Franţei în Mediterana, reperabilă deja de la Tanger la Beirut“, după şase sau şapte ani de estompare aparentă.

Se invocă în sprijinul reînnodării contactelor cu lumea arabă în toate planurile, inclusiv cel militar, interesele tradiţionale economice (în care petrolul joacă un rol principal) şi politice ale Franţei în această zonă, prezenţa culturală, în sfîrşit „dorinţa presantă de a stabili în Mediterana o zonă a păcii“ (Jean de Broglie, preşedintele comisiei afacerilor externe a Adunării naţionale), deziderat exprimat şi de majoritatea riveranilor, de care depinde în mare măsură eventualul ei succes. Acelaşi Jean Lacouture, explicînd fundamentele acestei politici, vorbeşte, între altele, de „căutările unei strategii alternative“. „De patru ani — arată el — Franţa s-a ţinut la distanţă de organismele pactului atlantic. Fără a întoarce spatele la ceea ce Churchill numea în faţa lui, într-o conversaţie celebră, «largul mării», generalul de Gaulle şi-a impus găsirea, pe termen mai scurt sau mai îndelungat, a unei alte arii de desfăşurare pentru o acţiune a Franţei care, în concepţia sa şi a discipolilor săi, nu putea să se limiteze la mica Europă a celor şase“.

Vizitele lui Maurice Schumann, la sfîrşitul anului trecut — în octombrie la Alger, în noiembrie la Tunis — normalizarea relaţiilor diplomatice cu Marocul, călătoria particulară a regelui Hassan la Paris se înscriu în cadrul acestei orientări. Prima fază a „reconversiunii spre sud“ — restabilirea între Franţa şi cele trei ţări maghrebiene a unor relaţii mai strînse şi mai cordiale — este astfel pe punctul de a se încheia în condiţii optime, uşurată fiind şi de reconsiderarea politicii franceze în Orientul Apropiat. Se ştie că, în ultimul deceniu, mai multe incidente au ascuţit, uneori la maximum, raporturile dintre Paris şi capitalele acestor ţări: „afacerea Bizerta“ în 1961, apoi aceea a terenurilor colonilor francezi naţionalizate de preşedintele Bourguiba în mai 1964 au dus la „îngheţarea“ relaţiilor dintre Franţa şi Tunisia, ale cărei efecte nu vor dispare total decît în 1969; între Franţa şi Algeria, mai multe chestiuni pendinte — a vinului pe care Parisul a refuzat să-l cumpere deşi existau angajamente precise, a mîinii de lucru algeriene în Franţa, a petrolului... — au dus la numeroase negocieri adesea suspendate dar niciodată sistate definitiv; în sfîrşit, ruperea la un moment dat a relaţiilor diplomatice franco-marocane, ca urmare a „afacerii Ben Barka“.

În concepţia Elysée-ului, reanimarea legăturilor cu ţările Africii de nord trebuia să se efectueze în cadrul unor relaţii bilaterale. Prima capitală maghrebiană spre care se îndreaptă privirile diplomaţiei franceze este Algerul. Tentativa relansării cooperării franco-algeriene, declanşată încă în timpul generalului de Gaulle, dă rezultate satisfăcătoare: sînt semnate o

Prima fază a „reconversiunii spre sud“ — restabilirea între Franţa şi ţările maghrebiene a unor relaţii mai strînse şi mai cordiale

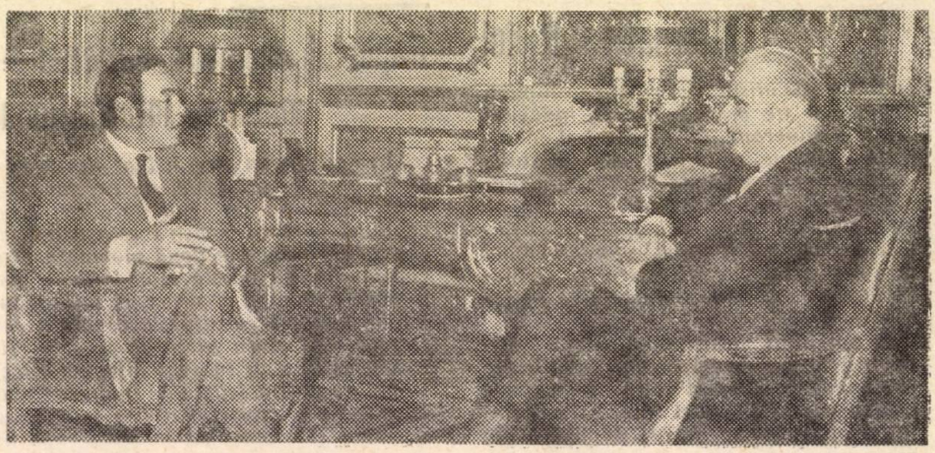

Întrevedere, la Elysée, între regele Hassan al II-lea al Marocului şi preşedintele Franţei, Georges Pompidou

serie de acorduri privind folosirea mîinii de lucru și un acord petrolier, în 1965, prin care sînt redefinite raporturile petroliere dintre cele două țări (este preconizat principiul asocierii societăților statului consumator și ale statului producător). Guvernul algerian procedează la naționalizări, dar Parisul nu reacționează în ciuda puternicii opoziții ce se manifestă în chiar sînul majorității guvernamentale. Vizita din octombrie a lui Maurice Schumann la Alger era menită să reanimeze o cooperare îngreunată încă de persistența unor divergențe (în special asupra prețului petrolului) și să „creeze un climat favorabil tratativelor care vor trebui, mai devreme sau mai tîrziu, să fie angajate privind problemele rămase în suspensie" : importurile de vin (guvernul francez nu și-a onorat acordul semnat în 1964 care prevede achiziționarea a circa 8 milioane de hectolitri anual) ; problema indemnizațiilor pentru bunurile francezilor naționalizate de statul algerian ; dosarul petrolier care cuprinde modificarea regimului fiscal aplicat societăților franceze, fixarea prețului la gazul natural și, în sfîrșit, pregătirea marii negocieri din 1970 privind revizuirea acordului petrolier din 1965.

Rezultatul vizitei a oferit, se pare, motive de satisfacție — cel puțin pentru moment — ambelor părți. Algerul a fost asigurat de continuitatea politicii Parisului, iar comunicatul final menționează dorința de a accentua cooperarea în care scop a fost creată o comisie lărgită ce se va reuni minimum o dată pe an la nivel ministerial. S-a precizat că înființarea acestei comisii nu înseamnă suprimarea dificultăților : ea va fi doar cadrul ce va permite abordarea lor și definirea pe termen mai lung a razei de acțiune a cooperării franco-algeriene. A fost abordată, în cursul vizitei, și problema cooperării militare. Franța asigură anual formarea în școlile sale a circa 400—500 de ofițeri și subofițeri algerieni, iar în 1969 va satisface prima cerere importantă de avioane a armatei algeriene. Cea mai recentă etapă a acestei cooperări — Franța va construi și va asigura funcționarea unei școli de pilotaj pentru armata de aer algeriană la Bou-Sfer lîngă Mers-el-Kébir.

La Tunis, o lună mai tîrziu, atît Maurice Schumann cît și Badi Ladgham vor evoca „relațiile devenite exemplare" și o prietenie calificată drept „ireversibilă". Mai mult chiar, ei vor confirma comunicatul comun franco-tunisian din februarie 1969 care sublinia că pentru Franța „Tunisia este un factor de pace și stabilitate în Maghreb, la a cărei dezvoltare Franța își aduce o contribuție esențială". Declarații care, după părerea observatorilor, „ilustrează restabilirea unor relații tradiționale perturbate de la obținerea independenței de ceea ce generalul de Gaulle considera drept niște peripeții" („Le Monde"). Negocierile din noiembrie au abordat viitorul cooperării dintre cele două țări și a ajutorului francez (pentru anul în curs suma este destul de redusă — 60 milioane de franci) în domeniile economic, cultural și militar. Franța echipează în cea mai mare parte armata tunisiană, iar, recent, s-au anunțat manevre comune franco-tunisiene pentru luna aprilie. „Este adevărat, manevre limitate — subliniază revista «Jeune Afrique» — dar care arată voința Franței de a se afirma în Mediterana".

Serios afectată de ruperea relațiilor diplomatice (1966), cooperarea franco-marocană este și ea pe cale de relansare, „sub cele mai bune auspicii" — declară părțile — ca urmare a schimbului de ambasadori dintre cele două țări (decembrie 1969) și a vizitei regelui Hassan la Paris (februarie 1970), cînd au fost reexaminate diferitele aspecte de principiu ale colaborării în domeniile cultural, economic și în cel al formării tehnicienilor.

În perspectiva „politicii mediteraneene" a Franței, „afacerea libiană" s-a prezentat, înainte de toate, ca o ocazie nesperată. „De multă vreme — scrie «Jeune Afrique» — strategii francezi considerau Libia ca o prelungire naturală a Marocului, Algeriei și Tunisiei, o țară unde influența franceză trebuia să fie la fel de marcată ca și în celelalte trei precedente". Ideea unui acord cu Libia aparține generalului de Gaulle și datează încă din 1963. Eșuează însă din două motive : regele Idriss întreține raporturi prea strînse cu Londra și Washingtonul, iar cererile libiene, în principal militare, se lovesc în Franța de o puternică opoziție. În 1967 — nouă tentativă din partea președintelui de Gaulle. „Libia, domnule prim-ministru, Libia... Trebuie să reușim", îi va spune el lui Georges Pompidou. Dar consilierii britanici ai regelui Idriss vor arunca în fundul unui sertar dosarul „cooperarea cu Franța", în timp ce Dassault, constructorul „Mirage"-lor, va refuza livrarea chiar și a unui număr limitat de avioane. Au urmat retragerea generalului de Gaulle și apoi lovitura de stat militară de la Tripoli. Discuțiile cu Statele Unite pentru furnizarea a 15 avioane F-105 sînt întrerupte, iar acordul cu Marea Britanie privind livrarea de arme antiaeriene este anulat. Sînt primele semne ale dezangajării Libiei de sub influența anglo-americană, urmate de hotărîrea guvernului libian de a cere Londrei și Washingtonului să evacueze bazele militare de la Wheelus Field, Tobruk și El-Adam. Parisul urmărește îndeaproape desfășurarea evenimentelor și, în toamna trecută, autorizează pe însărcinatul său cu afaceri la Tripoli să contacteze noul guvern. „Am aprobat întotdeauna politica generalului de Gaulle, și dorim să ne degajăm treptat de universul anglo-saxon prin diversificarea schimburilor noastre", îi va declara ministrul de externe libian. Declarație încurajatoare, drept pentru care negocierile sînt reluate la Paris. În cel mai mare secret însă. Abia la 9 ianuarie, guvernul francez va face publică hotărîrea sa de a livra Libiei 50 de avioane „Mirage", știre ce va provoca vii comentarii, cu atît mai mult cu cît, doar în urmă cu trei săptămîni, cercurile autorizate de la Paris și Tripoli dezmințiseră informația apărută în ziarul „New York Times". Conținutul exact al acordului nu va fi dezvăluit decît la 21 ale aceleiași luni, de către ministrul apărării, Michel Debré : 100 avioane „Mirage", care vor fi livrate între 1971 și 1974.

Încheierea acordului cu Libia — ca și la timpul ei „afacerea Cherbourg" — a readus în discuție politica Franței de embargo asupra materialului militar destinat țărilor din regiunea Orientului Apropiat. În sprijinul poziției sale, guvernul francez invocă faptul că Libia nu face parte din țările arabe considerate ca direct implicate în conflictul din zonă („Embargoul impus de Franța variază potrivit calității ofensive a armelor, poziției geografice a țărilor cumpărătoare, participării lor directe sau nu la luptă și, în sfîrșit, evoluției conflictului"), iar contractul semnat cu Tripoli este însoțit de o clauză interzicînd transferul acestor arme țărilor clasate în categoria de beligerant în conflictul israelo-arab. Comentînd motivele Franței în „complexa ofensivă" diplomatică mediteraneană, „Le Nouvel Observateur" scrie : „Folosind noțiuni noi ca arme «defensive» sau «ofensive», vorbind de «evoluția conflictului» sau de «poziții geografice particulare», se caută, în fapt, posibilitatea de a vinde țărilor care pot să cumpere. Iată deschisă calea care duce de la arme la petrol, de la petrol la asistență tehnică, de la asistență tehnică la influență politică". Jumătate din aprovizionarea Franței în petrol este asigurată de piața algeriană și libiană. Libia, care se situează pe locul trei în lume între țările exportatoare de petrol (cu o producție brută de 150 milioane tone), va ocupa — după estimațiile actuale — locul doi în 1970. „Cu un asemenea partener — subliniază «Jeune Afrique» — Franța dispune de un atu de neînlocuit și de o securitate totală în ce privește aprovizionarea". Cooperarea în domeniul petrolier, deja angajată prin asocierea a două companii franceze cu societatea națională libiană Lipetco, va fi intensificată. Un acord franco-libian, asemănător celui franco-algerian din 1965, este în curs de studiere. În același timp, la Quai d'Orsay se arată că livrarea avioanelor „Mirage" va îmbunătăți echilibrul comercial dintre cele două țări. Cele 100 de avioane „Mirage" reprezintă aproximativ contravaloarea a unei șesimi din petrolul pe care Franța s-a angajat să-l cumpere din Libia pînă în 1979. Vorbind de urmările acordului franco-libian, Chaban-Delmas declara, totodată : „Așteptăm dezvoltări economice importante ; o misiune economică și culturală este pe cale să se constituie la Paris. Punctele principale ale cooperării care au fost deja fixate privesc agricultura, cadrele de tehnicieni și formarea lor, construcții civile, adică lucrări publice, maritime, precum și petrochimia".

Relansarea „politicii mediteraneene" a Franței pune capăt unei perioade ce poate fi datată de la sfîrșitul războiului din Algeria. După cum remarca „Le Monde Diplomatique", începînd din 1962 „diplomația franceză își întoarce privirile de la marea sudului, desfășurîndu-se în spațiul atlantic sau peisajul european". Cu anii, și mai ales după retragerea Franței din organismele militare ale pactului atlantic, cuvîntul Mediterana va reveni însă treptat în discuțiile diplomatice ale Parisului, pentru ca, în lunile din urmă, inițiativele și declarațiile să devină acte precise, o succesiune de demersuri soldate cu rezultate eficiente, în fine, o politică ale cărei contururi sînt pe cale de precizare.

Rodica GEORGESCU

Ha Long este un perimetru de pămînt și ape magnific

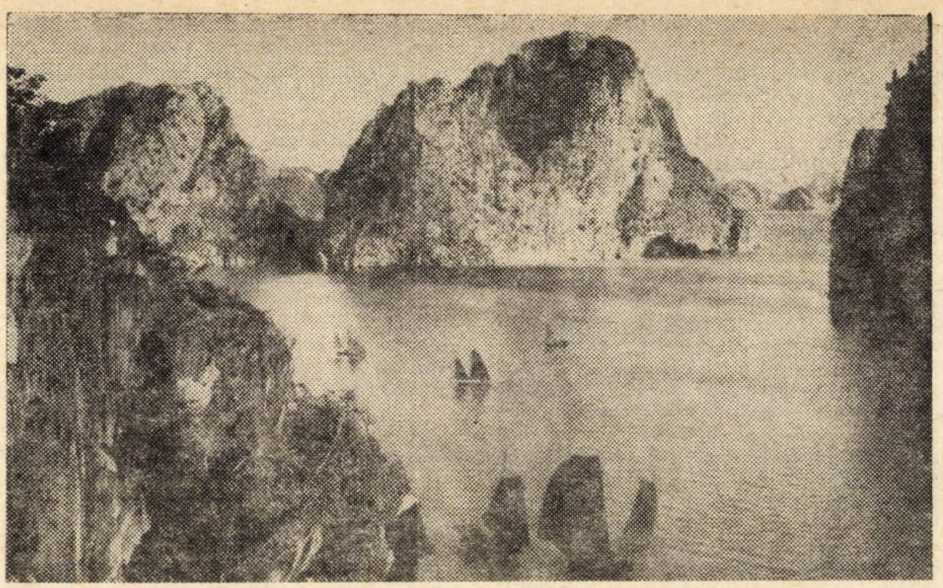

Litoralul golfului, populat mai ales de așezări de pescari, prefigurează marile stațiuni climaterice

reportaj pe glob

Schije și palmieri la HA LONG

Corneliu Vlad

Un ținut prin excelență al destinderii, parte a unei țări asupra căreia, în cîțiva ani, s-au prăbușit peste un milion de tone de bombe și proiectile. Paradoxul, localizat, se cheamă Ha Long.

Riguros vorbind, Ha Long este un golf presărat de stînci, mărginit de un litoral populat mai ales de așezări de pescari și care prefigurează marile stațiuni climaterice. Astfel spunînd, și nu în dauna adevărului, Ha Long este un perimetru de pămînt și ape magnific, care aspiră cu totul îndreptățit la denumirea de „cea de-a opta minune a lumii".

Localitatea care împrumută numele golfului s-a dezvoltat ca centru turistic. Casele localnicilor își caută, modeste și discrete, profilul în umbra vilelor sau a hotelurilor. Acestea nu se deosebesc prea mult de edificiile similare din alte părți ale lumii. Cu un minimum de imaginație și restringînd ad-hoc panorama, te poți închipui cînd la Tunis sau Copacabana, cînd la Mangalia sau la Soci.

Minunea începe abia pe mare. Și nu de la începutul călătoriei cu vaporașul de croazieră pus la dispoziția turiștilor. Ca și pe țărm, îmbarcat, priveliștea este zăgăzuită de un baraj natural de stînci abia hașurat în depărtare, care, după toate aparențele, ferecă de jur împrejur întinderea de ape. Dar Ha Longul își dozează abil efectele. Ceea ce luaseși la început drept zid neîntrerupt se dovedește a fi, pe măsură ce te apropii, o sumedenie de insule plasate la întîmplare în mare. Stîncile par enorme decoruri glisante, de carton, care se trag de-o parte și de alta pentru a-ți deschide perspectiva altor portaluri de piatră, purtătoare, la rîndul lor, ale altor revelații. Efectul ce se naște din această compartimentare și relevare succesivă a grandiosului de piatră alimentează continuu interesul vizitatorului și sfîrșește prin a-l copleși.

O sută de trepte conduc de pe țărm spre Grota Minunilor

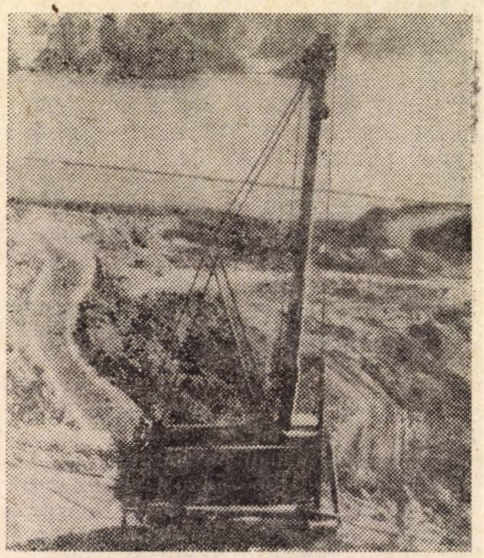

Un colț al exploatării miniere Hongai

Ha Long asigură spectacolul perpetuu al modificării perspectivei în funcție de metru, grad, secundă. Mai degrabă poți spune că te scalzi de două ori în undele aceluiași fluviu, decît că vezi de două ori același Ha Long. Două stînci așezate față-n față și amplasate chiar la intrarea în labirintul de ape și piatră închipuiesc doi cocoși gata de luptă. Privită dintr-un anumit unghi, imaginea aceasta se întipărește ca adevărat blazon al Ha Longului, pe care-l vei găsi aplicat pe cele mai diverse obiecte, de la copertele prospectelor turistice pînă la portelanurile produse în regiune. Dar tabloul poate fi contemplat ca atare doar cîteva

minute ; la un moment dat, stîncile se contopesc, cocoșii se încaieră, fuzionînd într-un singur ghem, gigantic și haotic, de piatră.

Imaginația populară „a descoperit" în cele peste 3 000 de insulițe care se înalță din mare siluete de elefanți și broaște țestoase, pînze de corăbii și pagode. Fiecare stîncă trebuie să aibă (și are) legenda ei, mai succintă sau mai dezvoltată. Ha Long deține, cu siguranță, un record absolut pe glob în ce privește densitatea de legendă pe kilometru pătrat. Există și o legendă mamă atotcuprinzătoare și patronimică. Ea vorbește despre un dragon („long") prăbușit („ha") în apele mării de către zei, care i-au sfîrtecat și împietrit aici carnea pe vecie.

Pentru încă vreo cîteva mii de ani, Ha Long rămîne generator de puternice reacții omenești. Aceasta, pînă cînd apele sărate ale golfului vor fi reușit să reteze cu fierăstrăul gigantic al mareei minunatele proeminențe calcaroase. Începutul acestui final grandios îl trăim noi, cei ce ne plimbăm printre stînci, la ora refluxului. Stîncile sînt adînc erodate la nivelul apei, în chipuri insolite. Crestături nemiloase subminează clipă de clipă echilibrul blocului de piatră, printr-al cărui con de umbră nu poți trece fără să încerci înfiorarea de nereținut. „Dacă se dărîmă tocmai acum, peste noi ?" Unii coloși de piatră par a se sprijini pe piloni ; acțiunea distructivă a apei a început, inexplicabil, din însăși inima stîncii. Pe sub un asemenea munte de piatră, poți trece cu sampanul sau chiar cu o joncă mai mică într-o altă ecluză naturală a golfului.

Ha Long este pămînt vietnamez, stîncă vietnameză, iar acestea vorbesc, pretutindeni în țară, despre lupta milenară a poporului Vietnamului pentru independență. O grotă adînc săpată în stîncă păstrează amintirea unei victorii glorioase, obținute cu ajutorul naturii de vis a Ha Longului, asupra invadatorilor. O sută de trepte conduc de pe țărm spre Grota Minunilor. Sub o cupolă imensă, o adunare de gnomi pare întrunită la sfat între coloanele baroce, care n-au cunoscut niciînd dalta vreunui sculptor. Din această primă grotă, de proporțiile unei catedrale, se poate trece într-o a doua, de proporții mai modeste și care se cere a fi luminată cu făclii pentru a dezvălui miile de fețe ale pereților de cristal. În sfîrșit, într-o a treia sală, largi cupe reflectă un somptuos balet de piatră într-o tăcere de templu. Apa care se scurge picătură cu picătură pare a bate în surdină însăși măsura timpului. Iar pentru această a treia grotă, din 1287 timpul se cheamă Istorie.

...Țara era trecută prin foc și sabie de invadatori, capitala cucerită, regele gata să se închine. „Puterea hoardelor dușmane este atît de mare, încît mă tem că un război prelungit ar aduce poporului distrugeri înspăimîntătoare. N-ar fi mai bine să ne plecăm ?" Suveranului îi va răspunde, în plin consiliu, generalul Tran Hung Dao : „Dar ce vor deveni atunci pămîntul strămoșilor noștri, templele înaintașilor noștri ? Dacă vreți să ne închinați, puneți mai întîi să mi se taie capul". Regele nu mai putea da înapoi ; Tran Hung Dao, investit cu puteri supreme, începu mobilizarea întregului popor în vederea rezistenței. Un apel celebru, al cărui text înflăcărat este astăzi și o pagină antologică a literaturii vietnameze, a fost lansat către armată ; la sate, populația era chemată să opună rezistență năvălitorilor prin toate mijloacele și, la nevoie, să se refugieze în păduri și munți pentru a continua lupta. Ocupantul fu constrîns să facă față ostilității fățișe a populației din delta Mekongului și luptei de guerilă organizată de șefii locali din regiunile de podiș. În acest moment, trupele invadatorilor, istovite de hărțuieli și lipsite de aprovizionare, atacate în forță de elita armatei vietnameze, sînt puse pe fugă. Pe mare, flota sa avea să intre într-o cursă clasică: simulînd retragerea, o mică escadră vietnameză a provocat-o să intre în apele Ha Longului la ora fluxului. Grosul flotei a rămas ascuns după stînci pînă în momentul retragerii apelor, cînd s-a năpustit asupra vaselor agresoare, forțîndu-le să încerce retragerea. Calea le era, însă, tăiată de un baraj de piloni de fier și trunchiuri de arbori ascuțiți, ce fuseseră adăpostiți în taină în cea de-a treia hrubă a Grotei Minunilor și împlîntați, apoi, în apele golfului, cu o noapte înainte. 100 de jonci au fost atunci distruse, iar 400 capturate. A treia grotă se cheamă și azi „Peștera pilonilor de fier".

...Continuăm să ne strecurăm printre stînci. Ai zice că la întîmplare, după capriciile timonierului, dar afli că orice abatere de la itinerarul cunoscut poate fi fatală. Colți de stîncă nevăzuți, acoperiți de numai cîțiva centimetri de apă, pot avaria în fiece clipă ambarcațiunea. Căutasem insistent, dar fără succes (și, de fapt, nici nu cred că există), o hartă amănunțită a acestui labirint. Suveranul absolut al acestor întinderi rămîne pescarul. În locul pe care-l crezi cel mai puțin accesibil, populat doar de păsări marine, maimuțe și capre sălbatice, întrezărești pînza curbată, închipuind aripi de insectă gigantică, a unei jonce pescărești. Cînd spui despre pescari că sînt oamenii mării, faci de obicei o figură de stil ; pentru cei din Ha Long, termenul se reîntoarce la accepția sa cea mai proprie. Pescarul din Ha Long își concepe întreaga sa existență în funcție de mare ; universul său cotidian echivalează cu joncа ce-i servește în același timp ca locuință, loc de muncă și mijloc de transport. Sub un coviltir se află tot ce-i trebuie unei familii care-și asigură traiul din pescuit. Pe uscat se pune rar piciorul, adesea doar pentru valorificarea rodului muncii și pentru procurarea de sare și apă de băut.

De fapt, nici n-ar trebui să se spună „golful Ha Long", ci „golfurile Ha Long", căci stîncile îl compartimentează în trei sau chiar patru mari lacuri. Cel principal, Ha Longul propriu-zis, e brăzdat de coridoare și coame stîncoase dure. Mai la nord, către Campha, Bai-tu-long se constituie dintr-o pădure aerată de calcare ; aici, fiecare insulă se menține într-o singurătate distantă. Spre sud, țărmurile sfîrtecate de la Cat-ba par a fi veritabile fiorduri intersectate de tropice și, în sfîrșit, în extremul nord, către Moncay și Tra-co, calcarului gri i se substituie gresia roșiatică.

După o plimbare de cîteva ore, privești încă siderat drumul întoarcerii. În dreapta, se conturează tot mai clar coastele așezării miniere Hongai. În soare, casele reflectă un alb cu străluciri mate ; le distingi de la mare depărtare. Remarci surprins forma lor paralelipipedică, neobișnuită pentru această parte a lumii. Furat pentru o ultimă oară de jocul analogiilor, îți imaginezi un decor mediteranean, vesel și reconfortant, cu căsuțe albe, răspîndite ca niște cuburi pe versanții colinelor Hongaiului. Mai sînt doar cîteva sute de metri pînă la țărm ; abia acum îți dai seama că ceea ce bănuiai a fi acoperiș plat, terasă însorită, este de fapt plafon smuls de bombe, prăbușit peste oameni sau pulverizat pe zeci de metri în jur. Clădirile acestea, văzute de sus, au aerul că îndreaptă mari proiectoare ale nopții, izvoare adînci de întuneric, spre cerul de unde s-au prăvălit în ultimii ani numai nenorocire și moarte. Hongaiul a fost printre primele așezări vietnameze martirizate de atacurile aviației agresoare americane.

În vreme de pace, omul a ținut să dea aici o replică demnă minunii Ha Longului, realizînd o arhitectură pe măsura peisajului natural. Fișia de coastă care caligrafiază golful Ha Long încătușează unul din cele mai prodigioase zăcăminte de antracit din lume, cu filoane groase de 50 și chiar 80 de metri. Pe versanții defileului Cerbilor, screperele și buldozerele aprofundează zi și noapte în creastă o imensă alveolă lunară. Mecanizarea tot mai pronunțată a proceselor de producție imprimă o tentă futuristică panoramei.

Agresorul aerian a executat și el aici, cu sînge rece, începînd din 1965, un peisaj de data aceasta infernal, cu sute de cratere deschise în cîteva secunde de bombe, replici grotești și barbare ale marilor amfiteatre carbonifere ale locului. La Hongai, ca pretutindeni în Republica Democrată Vietnam, oamenii fac acum totul pentru a vindeca rănile orașului.

Revenim la Ha Long. După momentul Hongaiului, privirea devine atentă, divagațiile se refuză. De-a lungul drumului, aceleași tuburi de ciment îngropate în pămînt, servind drept adăpost individual în timpul alarmelor aeriene, care se impun ca un Remember de o forță unică pe atîtea din drumurile Vietnamului. Și nu este de mirare dacă retina ulcerată de cele văzute ia, la un moment dat, drept carcasă de bombă explodată învelișul conic al unei geamanduri ruginite, prăvălit în șanțul șoselei. Ha Long sau „orașul fără geamuri" — te gîndești, privind la grupul de vile bombardate din ai căror pereți te privesc orbite negre, dreptunghiulare.

Iar dacă, înainte de a cunoaște Ha Long, intenționezi să scrii despre planurile arhitecților privind transformarea acestei localități într-unul din principalele puncte turistice ale lumii (existente și ele, puse la punct cu puțin înainte de valul prelungit al bombardamentelor asupra țării), îți vei schimba proiectele ; azi, trebuie scris, în primul rînd, despre zidarii, dulgherii și instalatorii Ha Longului, care fortifică actuala vîrstă a urbei pregătind-o pentru cei ce vor veni.

De-a lungul falezei, un șir de palmieri ritmează riguros promenada. Se continuă pe sute de metri ; te-ai obișnuit cu prezența lor permanentă, te însoțesc la drum ca un prieten fidel. Și, la un moment dat, șirul se rupe. Prietenul acesta nu mai poate fi lîngă tine, tulpina aceasta a fost retezată de o schijă. Privești în jur, șoseaua a fost reparată, și nu de mult timp, pentru că nisipul presărat peste bitumul încins n-a fost încă spulberat. Spărtura din dig a fost și ea refăcută ; se disting pietrele mai albe ale porțiunii la care s-a terminat lucrul. Numai tulpina palmierului rămîne mai departe un ciot uscat ; vegetația s-a reînnoit de atunci, în cîteva rînduri, dar trunchiul mutilat n-a mai dat lăstar.

Va trebui plantat un nou puiet.

150 de ani de la nașterea lui

ALEXANDRU IOAN CUZA

O ACTIVITATE ÎNCHINATĂ INTERESELOR NAȚIUNII ROMÂNE

Dan Berindei

În vara anului 1858, diplomații recunoscuseră ceea ce istoricul A. D. Xenopol a numit pe drept cuvînt „o jumătate de Unire". Dar ceea ce nu-i dăduse Europa, și-a făurit poporul român însuși prin lupta sa, realizînd Unirea, eveniment care a produs asupra puterilor ostile înfăptuirii unității politice a Moldovei și Țării Românești efectul „unei furtuni de vară iscate din senin", așa cum nota în acele zile un ziar din Transilvania. Dar ceea ce se realizase printr-un act îndrăzneț trebuia apărat și consolidat prin acțiunea perseverentă a diplomației românești. „A forma o națiune... — scria Vasile Alecsandri într-un memoriu din 1859 — nu este ca numirea unui șef de stat, lucru de cîteva săptămîni, ci rezultatul greu și laborios al mai multor ani și în acești ani deosebitele interese contrarii au negreșit să nască lupte violente, intrigi și poate chiar atacuri, clevetiri, atît din partea dușmanului dinlăuntru, cît și din partea celor dinafară".

Noul domnitor, Alexandru Ioan Cuza, domnul „nou", după expresia lui Mihail Kogălniceanu, a dovedit din primele zile ale guvernării sale destoinicie și inteligență politică și, mai presus de orice, el și-a desfășurat activitatea animat de profunde sentimente patriotice, de o caldă dragoste de țară. În mod firesc, politica externă, situația Principatelor Unite Române în contextul diplomatic al epocii au reprezentat pentru Cuza preocupări de prim ordin. În întreaga sa domnie, el a împletit, în consecință, acțiunile desfășurate pe plan intern, unde s-a împlinit un vast program de reforme menit a constitui România modernă, cu o îndrăzneață politică externă prin care a afirmat drepturile tînărului stat național și a pregătit cucerirea unei poziții de deplină independență. „Neadormit" în domeniul relațiilor externe — cum remarca memorialistul Radu Rosetti, Alexandru Ioan Cuza a știut să arate, totodată, consulilor străini „o frunte ridicată" (după expresia lui Dimitrie Bolintineanu), afirmînd cu hotărîre drepturile legitime ale țării noastre și refuzînd să abdice în cea mai mică măsură de la demnitate. De asemenea, pentru ca activitatea internațională a Principatelor Unite să nu fie afectată de instabilitatea politică și guvernamentală generată de prevederile restrictive ale Convenției de la Paris, el a concentrat în mîinile sale activitatea de politică externă, rezolvînd în mod direct, prin cabinetul princiar, problemele esențiale din acest domeniu. Meritele sale în această privință sînt mari, deoarece a știut să dovedească — mai mult, poate, ca în politica internă — o deosebită destoinicie și o fermitate care au stîrnit legitima admirație nu numai a contemporanilor săi români, dar și a străinilor care l-au cunoscut.

Tînărul stat național, constituit la începutul anului 1859 prin dubla alegere a lui Cuza, s-a găsit, încă de la formarea sa, în fața unor probleme de politică externă de a căror rezolvare depindeau buna desfășurare a procesului său de organizare, afirmarea sa ca entitate independentă în concertul națiunilor. Recunoașterea dublei alegeri de către puterile europene — obținută în septembrie 1859 în conferința de la Paris, după ce în prealabil fusese dobîndit, succesiv, consimțămîntul celor șapte puteri garante stabilite prin tratatul din 1856 — acceptarea unirii administrative și politice a Principatelor (constrînse timp de aproape trei ani după alegerea lui Cuza să-și păstreze două administrații, două guverne și două adunări legislative separate), afirmarea și apărarea autonomiei țării atît față de Poarta otomană, puterea suzerană, cît și față de imixtiunile consulilor străini — au constituit în prima parte a domniei lui Alexandru Ioan Cuza principalele obiective ale politicii externe a Principatelor Unite. Domnitorul a intrat în legătură cu guvernele europene, trimițînd pentru aceasta misiuni speciale peste hotare, unde, la acea dată, cu excepția Constantinopolului, Principatele nu aveau reprezentanți permanenți. Vasile Alecsandri este trimis la Paris, Londra și Turin, doctorul Ludovic Steege la Berlin și Viena, Ștefan Golescu la Berlin și Paris, iar prințul Obolenski la Petersburg. La Constantinopol sînt trimiși, din partea Moldovei, Costache Negri și Nicolae Catargi, iar din partea Țării Românești, I. I. Filipescu, Nicolae Rosetti și colonelul C. Ieronim; curînd, dintre ei se va impune patriotul Negri, cel ce va declara răspicat că nu va lăsa „batjocorit votul unui neam întreg" și va vorbi ambasadorului englez Bulwer despre acordarea independenței Principatelor.

Misiunile speciale, realizare diplomatică a domnitorului Cuza, au jucat un rol deosebit în crearea unei noi situații internaționale a Principatelor Unite. „Timpul singur — scria Vasile Alecsandri referindu-se la misiunea sa și a lui Ștefan Golescu — va demonstra partea de succes care revine în această împrejurare (problema recunoașterii îndoitei alegeri — D. B.), reprezentantului Moldovei și, mai tîrziu, celui al Țării Românești". „Pînă atunci — adăuga el — se poate afirma că acțiunea lor a fost deseori decisivă pentru a dejuca intrigile cele mai bine urzite, pentru a păstra, în toată puterea sa, un sprijin care părea uneori că se va lăsa clătinat și, într-un cuvînt, pentru a împiedica mult rău". „Solicitînd fără încetare cu dîrzenie, împotriva unor dușmani, care erau cu atît mai primejdioși cu cît aveau acces pretutindeni, reprezentanții noștri — încheia el aceste aprecieri — au putut contribui la rezultatul ultimelor conferințe".

Dar Cuza și-a dat seama că numai prin misiuni diplomatice temporare nu puteau fi apărate drepturile tînărului stat. De aceea, el a creat din vechile capuchehăi de la Constantinopol o agenție pentru care s-a obținut de la puterea suzerană un statut diplomatic și, totodată, a înființat în 1860 o agenție similară la Paris, iar în 1863 alta la Belgrad, intențiile sale fiind de a crea astfel de reprezentanțe în toate capitalele puterilor garante. Domnitorul a asigurat o legătură directă între aceste agenții și cabinetul princiar, iar cabinetul amintit, lucrînd sub directa îndrumare a lui Cuza, a fost în timpul domniei lui un adevărat minister de externe cu caracter permanent.

Alexandru Ioan Cuza a acționat ferm pentru a obține acceptarea unirii administrativ-politice. De o deosebită importanță în realizarea acestei noi etape pe drumul înfăptuirii unității politice a națiunii române a fost Memoriul pe care domnitorul l-a înaintat puterilor europene în 1860, pledînd energic pentru desăvîrșirea Unirii Principatelor. „Îndoita mea alegere — scria cu acest prilej Cuza — a fost rezultatul unei mișcări naționale; ea a fost întemeiată pe încrederea pe care o inspirau compatrioților mei convingerile mele bine cunoscute". Fermitatea domnitorului Principatelor Unite, hotărîrea poporului român de a-și apăra și consolida cuceririle obținute în 1859 au determinat pînă la urmă Poarta să bată în retragere. „Ni s-a arătat atît de lămurit posibilitatea de a se înfăptui Unirea fără concursul nostru și experiențele trecutului ne-au încurajat atît de puțin în nădejdea de a găsi în puteri un sprijin eficace împotriva unei eventualități de acest fel, încît — măr-

turisea marele vizir unui diplomat — ni s-a părut mai înțelept să atenuăm primejdiile, reglementînd-o printr-o înțelegere". La rîndul său, Cuza a declarat răspicat consulului Austriei: **„Ne trebuie Unirea; dacă nu ne-o vor acorda puterile, vom fi siliți să ne-o dobîndim singuri".** Cînd, în sfîrșit, sosește la București firmanul prin care desăvîrșirea Unirii era recunoscută, domnitorul declară deputaților că își îndeplinise „înalta misiune de a realiza ideea Unirii Principatelor" și ține să precizeze, — afirmînd prin aceasta și drepturile legitime ale țării — că „Unirea va fi așa precum România o va simți și o va dori".

Apărarea și consolidarea autonomiei Principatelor au constituit, de asemenea, obiective fundamentale ale politicii externe a Principatelor Unite, căutîndu-se să se respingă orice încercare de imixtiune în treburile interne ale țării, să se limiteze, și apoi să se înlăture, regimul jurisdicției consulare, care constituia o gravă încălcare a autonomiei interne și dădea loc la nesfîrșite abuzuri. Încununarea politicii de apărare a autonomiei a fost marcată, în vara anului 1864, de prevederea protocolului încheiat între Poartă și reprezentanții puterilor garante prin care legiferarea internă a Principatelor Unite urma să fie scutită de orice imixtiune și intervenție dinafară.

Cuza a dus o politică fermă față de Poarta otomană. Demnitatea a luat locul supunerii și străduințele pentru dobîndirea neatîrnării, umilințelor. Măsurilor militare ale Porții, Principatele Unite le-au răspuns cu îndrăzneală în 1859, arătîndu-se gata de luptă. Vizita lui Alexandru Ioan Cuza la Constantinopol în 1860 a subliniat în mod pregnant noul stadiu al relațiilor româno-otomane. Găzduit la palatul Emirgian, vizitat de ambasadori și de ministrul de externe al Porții, Cuza a fost condus de vizir și primit de sultan ca un suveran. Cînd s-a reîntors în țară, el a declarat că făcuse doar „o simplă vizită de curtoazie", tocmai pentru a sublinia caracterul formal al relațiilor țării sale cu puterea suzerană.

Vizita din 1864 a fost pentru domnitor un nou prilej de afirmare a autonomiei țării și de pregătire a puterilor europene, și chiar a puterii suzerane, în sensul recunoașterii necesității drumului spre neatîrnarea Principatelor Unite.

Dacă lupta pentru independență nu s-a putut desfășura în acei ani fățiș, în schimb, Alexandru Ioan Cuza a pregătit viitoarea cucerire a neatîrnării, atît pe plan diplomatic cît și militar, și, totodată, a făcut unele încercări pentru concretizarea năzuinței spre deplină libertate națională a statului în fruntea căruia se găsea. În 1859, el îi scria lui Vasile Alecsandri: „Ca domn, sînt convins de necesitatea de a acționa cu vigoare și hotărît a trage tot profitul posibil pentru fericirea și independența poporului meu". „A trăi respectat sau a muri regretat — mai adăuga el — iată, dragul meu Alecsandri, deviza mea și, de asemenea, ambiția mea". În același an, cu prilejul războiului franco-sardo-austriac, apoi în 1860 în legătură cu planurile de acțiune ale emigrației revoluționare maghiare și în 1863, cu prilejul luptei pentru libertate a Poloniei, Cuza a căutat să găsească prilejuri de acțiune pentru ca, în unire cu alte forțe, să cîștige independența. Dar, prudent și cumpătat, el s-a ferit să arunce țara într-o aventură de una singură sau în alianță cu forțe politice și militare insuficient de puternice. De aceea, cucerirea independenței a rămas o sarcină a viitorului, el contribuind însă la dobîndirea ei prin ferma afirmare a drepturilor de autonomie, considerate uneori ca drepturi de independență, prin afirmarea pe plan internațional a drepturilor României la deplină independență, ca și prin organizarea temeinică a armatei naționale, care, prin jertfele ei, trebuia să cucerească neatîrnarea cînd prilejul favorabil urma să se prezinte.

Un alt țel al politicii externe de perspectivă a lui Alexandru Ioan Cuza a fost realizarea desăvîrșirii unității statale a națiunii române. Nu întîmplător, Alexandru Papiu Ilarian scria în 1860 că transilvănenii erau „gata a muri pentru domnul Cuza" și-l îndemna pe domnitor să repete fapta glorioasă a lui Mihai Viteazul. De altfel, exprimînd năzuințe generale, Dimitrie Brătianu declarase cu un an mai înainte lui Cavour, primul ministru al Piemontului, că Principatele Unite sînt gata să se ridice în masă pentru a întinde mîna Transilvaniei. Făcînd o corelație logică între ideea de unire și cea de desăvîrșire a unității statale românești, cancelarul Imperiului habsburgic remarca cu amărăciune în 1861: „este evident că unirea nu face decît să deschidă drumul spre completa independență a Daco-României". În tot cursul domniei sale, Cuza a avut în gînd planul eliberării românilor de peste munți, el le-a acordat tot sprijinul posibil, i-a primit cu brațele deschise pe cei ce veneau în Principatele Unite și, ca și în problema independenței, a căutat să pregătească pe tărîm politic și militar ceea ce situația concretă internațională nu-i îngăduia încă să realizeze imediat în practică.

Dacă în prima etapă a domniei sale, problema recunoașterii dublei alegeri și apoi aceea a recunoașterii unirii administrativ-politice a Principatelor Unite au trebuit în mod obiectiv să constituie dominanta politicii externe a lui Cuza, după ce această etapă a fost depășită cu succes, posibilitățile de realizare și a altor obiective ale domnitorului pe plan extern au crescut în condițiile existenței unui stat național, unitar, recunoscut de puterile europene. În consecință, politica lui Alexandru Ioan Cuza a reflectat în anii următori cu și mai multă pregnanță țelurile eliberării naționale și ale afirmării de sine stătătoare, în condițiile cînd, așa cum se spunea în „Românul" lui C. A. Rosetti, „Europa a intrat în timpul faptelor". În această etapă, au fost încheiate cu Rusia, cu Austria și cu Serbia convenții care constituiau evidente afirmări ale unor tendințe care depășeau cadrul autonomiei. Acordînd sprijin revoluționarilor emigrați maghiari și poloni, sprijinind mișcarea de eliberare bulgară, Principatele Unite Române și-au afirmat și în această direcție orientarea progresistă a politicii lor externe, ca și năzuințele proprii de eliberare. Acțiunea permanentă dusă de Cuza și de guvernele sale pentru limitarea jurisdicției consulare, accentuată în ultimii ani ai domniei, s-a înscris, de asemenea, în cadrul țelurilor generale ale politicii sale externe.

Privită retrospectiv, domnia lui Alexandru Ioan Cuza apare ca un moment de seamă în istoria relațiilor internaționale românești. Domnitorul însuși a ilustrat cu pregnanță domeniul politicii externe și personalitatea sa impune un nețărmurit respect prin fermitatea și demnitatea cu care el a știut să afirme și să apere drepturile statului național român. Avînd permanent viziunea unui viitor luminos, la pregătirea căruia a contribuit el însuși, Cuza se impune în epoca sa ca un conducător realist, care a urmărit largi obiective, unele realizate în timpul domniei sale, altele pregătite pentru a fi realizate în perioada următoare. Animat de o dragoste ardentă față de patrie, iscusit în desfășurarea unei politici externe eficiente, Cuza a fost neîndoielnic un ilustru conducător al națiunii române, unul dintre principalii făuritori ai României moderne, iar prin activitatea sa a contribuit la creșterea tezaurului de experiență seculară a poporului român în domeniul politicii externe. În perspectiva celor 150 de ani scurși de la nașterea sa, Alexandru Ioan Cuza impune o înaltă prețuire, iar opera sa apare înscrisă în cronica înfăptuirilor nepieritoare ale poporului român.

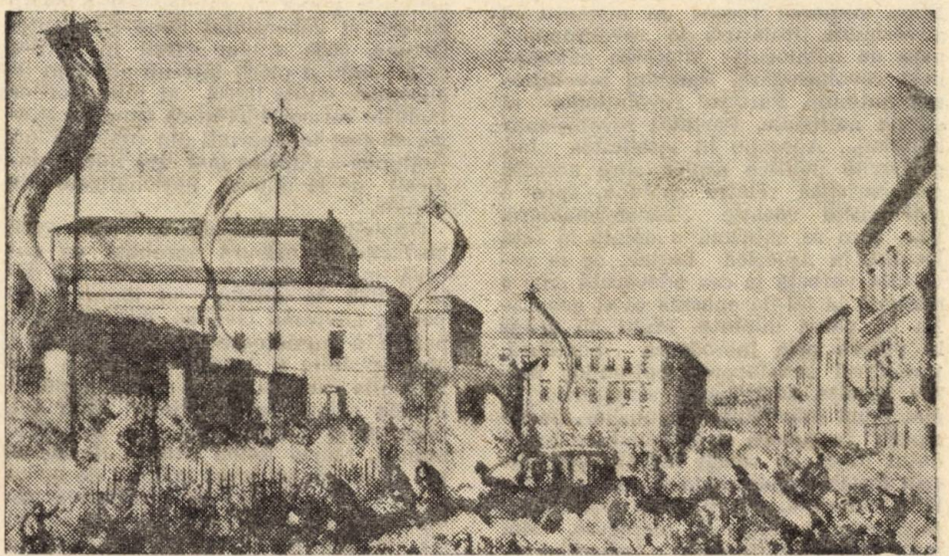

Gravură contemporană reprezentînd trecerea lui Alexandru Ioan Cuza pe Calea Mogoșoaiei, din București, cu prilejul deschiderii primei Adunări Legislative a României — 24 ianuarie/5 februarie 1862

Alfredo Ovando Candia: „...o țară liberă și cu structurile profund schimbate va putea adopta un nou stil de dezvoltare...“

BOLIVIA

Filozofie și practică la început de drum

După un debut în stil peruvian, la jumătate de an de la instalare, guvernul bolivian începe să-și definească propria linie politică. Se pornește de la definirea „filozofiei revoluției boliviene“, precizări în acest sens aducînd ultimul interviu al generalului Ovando Candia, acordat cotidianului argentinian „Clarín“. *„Eliberarea națională de sub tutela străină care se exercită de secole asupra noastră — în sfera economică, socială, culturală și chiar politică — va trebui înfăptuită prin afirmarea ființei naționale, cu toate valorile sale, și recuperarea bogățiilor naționale. În aceeași măsură, profunda transformare a structurilor — necesară țării pentru stabilirea noii societăți, cere să plaseze omul în centrul tuturor acțiunilor, să instaureze drepturile maselor în cadrul unei reale dreptăți sociale și care să lichideze privilegiul instituționalizat — va putea fi realizată fără ezitare, printr-o revoluție națională. Astfel, o țară liberă și cu structurile profund schimbate va putea adopta un nou stil de dezvoltare, conform căruia cei mulți să atingă nivelul de viață la care au dreptul“.*

Acțiunile sînt de mare anvergură și, cel puțin pentru moment, eforturile noului guvern se axează pe cîștigarea adeziunii „celor mulți“ — sînt indienii, care alcătuiesc circa 80 la sută din populație. Se recunoaște în particular că una din primele sarcini este convingerea unui număr din ce în ce mai mare de bolivieni de sinceritatea făgăduielilor de schimbare.

În mare măsură, încercările lui Ovando Candia vizează, indirect, refacerea prestigiului puterii după lungul proces de uzură și de pierdere de influență. În configurația partidelor politice, remarca recent un membru al guvernului, titulatura de „revoluționar“ pare de neînlocuit: Mișcarea naționalistă revoluționară, Partidul revoluționar autentic, Partidul revoluționar al stîngii naționale, Partidul revoluționar bolivian... Aproape în totalitatea lor, grupările politice aspiră spre această caracteristică relativ comună, spre o mărturisită vocație transformatoare. Dar, cum se exprimă o opinie la fața locului, în America Latină, de la revoluția verbală la cea adevărată este o distanță la fel de enormă ca și geografia ei, parcă dilatată. Mulți au ajuns la putere prin încrederea populară, promițînd satisfacerea opțiunilor mereu înnoite, schimbarea structurilor, o mai bună împărțire a bunurilor, participare în guvern și încheindu-și mandatul (dacă au reușit măcar acest lucru) înșelînd speranțele majorității. Bolivia cunoaște, din proprie experiență, ce înseamnă criza de încredere. Mai mult chiar, indiferența indienilor — deci a majorității populației — a atins uneori sfera resemnării. Reintegrarea lor în societate, antrenarea în munca de refacere economică devin, implicit, obiectivul logic al unei guvernări care și-a propus un adevărat tur de forță, avînd în plus de combătut adversari nu numai polemici, dar și foarte activi.

Reanimarea spiritului național și inocularea de încredere pentru a-i face activi sînt puse în aplicare mai mult ca oricînd, cu o voință specifică guvernului instalat la 26 septembrie, anul trecut. Unul din domeniile cheie în care s-a apreciat că se poate acționa este învățămîntul. Ministrul educației, Mariano Batista Gumucho, a confirmat că în anul în curs vor fi întreprinse cîteva acțiuni majore în vederea lărgirii bazei de învățămînt a țării. El arată că se va merge cel puțin pe două căi:

— în primul rînd, o masivă campanie de alfabetizare care să cuprindă în sfera ei 2 milioane de bolivieni și care să fie desfășurată de studenți și alți membri ai societății, în cursul vacanțelor de trei luni, consacrate acestui scop;

— cea de-a doua acțiune va consta în intensificarea eforturilor pentru a traduce în viață garanțiile constituționale ale programului de învățămînt de șase ani, pentru fiecare cetățean bolivian.

Ambele sarcini vor necesita un înalt spirit de organizare, iar structura învățămîntului bolivian, după cum recunosc cu regret mulți membri ai corpului didactic din Bolivia, este tocmai lipsită de sistematizare. La cel de-al doilea capitol, dificultatea sarcinii pe care și-o propune guvernul se exprimă astfel: la fiecare 100 de elevi, numai 28 ajung în prezent pînă în clasa a 6-a. Numai 6 din 28 intră în școala secundară și numai 1 din 6 intră în colegiu sau universitate.

Una din explicații o constituie lipsa de fonduri. În prezent, 30 la sută din bugetul țării este consacrat învățămîntului. Datorită unui spor anual de populație de 2,8 la sută și ca urmare a cifrei record a copiilor alfabetizați — mai puțin de 50 la sută — ar fi necesară cel puțin o dublare a bugetului consacrat învățămîntului pentru a se da fiecărui copil privilegiul unui învățămînt de 6 ani.

Considerat ca factor în cîștigarea opiniei publice, învățămîntul concentrează, așadar, o considerabilă pondere în planurile președintelui Ovando. Concomitent, ministrul informațiilor, Alberto Bailey, afirmă: „Noi trebuie să procedăm la aceste schimbări pentru a obține participarea întregului popor“.

Muncitorimea constituie un alt factor-cheie în obținerea de sprijin pentru acțiunile guvernamentale. Sub fostul guvern al generalului René Barrientos Ortuno, care a luat sfîrșit în aprilie, cînd acesta a pierit într-un accident de elicopter, mulți lideri ai muncitorilor inclusiv cei considerați ca fiind de stînga, au fost îndepărtați din funcțiile lor. Acțiunea a cuprins mai ales liderii sindicali de la minele naționalizate de cositor.

Oficialitățile sindicale își reiau acum posturile, o măsură aprobată de guvern imediat după instalare. Există deja indicii de sprijin al muncitorilor pentru guvrenul Ovando, exprimat din partea a numeroase grupuri din țară. Mai sensibilă a devenit adeziunea lor în lunile care au trecut de la naționalizarea companiei Bolivian Gulf Oil, proprietate a Statelor Unite. Ministrul muncii, Mario Rolon Anaya, desfășoară, de altfel, un efort energic de apropiere cu liderii sindicali. Inițiativa guvernului este cu atît mai importantă cu cît muncitorimea organizată include în total circa 120 000 de persoane. care dețin, în realitate, o forță ce depășește cu mult numărul lor. O mare parte a forței de muncă organizate a țării, în afară de cea de la minele de cositor, din podișurile înalte, se află în La Paz, capitala, și la Cochabamba — ambele orașe situate în munți. Cealaltă concentrare cuprinde Santa Cruz, situat în șesul din est, unde generalul Ovando a făcut recent o călătorie de sondaj.

Sintetizînd direcțiile dinspre care se exprimă acordul național, președintele enumeră pe lîngă „muncitorii din mine și fabrici, totalitatea federațiilor țărănești, multe grupuri politice de stînga, mai ales în sectoarele sale mai tinere, și cea mai mare parte a păturii mijlocii“.

Sprijinul militar de care dispune actualul guvern — altădată mai mult decît suficient — nu pare, deci, să satisfacă noua conducere. Generalul Ovando vorbea recent de principalele obstacole care se opun acțiunilor guvernamentale, ceea ce explică substanțial imperativul cu care este pusă problema adeziunii naționale. „Ele constau, în principal, în marea slăbiciune a economiei boliviene actuale, izolarea în care trăiește majoritatea populației și mai ales acțiunea dizolvantă dinafara și din interiorul țării, a grupurilor economice care dispun de putere, influență și fonduri pentru a frustra revoluția“.

Situația precară a economiei nu a împiedicat luarea unor măsuri radicale, unele deja cunoscute, chiar dacă asupra eficienței unora unanimitatea gu-

vernului nu s-a putut realiza. Cabinetul mixt, condus de generalul Ovando, este format din militari și civili, unii dintre aceștia considerați de stînga. Ministrul minelor și petrolului, Marcelo Quiroga Santa Cruz, a condus grupul favorabil naționalizării companiei petroliere Gulf Oil, învingînd opoziția ministrului finanțelor, Antonio Sanchez de Lozada. În esență, referindu-se la această confruntare de opinii, generalul Ovando afirmă că guvernul său nu este împotriva întreprinderilor străine ca atare — și totuși, conform opiniei unanime, ultimele măsuri dovedesc că a luat sfîrșit epoca marilor investiții particulare ale companiilor străine — și nici a întreținerii unor bune relații cu Statele Unite. În paranteză trebuie spus, Bolivia a reprezentat pe continent una din cele mai dependente regiuni față de interesele nord-americane.

Ceea ce intenționează să precizeze guvernul este cadrul principial al desfășurării acestor schimburi : investițiile străine sînt binevenite atunci cînd sprijină domeniile determinante ale strategiei naționale de dezvoltare, cînd respectă suveranitatea și se efectuează în beneficiul și nu în dezavantajul țării care le primește. La fel, relațiile cu Statele Unite sînt acceptate în contextul avantajului reciproc.

Pe continent, un gest semnificativ de afirmare a acestor principii nu numai din La Paz s-a manifestat recent prin hotărîrea Argentinei de a sprijini guvernul Boliviei : președintele Ongania a decis să preia de la Gulf Oil — care începuse să exercite serioase presiuni în ultimul timp — finanțarea construirii gazoductului Santa Cruz-Yacuiba. Este cea mai importantă cale de transport a gazului metan bolivian către exterior. Argentina a anunțat, de asemenea, dublarea cotei pe care s-a angajat s-o primească din partea Boliviei. „Atitudinea guvernului argentinian constituie o acțiune diplomatică de perspectivă, susceptibilă de a constitui un punct de plecare pentru o întreagă politică externă inspirată de apărarea intereselor naționale" — s-a comunicat oficial din Buenos Aires. Embargoul pe care Gulf Oil intenționa să-l aplice asupra livrărilor de gaz din Bolivia a fost astfel anulat, alte state, afară de Argentina, declarîndu-se pregătite să devină piețe de desfacere a acestui produs important pentru economia boliviană.

Este, în contextul actual latino-american, un vot de încredere pe care țările vecine îl acordă Boliviei. Chiar mai mult decît atît, o manifestare de solidaritate, o prelungire a aceleia exprimată la Viña del Mar. Este, în același timp, un vot de încredere acordat Americii Latine, ansamblului ei de națiuni : *„Prea devreme pentru a aprecia definitiv trăsăturile noului guvern poate, într-adevăr, să fie. Dar nu pentru a conchide că revoluția boliviană este, ea însăși, un episod în plus al procesului de radicalizare socială din America Latină, proces accelerat de decalajele subdezvoltării"* („Clarin"). Conducătorii prezenți ai Boliviei consideră ei înșiși acțiunile lor drept un capitol al unei opere mult mai ample. Generalul Ovando împărtășește următoarea opinie : *„Am o profundă încredere în destinul Americii Latine și în capacitatea de luptă pentru eliberare a popoarelor sale, astfel ca generațiile viitoare să trăiască în rîndurile unor națiuni suverane și prospere".*

Anca VOICAN

Măsurile anti-hijacking

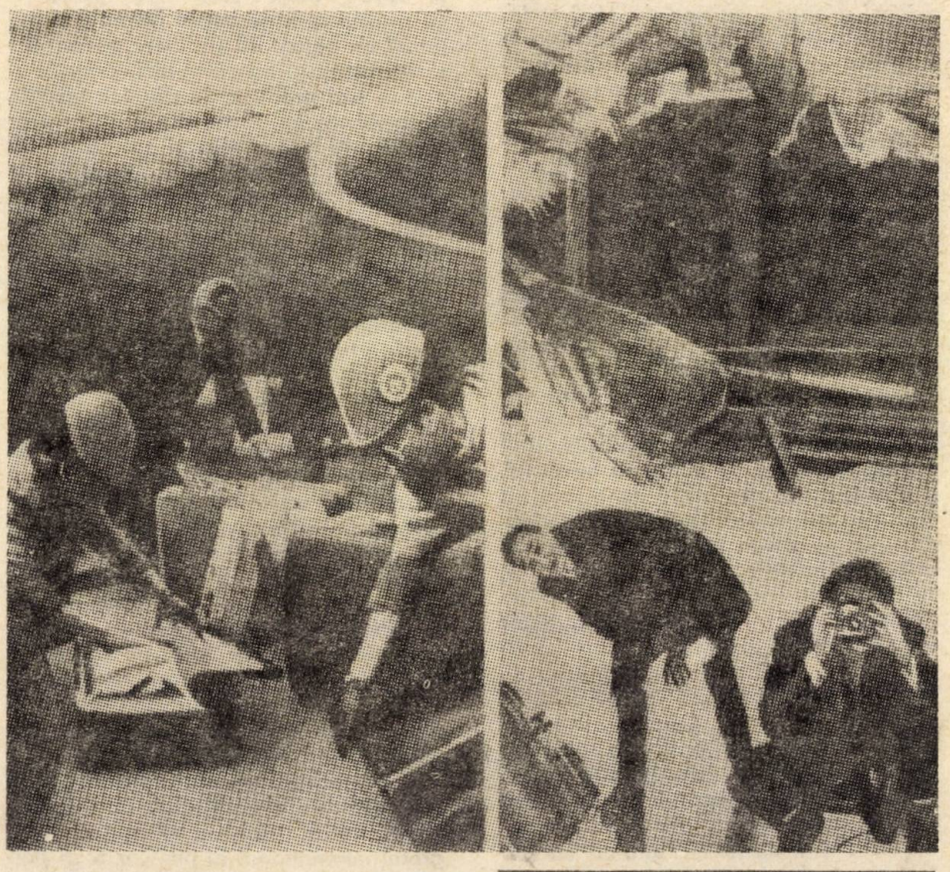

Control minuțios al valizelor pe aeroportul din Zürich după explozia bombei cu altimetru la bordul avionului „Caravelle" A.U.A. În fotografia din dreapta se vede spărtura făcută de explozie în fuselajul aparatului

Începînd din ziua de 3 martie, cînd s-a întrunit la Paris, „cu ușile închise", o conferință ad-hoc a celor mai mari societăți de aviație civilă din Europa occidentală, și pînă la sfîrșitul săptămînii în curs, reuniunile directorilor de aeroporturi occidentale, ale experților de aero-navigație, ale piloților de cursă lungă se succed fără întrerupere. Ceva mai mult, ele vor fi continuate cu „întîlniri de lucru" între comandanții forțelor de poliție și de pază de pe principalele aerodromuri occidentale, cu participarea unor detectivi americani, specializați, mai mult sau mai puțin cu succes, în acțiunea anti-hijacking.

Se știe că în Statele Unite ale Americii hijacker-ul (piratul la mare altitudine sau, mai simplu, piratul aerului) și hijacking-ul (pirateria aeriană) nu constituie o noutate. În anii după cel de-al doilea război mondial s-au semnalat cîteva cazuri în care piloții unor avioane de linie au fost obligați de oameni înarmați cu revolvere sau grenade militare să iasă de pe itinerarul normal de zbor și să aterizeze în locuri izolate, de obicei spre frontiera dintre S.U.A. și Mexic sau pe undeva prin Alaska. Multă vreme, actele acestea de piraterie fiind limitate la liniile interne de navigație aeriană, prevenirea și reprimarea lor rămîneau o problemă a forțelor polițienești locale.

Cu trecerea timpului, departe de a se reduce, numărul gangsterilor care operau în aer a crescut în mod alarmant. Aria lor de acțiune s-a extins, a trecut peste frontiere, devenind, în numeroase cazuri, o problemă cu dimensiuni internaționale. Din anii 1965—1966, orientarea unor avioane aflate în zbor spre alte destinații decît cele prevăzute la plecare s-a transformat într-un fel de epidemie. În 1968 și '69 au fost îndepărtate de pe ruta lor normală 160 de avioane civile care transportau pasa-

geri sau poștă. Operațiile de acest tip, cărora prin generalizare li s-a dat tot numele de hijacking, s-au extins pe liniile aeriene și aeroporturile din Europa, au devenit din ce în ce mai complicate, mai periculoase, unele soldîndu-se cu grave accidente, în care și-au pierdut viața sute de piloți și de pasageri nevinovați.

Astfel tensiunea creată de extinderea hijacking-ului a culminat anul acesta, în ziua de 21 februarie. La ora 10 și 20 minute, un avion de tip „Caravelle" al companiei Austrian Airlines — A.U.A. — a decolat de pe aeroportul din Frankfurt, cu destinația Viena, avînd la bord 33 de pasageri și un echipaj de 5 oameni. La 14 minute după decolare, aflat în zbor cu 522 kilometri pe oră, avionul a atins înălțimea de 3 000 metri. În clipa aceea, s-a produs o explozie în magazia de bagaje a aparatului aflată în „burta" fuselajului, imediat sub cabinele de pasageri și la cîțiva metri de rezervoarele cu kerosen. Pilotul avionului, căpitanul Thill din aviația civilă austriacă, a comunicat prin radio că explozia îl obligă să aterizeze imediat. A manevrat pentru a cîștiga înălțime, a micșorat viteza și, după un viraj, prudent, spre dreapta, a pornit cu motoarele stinse direct către aeroportul de unde plecase. Pe pasageri, a căror stare de panică nici nu poate fi descrisă, i-a asigurat pe un ton ferm că va reuși să-i readucă la sol fără incident. După 16 minute de la producerea exploziei, Thill a aterizat, avînd, în pîntecele avionului, o gaură prin care putea să treacă un tanc, cea mai mare spărtură văzută vreodată, la un avion în zbor, inclusiv la avioanele militare, scăpate, prin minune, cu rupturi provocate de artileria antiaeriană. Ancheta care a urmat pe aeroport a stabilit cauza exploziei : o „bombă cu altimetru", reglată pentru înălțimea de 3 000 de metri și băgată într-un colet cu destinația Tel Aviv. Coletul, îmbarcat o dată cu primii saci poștali, a fost prins sub lăzi grele, în care se aflau piese metalice. Datorită acestei situații fortuite, efectul deflagrației s-a produs numai în jos, fără să atingă nici una din instalațiile sau organele de zbor, ceea ce ar fi dus, inevitabil, la o catastrofă.

Așa s-a întîmplat, de altfel, în aceiași zi, la o diferență de timp de trei ore, cu alt avion, un aparat „Coronado Convair 990" al companiei Swissair. Decolat la ora 13 de pe aeroportul Zürich, cu destinația Tel Aviv, avionul a făcut explozie la înălțimea de 3 000 de metri. Pilotul a comunicat, prin radio, turnului de control al aeroportului că fumul i-a invadat cabina. A încercat să manevreze pentru a reveni la sol, dar comenzile erau, probabil, distruse sau el însuși nu le-a mai putut stăpîni. La ora 13,30, avionul a făcut explozie în aer, la cîțiva metri deasupra unei păduri din împrejurimile orașului Zürich. Fuselajul a fost pulverizat. Între frînturile epavei s-a găsit, totuși, un altimetru, deteriorat de explozie, cu acul de contact fixat la 3 000 de metri, înălțime la care a acționat detonatorul. Toți pasagerii, 38, și membrii echipajului, 9, au fost uciși.

Din acea zi tragică, problema securității avioanelor și aeroporturilor civile a luat formele acute pe care le vedem azi. Conferința de la Paris, din 3 martie, reunită la cererea guvernului Confederației elveține și cu sprijinul I.A.T.A. (Asociația internațională a societăților de transporturi aeriene — 104 companii membre) a trecut la măsuri concrete, rapide, pentru apărarea zborurilor civile, prevenirea actelor teroriste și limitarea, dacă nu lichidarea posibilităților de hijacking, în orice forme și pentru orice motive s-ar produce. Transporturile aeriene, care au devenit, în zilele noastre, o pîrghie puternică a dezvoltării lumii moderne, trebuie protejate cu orice preț. Una din măsurile preconizate, de ordin politic general, a fost sprijinirea cererii Austriei și Elveției de a se convoca, în luna mai, o conferință mondială pentru securitatea zborurilor civile. Conferința, susținută de O.N.U., ar avea drept scop să netezească drumul spre un acord juridic internațional de natură să faciliteze prevenirea și reprimarea hijacking-ului, oriunde și oricum s-ar produce. Se știe, într-adevăr, că problema juridică a răpirii avioanelor este foarte complicată și spinoasă. O convenție internațională, încheiată, în 1963, la Tokio, a fost ratificată, pînă acum, într-un tempo foarte lent, de numai vreo 15 state din cele 39 care au semnat-o. În aceste condiții, eficiența ei este nulă. Chiar în rîndurile recentei conferințe de la Paris, întrunită sub impresia tragicelor evenimente pe care le-am descris, n-a putut fi realizată unanimitatea celor 21 de participanți, pe probleme pur juridice ca arestarea, extrădarea sau judecarea unui hijacker, în funcție de cetățenia lui, de locul unde a săvîrșit infracțiunea, de apartenența avionului răpit sau deteriorat, de cetățenia pasagerilor, de obligațiile societăților de asigurare — și lista arguțiilor juridice este departe de a se încheia. Toate aceste probleme, declară un membru al conferinței de la Paris, nu vor putea fi soluționate decît pe plan general, ca efect al unui acord de dimensiuni mondiale, consimțit și aplicat, cu rigurozitate, de toate țările lumii.

Pînă la obținerea unui asemenea consens, companiile occidentale de aero-navigație civilă, susținute energic de congresul internațional al piloților și al personalului navigant (Londra 11—18 martie) care grupează peste 50 000 de membri, au luat cîteva hotărîri practice cu efect imediat. „Care sînt aceste hotărîri ?", a întrebat un ziarist de la televiziunea din Mainz. „Sînt acoperite de secretul profesional", a răspuns Knut Hammarskjoeld, președintele I.A.T.A., fratele fostului secretar general al O.N.U. Ele vor fi comunicate numai organelor de pază, poliției și grănicerilor de pe aeroporturi, precum și personalului navigant. O comisie de experți elaborează instrucțiunile necesare pentru demascarea, neutralizarea și sancționarea hijackerilor. Mijloacele tehnice, procedeele, instrumentele care vor fi utilizate pentru atingerea acestor țeluri nu vor fi date publicității, tot așa cum hijackerii nu-și divulgă planurile și uneltele.

La lucrările conferințelor de la Paris, de la Londra și în comisiile tehnice instalate la Montreal (Canada), la sediul I.A.T.A. lucrează și experții americani. Aceștia aplică, de 2—3 ani, o tehnică anti-hijacking bazată pe eliminarea oricărei arme de foc și a oricărui aparat cu încărcătură explozivă de la bordul avioanelor civile. În scopul acesta, pe aeroporturi au fost instalate detectoare magnetometrice și investigatoare cu raze Roentgen, în a căror zonă de acțiune trec, obligatoriu, toate bagajele, grele sau de mînă, și toate coletele poștale.

Înșiși pasagerii sînt îndrumați pe anumite culuare de trecere sau pe scări înguste, de-a lungul cărora aparate nevăzute îi examinează discret. Computere speciale, în a căror memorie a fost instalate un „portret-robot" al hijackerului, precum și descrierea instrumentelor teroriste (arme, grenade, cutii cu exploziv) semnalează instantaneu corpului de detectivi de pe aeroport indivizii care „ar putea fi" periculoși. Pînă acum, cota erorilor este încă mare. Aparatele electronice, Roentgen-agenții și computerele nu reușesc să deosebească un aparat de ras electric, o mașină de călcat, sau un briceag complicat de un mic revolver. De aici decurg scandaluri, întîrzieri, dar companiile aeriene și societățile de asigurare preferă să ceară scuze unui pasager sensibil, decît să aibă la bordul avioanelor cel mai mic revolver posibil, al cărui glonte poate distruge, dacă e îndreptat spre un organ vital, orice Boeing 747, cu 490 de călători în zbor.

În ultimele luni, sub presiunea evenimentelor din ce în ce mai dramatice, aparatajul și instalațiile de control de pe aeroporturi și, în unele cazuri, chiar de la bordul avioanelor au fost îmbunătățite, rafinate, iar operațiile de control generalizate. Pe imensul aeroport al Romei, care poartă numele lui Leonardo da Vinci dar e mai cunoscut sub denumirea Fiumicino, carabinierii patrulează în permanență, avînd asupra lor niște agregate electronice minuscule apte să detecteze, de la cîteva zeci de metri, orice armă, de foc sau grenadă. Pe alte aeroporturi, la Frankfurt, la München, la Zürich, la Paris, la New York, se instalează, cu febrilitate, micile dar extrem de sensibilele radiodetectoare „civile" botezate „frisken", grație vigilenței cărora nu poate intra nici un om înarmat pe pistele de zbor și nici în sălile aerogărilor. Vor putea fi, oare, detectate și arme atît de neașteptate ca o cutie cu trinitrotoluen, în care se află o capsă miniaturizată, comandată de acul unui banal, dar precis, barometru-altimetru ? Experții afirmă că da. În scopul acesta, toate bagajele ar putea fi trecute, înainte de a fi îmbarcate pe avion, printr-un tunel înăuntrul căruia presiunea atmosferică ar fi reglată pentru a simula zborul la înălțime. Cum gradațiile altimetrelor uzuale se opresc la altitudinea de 3 500 de metri, acul eventualei bombe își va face datoria pe loc, iar explozia se va produce la sol, cu pagube incomparabil mai mici decît în aer. Costul unui astfel de tunel „depresurizat" ar fi neglijabil față de sporul de protecție pe care l-ar asigura. În ce privește bombele cu mecanism de ceasornic, detectarea lor poate fi făcută — afirmă experții de pe aerodromul Heathrow de lîngă Londra — cu ajutorul cîinilor polițiști. O dresură specială, menită să ascută finețea auzului lor, a contribuit la descoperirea unor bombe-orologii așezate în diferite cartiere ale Londrei și în trezoreriile marilor bănci. Același procedeu ar putea fi aplicat și în marea luptă anti-hijacking.

Mircea GRIGORESCU